

SOUBOR STANOVISEK K ZÁKONU O OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY V LETECH 1992 – 2005

Autorský kolektiv



MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Autorský kolektiv:

JUDr. Jana Prchalová

JUDr. Petr Petržílek, PhD.

Mgr. Veronika Vilímková

Mgr. Zuzana Hroudová

JUDr. Blanka Švecová

Mgr. Eva Mazancová

Ve spolupráci se sekci ochrany přírody a krajiny

edice PLANETA 2005
odborný časopis
pro životní prostředí
Ročník XII, číslo 7/2005
ISSN 1213-3393
MK ČR E 8063

Vydává Ministerstvo
životního prostředí
Vršovická 65, 100 10 Praha 10
tel. 267 122 549
fax: 267 126 549

Titul PLANETA má registrováno
Ministerstvo životního prostředí
a časopis vychází 6 až 12x ročně
jako monotematická čísla věnovaná
problematice životního prostředí.

Soubor stanovisek k ochraně přírody a krajiny

§ 3 písm. b)

Č.j.: 410/1012/99

Věc: Dotaz k problematice významných krajinných prvků

Též významné krajinné prvky ve zvláště chráněných územích požívají ochrany podle ustanovení § 4 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, ovšem pouze do té míry, která přesahuje ochranu zvláště chráněných území podle části třetí zákona o ochraně přírody a krajiny.

Pokud jde o Vaši poslední otázku, zda má orgán ochrany přírody povinnost zaregistrovat VKP části krajiny vyjmenované v třetí větě § 3 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), k tomu Vám zasíláme následující stanovisko:

V § 3 písm. b) zákona se kromě VKP stanovených přímo ze zákona dává orgánům ochrany přírody možnost zaregistrovat ještě jiné hodnotné součásti krajiny jako VKP. Nejedná se tedy o povinnost tohoto orgánu zaregistrovat zde vymezenou část krajiny vždy, ale může tak učinit podle svého uvážení. To vyvozujeme zejména z toho, že takové části krajiny jsou zde vymezeny pouze příkladmo – viz dikce „zejména“. Čtvrtá věta tuto možnost rozšiřuje ještě na další objekty, tj. cenné plochy porostů v sídelních útvarech atd.

§ 3 písm. b)

Věstník 4/93

10. SDĚLENÍ

legislativního odboru MŽP o výkladu pojmu „údolní niva“ (§ 3 písm. b) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny)

Údolní niva je biotop, jehož utváření, složení a vzájemné vztahy jeho jednotlivých složek jsou ovlivňovány hydrogeologickými poměry vodního toku (výše hladiny spodní vody, občasné záplavy). Údolní niva je charakterizována geomorfologicky (utvářením terénu), především však druhovým spektrem typických (rostlinných) společenstev (doprovodné břehové porosty, společenstva vlhkomilných druhů rostlin – lužní lesy, pobřežní křoviny, rákosiny, porosty ostřic, nitrofilní společenstva vysokých bylin).

Terénními úpravami, zástavbou či jinými technickými zásahy ztrácí tyto prostory svůj přirozený charakter a nejsou pak (přestože jejich fyzikální – hydrologická charakteristika může zůstat zachována) hodnoceny jako údolní niva ve smyslu § 3 písm. b) zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Vymezení hranic údolní nivy v území je tedy otázkou biologického stavu tohoto území s ohledem na funkci toku v něm.

§ 3 písm. b)

Č.j.: 410/860/1996

Věc: Žádost o výklad k registraci VKP v případě lesa – § 3 písm. b) a násl. zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

V § 3 písm. b) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), se stanoví, že mezi významné krajinné prvky (dále jen „VKP“) ze zákona patří mimo jiné lesy. Pojem „les“ se objevuje rovněž v § 3 písm. g) zákona. Pokud jde o vymezení tohoto pojmu, po přijetí nového zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), došlo v definici „lesa“ k určitým změnám.

Podle starého lesního zákona č. 61/1977 Sb. se v podstatě jednalo o „lesní půdní fond“, jenž byl definován v § 2 zmíněného zákona.

Nový lesní zákon definuje les v § 2 písm. a) jako lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa, jež jsou blíže určeny ustanovením § 3 tohoto zákona. Toto je poněkud širší pojem než bývalý „lesní půdní fond“. V pochybnostech, zda jde o pozemky určené k plnění funkcí lesa, rozhoduje orgán státní správy lesů (§ 3 odst. 3 nového lesního zákona).

Jelikož pojem „lesní půdní fond“ byl již zrušen, jsme toho názoru, že při výkladu § 3 písm. b) a písm. g) zákona ČNR č. 114/1992 Sb. by se mělo vycházet z nové definice lesa obsažené v § 2 písm. a) nového lesního zákona.

Les je podle § 3 písm. b) zákona VKP ex lege. Není správné, aby VKP ze zákona byl navíc ještě zaregistrován podle § 6 zákona. Registrace se podle zákona vztahuje na jiné části krajiny než na ty, které jsou taxativně vyjmenovány v § 3 písm. b) zákona. Jestliže přesto dojde nedopatřením pověřeného obecního úřadu, jenž ve smyslu § 76 odst. 2 zákona registruje VKP, k registraci VKP existujícího již ze zákona, je třeba postupovat podle § 5 odst. 1 písm. f) zákona ČNR č. 452/1992 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, a zjištěný nedostatek napravit uložením opatření k odstranění nedostatků v souladu s § 62 odst. 3 zákona ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Pro VKP ze zákona i pro VKP zaregistrované platí tentýž právní režim, jenž je dán zejména § 4 odst. 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

§ 3 písm. b)

Č.j.: 410/90/96

Věc: Stanovisko k projednání projektové dokumentace

Pokud jde o posouzení, zda je i zatrubněná část potoka vodním tokem, a tedy významným krajinným prvkem podle § 3 písm. b) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), je třeba vycházet z § 31 odst. 1 zákona č. 138/1973 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů. Zde je uvedena poměrně jednoznačná definice vodního toku. Pokud však přesto vzniknou pochybnosti, rozhoduje podle § 31 odst. 6 zákona o vodách místně příslušný vodohospodářský orgán, tj. okresní úřad.

Podle našeho názoru je nepochybné, že pokud vodní tok volně protékal krajinou a poté byla jeho část přeložena do potrubí, jedná se stále o vodní tok, tekoucí v tomto případě v umělém korytě. Jiná situace je však v případě odvodnění pozemku, kdy přirozený vodní tok zanikl a voda odtéká drenážním systémem. Zde se o vodní tok nejedná, počátek vodního toku se posune až do místa vyústění drenáže na zemský povrch.

V konkrétním případě posuzuje tuto otázku příslušný orgán ochrany přírody. I v případě, že se nebude jednat o významný krajinný prvek, a nebude se tedy vydávat závazné stanovisko podle § 4 odst. 2 zákona, by bylo žádoucí, aby příslušný orgán ochrany přírody se k písemnému dotazu vyjádřil písemně.

Jestliže má být kabelovou trasou dotčen zemědělský půdní fond (dále jen „ZPF“), je nezbytné, aby k takové činnosti byl vydán souhlas příslušného orgánu ZPF podle § 7 odst. 3 zákona ČNR č. 334/1992 Sb., o ochraně ZPF.

Žádost o souhlas s trasou musí být v souladu s § 7 vyhlášky MŽP č. 13/1994 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany ZPF.

Identifikace parcel, jak je uvedena v dopise, je postačující. Musí být však doplněna o vyhodnocení předpokládaných důsledků navrhovaného řešení na ZPF. Jestliže není předpokládáno alternativní řešení, je to třeba zdůvodnit.

O souhlas k odnětí půdy ze ZPF se nežadá v případě, že zemědělská půda má být užita k nezemědělským účelům po dobu kratší než jeden rok, včetně doby potřebné k uvedení půdy do původního stavu (§ 9 odst. 2 písm. c) zákona ČNR č. 334/1992 Sb.).

Poznámka: V roce 2002 nabyl účinnosti nový zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

§ 3 písm. b)

Č.j.: 410/105/96

Věc: Dotaz k možnostem registrace významných krajinných prvků

Podle § 3 písm. b) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) je významným krajinným prvkem (dále jen „VKP“) ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny vytvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability. Významné krajinné prvky jsou dány buď přímo ze zákona nebo na základě jejich zaregistrování podle § 3 zákona. Váš dotaz se týká právě registrovaných významných krajinných prvků.

Pokud jde o odpověď na Vaše otázku, je třeba uvážit, že jednotlivé nedostatky v krajině jsou řešeny jednak prostřednictvím zvláštních předpisů (odpady, ochrana ZPF, stavební zákon, vodní zákon) a jednak prostřednictvím příslušných ustanovení zákona (např. § 4 odst. 1, § 5 odst. 3, 4 a 5, § 7 – 9, § 12, 13, § 68 a 86) a též příslušných ustanovení jeho prováděcí vyhlášky č. 395/1992 Sb. Působení těchto předpisů se musí prolínat. Zákon č. 114/1992 Sb. je hlavním, ne však jediným nástrojem pro ochranu krajiny. Domníváme se, že registraci významných krajinných prvků nelze považovat za nástroj pro odstranění nevyhovujícího stavu (starých zátěží) krajiny. Za problematický považujeme i názor, že dříve způsobený stav (např. černá skládka) je v současnosti zásahem, který je posuzován podle § 4 odst. 2 zákona.

Podle našeho názoru není vhodné jako součást významných krajinných prvků registrovat rekreační objekty, silnice bez doprovodné zeleně, zbořeniště, zemědělské hospodářské budovy atd., protože se nejedná o objekty, které jsou z hlediska ochrany přírody a krajiny cenné tak, jak předpokládá demonstrativní výčet možných registrovaných významných krajinných prvků, jak je uveden v § 3 písm. b) zákona: „...zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary, výchozy a odkryvy, mohou jimi být i cenné plochy porostů sídelních útvarů včetně historických zahrad a parků.“ Zákon se tedy, pokud jde o významný krajinný prvek, vztahuje především na přírodní prvky v krajině.

Pokud jde např. o historický střed obce, popř. portál zemědělské usedlosti apod., bylo by snad možno ve věci jejich ochrany postupovat cestou vydání příslušného územního rozhodnutí podle stavebního zákona (rozhodnutí o chráněném území nebo o ochranném pásu).

§ 3 písm. b)

Věc: Financování registrovaných VKP

Podle § 76 odst. 3 písm. i) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, pověřené obecní úřady vydávají závazná stanoviska k zásahům do registrovaných významných krajinných prvků (§ 4 odst. 2 zákona) a registrují je (§ 6 zákona). Jedná se o výkon státní správy v přenesené působnosti. Podle § 62

zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, dostávají obce ze státního rozpočtu příspěvek na plnění úkolů v přenesené působnosti – z toho mohou financovat související úkoly.

U VKP „ze zákona“ (lesy, vodní toky, údolní nivy, atd.) však jsou příslušné k vydávání závazných stanovisek k zásahům do VKP obecní úřady obcí s rozšířenou působností v rámci své zbytkové působnosti (§ 77 odst. 3 zákona), protože zákon tuto působnost výslovně žádnému jinému úřadu nesvěřuje. Pokud jde o financování výkonu státní správy, platí totéž.

Pokud jde o další management VKP nad rámec registrace a závazných stanovisek, lze se opírat o § 68, popř. § 69 zákona. Působnost zde má buď obec nebo jiný orgán ochrany přírody. S přihlédnutím ke kompetenčním ustanovením zákona (§ 75 a násl.) po úpravě provedené zákonem č. 320/2002 Sb. budou tímto orgánem ochrany přírody opět obecní úřady obcí s rozšířenou působností podle § 77 odst. 3 zákona.

Nutno upozornit, že obecní úřady všech 3 typů vykonávají přenesenou působnost vždy ve svém správním obvodu (pokud se nedohodnou jinak na základě veřejnoprávní smlouvy) – viz zákon č. 128/2000 Sb. a zákon č. 314/2002 Sb.

§ 3 písm. b)

Č.j.: 410/917/97

Věc: Problematika významných krajinných prvků „ze zákona“

Ve shodě s orgánem ochrany přírody trváme na názoru, že významné krajinné prvky (dále jen „VKP“) „ze zákona“ se neregistrují podle § 6 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“). Důvodem je dikce § 3 písm. b) zákona.

Souhlasíme však s Vaším názorem, že je potřeba, aby VKP „ze zákona“ byly evidovány. Nutnost jejich evidence je třeba odvodit z § 72 odst. 1 písm. f) zákona, podle něhož se orgánům vykonávajícím státní správu v ochraně přírody ukládá povinnost vést přehled „jiných důležitých informací, které se vztahují k výkonu a řízení ochrany přírody, známé příslušnému orgánu, zejména údaje o státu a vývoji přírodního prostředí“.

Existence VKP je zajisté takovou důležitou informací o stavu přírodního prostředí. Orgány evidujícími ve smyslu § 72 zákona budou buď okresní úřady (§ 77 odst. 1 zákona) nebo v územích národních parků, CHKO a jejich ochranných pásem příslušné správy (§ 78 odst. 1 zákona).

Bylo by rovněž žádoucí, aby veřejnost (zejména vlastníci dotčených pozemků) byla o výskytu VKP orgánem ochrany přírody informována. Evidence o výskytu VKP „ze zákona“ by jednak měla být přístupná veřejnosti na úřadě ve smyslu § 72 odst. 2 zákona a navíc by bylo žádoucí, aby byl pro veřejnost např. zpracován seznam všech VKP v daném území a zveřejněn způsobem obvyklým pro poskytování informací pro veřejnost (např. vyvěšení na informační tabuli). Vlastníci dotčených pozemků by měli být informováni zvlášť (např. doporučeným dopisem).

Při případné novelizaci vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb. v budoucnu mohou být v tomto smyslu doplněna určitá ustanovení ke zpřesnění evidence.

Pokud byly provedeny registrace u VKP „ze zákona“, je třeba je zrušit. Postupuje se přitom tak, že pokud pověřený obecní úřad nesprávně provede takovou registraci, okresní úřadu mu uloží příslušné opatření k odstranění nedostatků podle § 5 odst. 1 písm. f) zákona ČNR č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů.

Pokud pověřený obecní úřad sám neprovede nápravu, je třeba, aby okresní úřad postupoval v souladu s § 62 odst. 3 zákona ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, a zrušil takové nesprávné opatření POÚ. Z textu takového zrušovacího opatření musí být patrné, že ochrana VKP se tím nijak neruší.

V opatření, jež je přílohou 2 Vašeho dopisu, neměla být formulace, že se ruší registrovaný VKP (tato formulace by mohla uvádět v omyl). Spíše je třeba uvést, že se ruší nadbytečná registrace u VKP, který je jako takový prohlášen zákonem.

§ 3 písm. b)

Stanovisko výkladové komise

„Též významné krajinné prvky ve zvláště chráněných územích požívají ochrany podle ustanovení § 4 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, ovšem pouze do té míry, která přesahuje ochranu zvláště chráněných území podle části třetí zákona o ochraně přírody a krajiny.“

Č.j.: 410/512/99

Věc: Dotaz k definici krajiny v § 3 písm. k) zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Souhlasíme s názorem, že i urbanizovaná krajina podléhá ochraně podle zákona ČNR č. 114/1992 sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. I taková krajina náleží do pojmu „krajina“, definovaného v § 3 písm. k) tohoto zákona, neboť nelze pochybovat o tom, že je částí zemského povrchu, má charakteristický reliéf a je tvořena souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky. Na rozdíl od přírodní krajiny jsou v urbanizované krajině více zastoupeny civilizační prvky, ale nechybí ani funkčně propojené ekosystémy.

§ 3 písm. b)

Č.j.: 410/650/94

Věc: Stanovisko k dotazu, zda břehové porosty u vodních toků jsou významným krajinným prvkem

Břehové porosty u vodních toků

Vodní toky jsou podle § 3 písm. b) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“) významnými krajinnými prvky (VKP). Břehové porosty u vodních toků, tj. vegetace (stromy a keře) rostoucí podél vodních toků však nejsou vždy součástí vodních toků. To vyplývá z § 31 zákona č. 138/1973 Sb., o vodách, kde je obsažena definice vodního toku (voda trvale tekoucí v korytu, která je vymezená buď údaji v katastru nemovitostí nebo ze zákona dnem a břehy až po břehovou čáru). Do této definice tedy nespádají porosty rostoucí na přilehlých pozemcích mimo koryto. Pokud jde o kácení dřevin, které jsou břehovými porosty, je třeba postupovat ve smyslu § 8 zákona.

Poznámka: Tento výklad je nutno používat dále i po přijetí zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (viz § 43 cit. zák.), protože je nutno vycházet z historické dikce zákona navazující na původní vodní zákon.

Jestliže se jedná o rybníky a jezera, které nejsou vodními toky, ani v těchto případech nelze podle našeho názoru rozšiřovat pojem VKP rybníku či jezera na břehové porosty, neboť by se jednalo o rozšiřující výklad. Bylo by též sporné, do jaké vzdálenosti od břehu by byly dřeviny břehovým porostem.

Pověřený obecní úřad však může podle svého uvážení na základě § 6 zákona zaregistrovat břehový porost jako VKP. V těch případech pak bude nutné před kácením břehových porostů opatřit si závazné stanovisko orgánu ochrany přírody podle § 4 odst. 2 zákona, a teprve potom postupovat podle § 8 zákona.

Údolní nivy

Jiná situace je, pokud jde o údolní nivy jako VKP. Sdělením č. 10 ve Věstníku MŽP ČR ze dne 15.7.1993 (částka 4) je dán výklad pojmu „údolní niva“, kde se výslovně uvádí, že její součástí jsou rostlinná společenstva včetně doprovodných břehových porostů. Niva jako celek je VKP, a proto při kácení dřevin na jejím území je nutno nejprve opatřit si závazné stanovisko orgánu ochrany přírody podle § 4 odst. 2 zákona a pak opět postupovat v souladu s § 8 zákona.

§ 4 odst. 1

Č.j.: 410/1354/03

Věc: Dotaz k nadregionálním ÚSES

Dotčeným orgánem ochrany přírody, který v územním řízení hájí zájmy ochrany přírody, a tedy i sleduje soulad investičního záměru s vymezeným systémem ekologické stability (SES), je ve smyslu tzv. zbytkové působnosti okresní úřad (§ 77 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, dále jen „zákon“) nebo správa národního parku či CHKO (§ 78 odst. 1 zákona).

Poznámka: Nově místo OkÚ obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Ust. § 79 odst. 3 písm. a) zákona nezakládá pravomoc Ministerstva životního prostředí (dále jen „ministerstvo“) vyjadřovat se k zásahům dotýkajícím se nadregionálního SES, ale stanoví, že ministerstvo provádí jeho vymezení a hodnocení. Vymezení SES spočívá především v přesném určení území, které SES tvoří. Hodnocení SES provádí příslušný orgán ochrany přírody průběžně. Jde zejména o popis určitých vlastností SES a následné určení, zda je stávající vymezení SES vyhovující, anebo zda je nutné změnit vymezení SES nebo doplnit biocentra či biokoridory.

Plán SES lze považovat z hlediska stavebního zákona za územní generel. Je podkladem pro územní rozhodování a pro zpracovávání územně plánovací dokumentace (§ 3 odst. 1 stavebního zákona a § 2 odst. 3 vyhl. MŽP č. 395/1992 Sb.).

Dosavadními dostupnými podklady o nadregionální úrovni územních systémů ekologické stability (ÚSES) jsou pro okresní úřady zejména návrhy plánů (generely) místních ÚSES, dále územně technický podklad regionálních a nadregionálních ÚSES ČR (MMR, 1997) a schválené územní plány velkých územních celků nebo obcí (resp. sídelních útvarů – před novelou stavebního zákona).

Území, na kterých byly navrženy skladebné součásti nadregionálních SES (nadregionální biocentra a biokoridory), nejsou v současnosti ve většině případů dostatečně prozkoumána a popsána. Proces podrobného vymezování a hodnocení SES na nadregionální úrovni, který ministerstvo zahájilo v roce 1996, bude vzhledem k celkovému potu nadregionálních biocenter (123) a finanční i organizační náročnosti probíhat po dobu několika let.

Je proto žádoucí, aby si k zásahům do nadregionálních biocenter okresní úřad, popř. správa národního parku či správa CHKO, vyžádal doplňující stanovisko ministerstva. Toto stanovisko však nenahrazuje stanovisko okresního úřadu nebo správy, které jdou dotčenými orgány státní správy.

§ 4 odst. 1

Věc: Právní výklad zákona č. 114/1992 Sb.

Podle § 4 odst. 1 zákona č. 114/1992 sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) vymezení systému ekologické stability (SES) stanoví a jeho hodnocení provádějí orgány ochrany přírody a orgány územního plánování ve spolupráci s dalšími orgány státní správy. Ochrana SES je ze zákona povinností všech vlastníků a uživatelů pozemků a jeho vytváření je veřejným zájmem. Bližší podrobnosti jsou uvedeny ve vyhlášce MŽP č. 395/1992 Sb.

Orgán ochrany přírody vytváří plán SES. Tento plán je podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace nebo vydání územního rozhodnutí, provádění pozemkových úprav atd. Tento plán schvaluje příslušný orgán územního plánování stanovený zákonem č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (stavební zákon) v územně plánovací dokumentaci nebo v územním rozhodnutí. Teprve potom se SES stává závazným. Před schválením plánu SES je nutno jej předložit k posouzení a projednání dotčeným orgánům státní správy a účastníkům příslušného řízení. Účast vlastníků dotčených pozemků při vytváření územně plánovací dokumentace nebo vydávání územního rozhodnutí je právně upravena ve stavebním zákonu. Tam mohou vlastníci dotčených pozemků uplatnit své námítky.

V případě pozemkových úprav je plán SES s vlastníky dotčených pozemků projednáván až na úrovni projektů, zejm. při projednávání komplexních pozemkových úprav v řízení, které zabezpečuje pozemkový úřad, není-li to projednáváno v územním řízení.

Podle § 59 odst. 2 zákona v případě, že SES vyžaduje změnu v užívání pozemku, s níž vlastník nesouhlasí, mu nabídne příslušný pozemkový úřad výměnu jeho pozemku za jiný v přiměřené výměře i kvalitě.

§ 4 odst. 1

Č.j.: 410/3176/01

Věc: Dodatek ke stanovisku k otázce kompetence orgánu ochrany přírody u stanovování nadregionálních územních systémů ekologické stability

Podle § 4 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), vymezení systému ekologické stability (SES) stanoví a jeho hodnocení provádějí orgány územního plánování ochrany přírody ve spolupráci s dalšími orgány státní správy. Ochrana SES je povinností všech vlastníků a uživatelů pozemků a jeho vytváření je veřejným zájmem.

U nadregionálního SES provádí vymezení a hodnocení Ministerstvo životního prostředí (§ 79 odst. 3 písm. a) zákona). Bližší podrobnosti jsou obsaženy ve vyhlášce č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb.

Nadregionální SES vymezuje Ministerstvo životního prostředí v plánu SES (§ 2 odst. 1 cit. vyhl.). Plán SES je podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace. Plán SES schvaluje příslušný orgán územního plánování v územně plánovací dokumentaci nebo v územním rozhodnutí (§ 5 odst. 1 cit. vyhl.).

Pokud okresní úřad je dotčeným orgánem a vydává souhlas nebo se vyjadřuje podle jiných částí zákona o ochraně přírody a krajiny (přínejmenším § 65 citovaného zákona), jeho kompetence pro účast v územním řízení tím není dotčena.

V daném případě v předmětném území není zpracován a schválen územní plán a o využití území se bude rozhodovat na základě územního rozhodnutí. Pokud je nepochybné, že zamýšlenou stavbou bude dotčeno pouze ochranné pásmo biokoridoru, nikoliv samotný nadregionální biokoridor nebo biocentrum, pak Ministerstvo životního prostředí na základě § 79 odst. 3 písm. a) zákona v příslušném správním řízení nemá postavení dotčeného orgánu státní správy a není tedy třeba vyžadovat jeho stanovisko.

Doporučujeme však, aby příslušný správní orgán důsledně dbal na to, aby nadregionální systém ekologické stability vymezený ministerstvem v plánu SES (§ 79 odst. 3 písm. a) zákona ve spojení s § 2 odst. 1 vyhlášky) byl v budoucnu respektován v rámci zpracování a schválení územního plánu předmětného území.

§ 4 odst. 1

Č.j.: 410/2726/01

Věc: Dotaz na kompetenci orgánu ochrany přírody u stanovování nadregionálních územních systémů ekologické stability

Podle § 4 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), vymezení systému ekologické stability (SES) stanoví a jeho hodnocení provádějí orgány územního plánování ochrany přírody ve spolupráci s dalšími orgány státní správy. Ochrana SES je povinností všech vlastníků a uživatelů pozemků a jeho vytváření je veřejným zájmem.

U nadregionálního SES provádí vymezení a hodnocení Ministerstvo životního prostředí (§ 79 odst. 3 písm. a) zákona).

Bližší podrobnosti jsou obsaženy ve vyhlášce č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb.

Nadregionální SES vymezuje Ministerstvo životního prostředí v plánu SES (§ 2 odst. 1 cit. vyhl.). Plán SES je podkladem pro zpracování územně plánovací dokumentace. Plán SES schvaluje příslušný orgán územního plánování v územně plánovací dokumentaci nebo v územním rozhodnutí (§ 5 odst. 1 cit. vyhl.).

V daném případě zřejmě v předmětném území není územní plán a o území se bude rozhodovat na základě územního rozhodnutí. V návaznosti na výše uvedenou právní úpravu lze říci, že MŽP, pokud má vymezen v tomto území nadregionální SES v plánu nadregionálního SES, by se mělo zúčastnit jako dotčený orgán územního řízení a plán SES v něm předložit. Tento plán bude podkladem pro územní rozhodnutí příslušného stavebního úřadu.

V daném případě však máme pochybnosti vzhledem k tomu, že z podkladů vyplývá, že zamýšlenou stavbou zřejmě má být dotčenou pouze tzv. ochranné pásmo nadregionálního biokoridoru, nikoliv nadregionální biocentrum či nadregionální biokoridor sám. Zákon č. 114/1992 Sb. ani prováděcí vyhláška však ochranná pásma k částem SES nestanoví. V takovém případě se tedy nemůže jednat o plán SES a stanovisko ministerstva by se nevyžadovalo.

Pokud okresní úřad je dotčeným orgánem a vydává souhlas nebo se vyjadřuje podle jiných částí zákona o ochraně přírody a krajiny (přínejmenším § 65 citovaného zákona), jeho kompetence pro účast v územním řízení tím není dotčena.

§ 4 odst. 1

Č.j.: 410/1178/96

Věc: Dotaz k územnímu systému ekologické stability – § 4 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Vyjádření územního systému ekologické stability (dále jen „ÚSES“) je veřejným zájmem ve smyslu § 4 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), přičemž plán a projekt ÚSES jsou nástroje k vytvoření a udržování tohoto systému. V tomto smyslu tedy požívá plán ÚSES ochrany.

Návrh plánu ÚSES (běžnější označení „generel ÚSES“) předkládá jeho autorizovaný zpracovatel příslušného orgánu ochrany přírody, který jej po oponentním řízení schvaluje. Schválený plán se stává podkladem mimo jiné pro územně plánovací dokumentaci nebo územní rozhodnutí (§ 2 odst. 3 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb.). Lze říci, že schválený návrh plánu ÚSES je závazný pro orgány ochrany přírody jako oborový dokument.

Obecnou závaznost získává ÚSES až po procesu schvalování územně plánovací dokumentace, popř. jiných dokumentů (např. lesní hospodářský plán, návrh komplexních pozemkových úprav). Plán a projekt ÚSES jsou součástí schválené územně plánovací dokumentace nebo alespoň územního rozhodnutí.

ÚSES se stává součástí závazné části územního plánu, jak vyplývá z § 33 vyhlášky FMTIR č. 84/1976 Sb., o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci, ve znění pozdějších předpisů. Pokud územní plán není zpracován, ÚSES je podkladem pro územní rozhodnutí a stává se závazným v jeho rámci.

Jiné ochrany pro vypracovaný plán ÚSES by se mohlo dosáhnout tím, že by se jeho nejvýznamnější části v území zaregistrovaly jako významné krajinné prvky (pokud to již nejsou VKP ze zákona).

V případě potřeby lze též požádat stavební úřad o vyvolání řízení podle § 32 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů. Obdobně je třeba postupovat v případech, kdy bezprostředně nenavazují komplexní pozemkové úpravy anebo zpracování ÚPD.

Statutární město vykonává podle § 76 odst. 4 zákona ve svém územním obvodu i působnost okresního úřadu, a tedy může vydat vyhlášku o vyhlášení přírodní rezervace nebo přírodní památky (§ 77 odst. 3 zákona). Smyslem zřizování těchto zvláště chráněných území však není vytváření ÚSES, ale ochrana zvláštních a cenných přírodních

hodnot, pokud se v daném území vyskytují. Vyhlášku, již by se přímo stanovila závaznost plánu místního ÚSES, pak nelze vydat podle § 77 odst. 3 zákona, neboť by to šlo nad rámec zmocnění.

Rada města může zřídit vyhláškou přírodní rezervaci nebo přírodní památku na základě svého oprávnění vyplývajícího z § 76 odst. 4 a § 77 odst. 3 zákona a na základě § 44 odst. 1 zákona ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Podle § 45 odst. 1 zákona orgán ochrany přírody, který vyhlásil zvláště chráněné území, je oprávněn zrušit ochranu stejným způsobem, jakým bylo provedeno její vyhlášení, a to pouze za zákonem stanovených podmínek. Podle našeho názoru je tedy tímto orgánem v daném případě opět statutární město prostřednictvím svého orgánu – městské rady. Pokud by s tímto zrušením městský úřad nesouhlasil, nepozbývala by vyhláška proto platnosti. Tato záležitost by měla být řešena vnitřně: starosta města je hlavou městského úřadu a současně řídí radu města, takže by měl radě zprostředkovat názor městského úřadu.

Pokud lze zrušující vyhlášku považovat za nesprávné opatření ve smyslu zákona o obcích, může ji zrušit příslušný okresní úřad (jedná se o přenesenou působnost), a to nejen z důvodu rozporu se zákonem, ale i pro jinou (věcnou) nesprávnost (§ 62 odst. 3 zákona o obcích).

§ 4 odst. 1

Č.j.: 410/825/01

Věc: Předepsání odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu (součástí plánu následné rekultivace je nadregionální ÚSES)

V daném případě, tj. v případě, kdy je ÚSES obsažen ve schválené závazné části územního plánu města, nelze konstatovat, že ÚSES neexistuje.

Jeho neexistenci máte patrně na mysli samotnou realizaci vkládaného místního biocentra do nadregionálního ÚSES. Místní biocentrum patrně ještě fakticky neexistuje. Nadregionální ÚSES v daném místě existuje. Patrně až následnou rekultivací odňaté půdy ze zemědělského půdního fondu má vzniknout místní biocentrum.

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, nerozlišuje stupně a prvky ÚSES.

ÚSES je uveden v části B bodu A zákona s ekologickou váhou vlivu 10. V části B jsou uvedeny „Faktory životního prostředí, které budou negativně ovlivněny odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu“.

V části D – postup při výpočtu odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu – v bodu 2. je stanoveno, že zpracovatel výpočtu odvodů za odnětí ze zemědělského půdního fondu zjistí, bude-li odnětím půdy negativně ovlivněn některý z faktorů životního prostředí, vyjmenovaný v části B, a v návaznosti na to určí odpovídající ekologickou váhu tohoto ovlivnění.

Je otázkou výkladu zákona, zda prostá skutečnost, že pozemek, jehož půda je odnímána ze zemědělského půdního fondu, zasahuje do pozemků tvořících ÚSES, je důvodem započtení ekologické váhy vlivu, nebo zda zpracovatel výpočtu zkoumá v konkrétním případě, zda odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu bude některý z faktorů životního prostředí negativně ovlivněn, či nikoli.

§ 4 odst. 1

Č.j.: 410/2977/99

Věc: Problematika ÚSES na pozemcích určených pro účely obrany státu

Z ustanovení § 4 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) vyplývá, že vymezení systémů ekologické stability stanoví a jeho hodnocení provádějí orgány

územního plánování a ochrany přírody (ve spolupráci s dalšími orgány). Z § 2 odst. 3 prováděcí vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb. plyne, že plán systému ekologické stability je podkladem pro zpracování územního plánování v územně plánovací dokumentaci nebo v územním rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že § 90 odst. 2 zákona do výčtu ustanovení, která se nevztahují na území sloužící zájmům obrany státu, nezahrnuje § 4 odst. 1, je třeba říci, že z platnosti tohoto ustanovení není resort Ministerstva obrany vyloučen. Proto by se měly vymezovat a schvalovat územní systémy ekologické stability, a to i na území vojenských újezdů. Nevíme však přesně, jaké jsou náležitosti územně plánovací dokumentace pořizované Vaším ministerstvem, a proto nemůžeme říci, jak mají být promítnuty do závazné části takové územně plánovací dokumentace.

Pokud jde o omezení vstupu na území vojenských újezdů, nepředstavuje to překážku pro vymezování ÚSES. Vymezení může provést Ministerstvo obrany jako příslušný orgán územního plánování, pokud je projedná s příslušným orgánem ochrany přírody (dle § 4 odst. 1 zákona vymezení stanoví orgány územního plánování a orgány ochrany přírody). Orgán ochrany přírody k tomu poskytne územně technický podklad MMR a MŽP „Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability v ČR“, kde jsou vymezeny nadregionální a regionální prvky ÚSES. Tento materiál je uložen na MŽP. Kromě toho jsou dokumenty pro příslušné území uloženy u okresních úřadů.

Pro Vaši informaci upozorňujeme, že systém ekologické stability nelze dávat do žádné souvislosti s významným krajinným prvkem. Jedná se o dva odlišné nástroje ochrany přírody a krajiny, které pojí pouze to, že jsou zčásti upraveny v tomtéž paragrafu. (Větu ve Vašem dopise „Z hlediska procesního je významný krajinný prvek nadřazen systému ekologické stability“ nepovažujeme za správnou).

Dále neplatí vždy, že „významný krajinný prvek podléhá registraci orgánem ochrany přírody“. Zákon o ochraně přírody a krajiny rozlišuje dva typy významných krajinných prvků – VKP ze zákona, jejichž taxativní výčet je obsažen v § 3 písm. b) zákona o ochraně přírody a krajiny (lesy, rašeliníště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy), pak VKP, které orgán ochrany přírody zaregistruje podle § 6 tohoto zákona. Na území vojenských újezdů se nevztahuje § 4 odst. 2 a 3 ani § 6 zákona o ochraně přírody a krajiny. Ustanovení § 3 písm. b) zákona však platí na celém území ČR včetně vojenských újezdů. Z toho plyne, že na území vojenských újezdů se VKP neregistrují, tedy že tam existují pouze VKP ze zákona. K zásahu těchto VKP však není třeba závazné stanovisko orgánu ochrany přírody.

Na závěr upozorňujeme, že vymezení a schválení územního systému ekologické stability nepředstavuje samo o sobě žádné omezení činnosti v daném území. Stanoví pouze limity pro další využití území.

§ 4 odst. 2

Č.j.: OEKL/4271/03

Věc: Odborné stanovisko k výkladu pojmu „úpravy vodních toků a nádrží“ ve smyslu zák. č. 114/1992 Sb.

Pod pojmem zásah do VKP vodní tok a vodní nádrž (resp. rybník) ve smyslu § 4 odst. 2, zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, se rozumí takové aktivity antropogenního původu, které významnou měrou pozmění přirozené podmínky pro život nebo vývoj vodních popř. mokřadních živočichů a rostlin, a to jich samotných, tak i v jejich vzájemných ekologických vazbách.

Jde o takové zásahy, které omezí, změní nebo znemožní fungování rybníka (resp. vodního toku) jako ekosystému.

To znamená, že změni:

- a) jeho vnitřní ekologickou stabilitu (např.: intenzifikace rybí obsádky ve prospěch převažujícího jednoho druhu ryb)
- b) nebo ekologickou stabilitu vnější (např.: likvidace litorálních společenstev či přechodových ekosystémů – rákosiny, pobřežní vegetace).

Za nevhodné (ekologicky nešetrné) je možné považovat rovněž takové zásahy, které znemožní jednotlivým druhům plnohodnotně vykonávat svoje životní aktivity (snížení potravní nabídky – zásahy do potravního řetězce, rozmnožování a vývoj ranných stádií organismů, odpočinek).

Ve vztahu k vnější ekol. stabilitě jde i o takové zásahy, které natrvalo vyvolají jako následek degradaci genetické vybavy – druhu, když je znemožněna výměna vnitrodruhové genetické informace.

V praxi jde např. zásahy do vegetačních doprovodů, vegetačních břehových lemů, apod., ale i realizace nepřekonatelných překážek pro migraci v toku – přehrad, jezy.

§ 4 odst. 2

Č.j.: 410/3132/03

Věc: Žádost o výklad ustanovení § 4 odst. 2 a 3 a § 12 zákona č. 114/1992 Sb.

K Vašemu dotazu (č. j. 90/12425/03/OP ze dne 2. 10. 2003), týkajícímu se uplatňování nadepsaných ustanovení, sdělujeme:

Ad 1): Vlastník lesa měl nepochybně požádat o závazné stanovisko k žádosti o vynětí z pozemků určených pro plnění funkcí lesa podle § 4 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., protože se jedná o odlesnění plochy nad 0,5 ha. Zda se jedná o zásah do významného krajinného prvku podle § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., vyžaduje odborné posouzení, které je na příslušném orgánu ochrany přírody.

Z Vašeho dopisu není patrné, zda orgán byl vlastníkem o stanovisko požádán, nebo zda byl osloven stavebním úřadem jako dotčený orgán. Orgán ochrany přírody pochybil v každém případě, neboť vydal pouze neformální stanovisko v rámci územního řízení, ačkoli mělo být vydáno stanovisko podle § 4 odst. 3, případně i § 4 odst. 2.

K otázce, zda je velikost smýcené plochy 1 ha rozhodující hranicí pro posouzení zásahu do lesa z hlediska § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. – zákon č. 114/1992 Sb. ani zákon č. 289/1995 Sb. na ni jednoznačnou odpověď nedává. S názorem Ministerstva zemědělství se nemůžeme ztotožnit, protože jednak § 4 odst. 3 vyžaduje závazné stanovisko k odlesnění již nad 0,5 ha a jednak každý zásah je třeba hodnotit ve vztahu ke konkrétnímu lesu (i les o celkové rozloze menší než 1 ha může být ekologicky velmi hodnotný a jeho poškození může způsobit i odlesnění o menší rozloze než 0,5 ha).

Ad 2 a): Závazné stanovisko orgánu ochrany přírody (podle § 4 odst. 3 a případně i odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.) mělo být vydáno před vydáním rozhodnutí o odnětí a zřejmě i před vydáním územního rozhodnutí o využití území a pokud vydáno nebylo, zakládá to podle našeho názoru nezákonnost těchto rozhodnutí.

Ad 2 b): Obecně lze doporučit vydání stanoviska podle § 4 odst. 2 a odst. 3 jedním rozhodnutím v zájmu hospodárnosti řízení podle § 3 odst. 3 správního řádu, avšak pouze tehdy, vydává-li obě rozhodnutí tentýž orgán. V tomto případě tomu tak zřejmě je, neboť se nejedná o registrovaný krajinný prvek a tedy rozhoduje orgán obce s rozšířenou působností.

Ad 3): Otázku, zda bylo k zásahu třeba i rozhodnutí orgánu ochrany přírody podle § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., nedokážeme posoudit bez znalosti konkrétní lokality a pohledového vyhodnocení zásahu. Tuto otázku by měl posoudit opět příslušný orgán ochrany přírody, ale pravděpodobnost narušení krajinného rázu tu je.

Ad 4): Zákon č. 114/1992 Sb. otázku vzniku a zániku významných krajinných prvků „ze zákona“ (tj. taxativně vyjmenovaných v § 3 písm. b) cit. zákona) neupravuje. Některé z nich (např. údolní niva) nejsou právními předpisy definovány vůbec, tudíž jejich právní existence podle zákona č. 114/1992 Sb. může být podle našeho názoru vázána pouze na jejich fyzickou existenci. Vzhledem k tomu, že zákon č. 114/1992 Sb. používá pojem „les“ bez bližší definice, kdežto zákon o lesích pojem „les“ definuje, jsme toho názoru, že tato definice platí i pro VKP les (VKP musí přesně určen). Domníváme se, že pro právní existenci významných krajinných prvků „ze zákona“ by měla platit stejná pravidla. Významným krajinným prvkem či jeho částí by tedy les jakožto významný krajinný prvek „ze zákona“ měl přestat být na základě jeho vynětí z pozemků určených pro plnění funkcí lesa a následného fyzického smýcení.

Pro závěr, že les přestává být významným krajinným prvkem ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb. pouze právní mocí rozhodnutí o odnětí pozemků plnění funkcí lesa, nenacházíme přímou oporu v zákoně. Právní mocí toho-

to rozhodnutí ještě nezaniká ani ochrana podle lesního zákona – viz § 16 odst. 3 zákona č. 289/1995 Sb., podle něž nemůže být s odlesňováním započato dříve než po právní moci rozhodnutí podle zvláštních předpisů, je-li takové rozhodnutí třeba. Pro daný případ však podle našeho názoru otázka, kterým okamžikem zaniká les jako významný krajinný prvek, není rozhodná, neboť závazná stanoviska podle § 4 odst. 2 a 3 zákona č. 114/1992 Sb. se vydávají ještě před rozhodnutím o odnětí pozemků určených k plnění funkce lesa.

Na závěr podotýkáme, že výklad § 4 odst. 2 a 3 zákona č. 114/1992 Sb. patří do kompetence Ministerstva životního prostředí, nikoliv Ministerstva zemědělství.

§ 4 odst. 2

Č.j.: 410/3059/03

K výkladu pojmu „úpravy vodních toků a nádrží“ uvádím po konzultaci se sekci ochrany přírody následující.

Pod pojmem zásah do významného krajinného prvku vodní tok a vodní nádrž ve smyslu § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., se rozumí takové aktivity antropogenního původu, které významnou měrou pozmění přirozené podmínky pro život nebo vývoj vodních popř. mokřadních živočichů a rostlin, a to jak jich samotných, tak i v jejich vzájemných ekologických vazbách. Jde o takové zásahy, které omezí, změní nebo znemožní fungování rybníka (resp. vodního toku) jako ekosystému. To znamená, že změní jeho vnitřní ekologickou stabilitu (např.: intenzifikace rybí obsádky ve prospěch převažujícího jednoho druhu ryb) nebo ekologickou stabilitu vnější (např.: likvidace litorálních společenstev či přechodových ekosystémů – rákosiny, pobřežní vegetace).

Za nevhodné (ekologicky škodlivé) je možné považovat rovněž takové zásahy, které znemožní jednotlivým druhům plnohodnotně vykonávat svoje životní aktivity (snížení potravní nabídky – zásahy do potravního řetězce, rozmnožování a vývoj ranných stádií organismů, odpočinek).

Ve vztahu k vnější ekologické stabilitě jde i o takové zásahy, které natrvalo znemožní fungování organismů ve vztahu k územním systémům ekologické stability (migrace, refugium), což může mít za následek degradaci genetické výbavy – druhu, když je znemožněna výměna vnitrodruhové genetické informace.

V praxi jde např. o zásahy do vegetačních doprovodů, vegetačních břehových lemů, apod., ale i realizace nepřekonatelných překážek pro migraci v toku – přehrad, jezy.

§ 4 odst. 2

Č.j.: 410/2011/01

Věc: Dotaz k vydávání rozhodnutí podle zákona č. 114/1992 Sb. v souvislosti s řízením o odstranění stavby

Sekci ochrany přírody a krajiny nám byl postoupen dotaz k vydávání rozhodnutí podle § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, ve vztahu k řízení podle § 88 odst. 1 písm. b) stavebního zákona. Z § 4 odst. 2 cit. zákona vyplývá, že ten, kdo zamýšlí zásah určité intenzity do významného krajinného prvku, si musí předem opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody (vydávané formou správního rozhodnutí). Zde se jedná o stavbu v údolní nivě.

Určitým výkladovým problémem je, že ustanovení § 4 odst. 2 stejně jako ustanovení § 12, § 43, § 44 apod. zákona č. 114/1992 Sb. počítají se stavbami (popř. jinými činnostmi) teprve zamýšlenými, nikoliv již vybudovanými bez příslušného povolení.

Výkladovou komisí MŽP bylo vypracováno stanovisko k obdobnému případu vydávání souhlasu podle § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., na něž se lze odvolat i v tomto případě. Tento výklad, který je též uveřejněn ve Věstníku MŽP č. 15/2001.

Vede-li se tedy řízení podle § 88 odst. 1 písm. b) stavebního zákona, platí pro stavebníka povinnost předložit „podklady a doklady vyžadované stavebním úřadem v jím stanovené lhůtě a v rozsahu jako k žádosti o stavební povolení“. Rozhodnutí podle § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. je proto nezbytné i k dodatečnému povolení stavby.

Opačný závěr by znamenal znevýhodnění stavebníků, kteří postupují v souladu s právními předpisy.

§ 4 odst. 2

Č.j.: 410/1011/02

Věc: Stanovisko k dvěma protichůdným stanoviskům MŽP k § 4 odst. 2 zákona

Pokud jde o udržovací práce na vodním toku, na něž se vztahuje stavební zákon, pak platí, že ve vztahu ke stavebnímu zákonu je zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) zvláštním právním předpisem (§ 90 odst. 4 zákona). Pokud se má vydat rozhodnutí dle zákona, nehraje roli, že v tomto případě se třeba nevydává rozhodnutí dle stavebního zákona. Stanovisko orgánu ochrany přírody podle § 4 odst. 2 zákona se vydává formou správního rozhodnutí. Nevydává se však k úplně každému zásahu do významného krajinného prvku (VKP), ale jen k takovému, který znamená ohrožení nebo oslabení jeho stabilizační funkce nebo narušení jeho obnovy. Takovým zásahem, kdy je třeba vydat stanovisko, je úprava vodního toku (viz § 3 odst. 2 zákona).

Od roku 1999 však již došlo ke změnám v právním řádu, zejména chceme upozornit na změny vyvolané přijetím nového zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých faktorů.

VKP ze zákona podle § 3 písm. b) zákona je vodní tok. Nový vodní zákon však nově definuje vodní tok v § 43 odst. 1 jen jako tekoucí povrchovou vodu. Pro ochranu přírody zde vyvstává problém, neboť ochraně přírody jde o celý ekosystém včetně dna a břehů. Je legislativním úkolem do budoucna tento problém dořešit.

V současné době by se dno a břehy musely zaregistrovat, a pak by mohly být registrovaným VKP.

Dále uvádíme, že nedotčena zůstává právní úprava ochrany dřevin – § 7, 8 a 9 zákona. Proto má-li dojít ke kácení pobřežních dřevin, postupuje se podle § 8 zákona. Jde-li o oprávnění správce vodního toku podle § 49 odst. 1 písm. b) vodního zákona, aplikuje se § 8 odst. 2 zákona. Při povodni se bude postupovat zřejmě i dle § 8 odst. 4 zákona. Ještě upozorňujeme na § 59 odst. 1 písm. j) vodního zákona (případy kácení náletových dřevin na hrázích vodních děl mj. k ochraně před povodněmi nepodléhají povolení ani ohlášení orgánu OP).

Zachována zůstává i přísnější ochrana pro zvláště chráněné druhy rostlin, biotopy zvláště chráněných druhů živočichů i zvláště chráněných území.

Stanovisko k legislativním otázkám má podle organizačního řádu MŽP vydávat legislativní odbor, popř. výklo- vá komise MŽP.

§ 4 odst. 2

Č.j.: 410/3908/02

Věc: Pravomoc k vydání povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les ve významném krajinném prvku

Na kácení dřevin rostoucích ve VKP je třeba aplikovat jak § 4 odst. 2, tak i § 8 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. V tomto případě musí dojít k vydání dvou správních aktů – nejprve závazného stanoviska dle § 4 odst. 2 k zásahu do VKP, které vydává pověřený obecní úřad podle § 76 odst. 2 písm. a) cit. zákona, a následně povolení dle § 8 odst. 1 cit. zákona, které vydává obecní úřad podle § 76 odst. 1 písm. a). Tento stav bude platit i po 1. 1. 2003, kdy vstoupí v účinnost zákon č. 320/2002 Sb.

Pokud však ve věci rozhoduje tentýž orgán (např. pokud si rozhodování v těchto věcech vyhradil okresní úřad dle § 77 odst. 2, nebo pokud obě řízení vede pověřený obecní úřad), může spojit obě řízení v zájmu procesní hospodárnosti a rychlosti řízení (§ 3 odst. 3 zákona č. 71/1967 o správním řízení (správní řád)).

Pro úplnost dodáváme, že u zvláště chráněných druhů rostlin, tedy i stromů (viz vyhl. č. 395/1992 Sb.) platí přísnější režim dle § 49 zákona. Ke kácení jedince takového druhu by byla potřebná výjimka ve smyslu § 56 zákona.

§ 4 odst. 2

Věc: Uznávání honiteb a VKP

Při rozhodování o uznávání honiteb je třeba individuálně posuzovat, zda se jedná o zásah do VKP podle § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Záleží vždy na konkrétním případě.

Je třeba v konkrétním případě zvážit návrh na zřízení honitby z hlediska posouzení jeho vlivu na ekologickou stabilitu ekosystému lesa dotčeného navrhovanou honitbou, druhy zvěře, pro které mají být stanoveny normované stavy a jejich výši v kontextu se stávajícím využitím a charakterem území.

§ 4 odst. 2

Č.j.: 410/1791/02

Věc: Návrh návštěvního řádu VKP

Z předložených podkladů vyplývá, že významný krajinný prvek (dále jen „VKP“), registrovaný v roce 1992 podle § 6 zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), se nachází na pozemku ve vlastnictví soukromého majitele – fyzické osoby.

K tomu podotýkáme, že určení konkrétní osoby správcem VKP ve vyhlášovacím aktu je sporné, neboť to přesahuje působnost Městského úřadu jako orgánu ochrany přírody ve smyslu zákona cit. zákona. Hospodaření a správa těchto pozemků, které jsou soukromým vlastnictvím, jsou záležitostí smluvních vztahů, zejména s vlastníkem. Ať však bude s pozemkem nakládat kdokoli, musí dodržovat povinnosti stanovené v § 4 odst. 2 cit. zákona, kde je upravena ochrana VKP.

§ 4 odst. 2 zákona přístup do VKP neupravuje. Na přístup do VKP lze tudíž aplikovat pouze § 63 zákona (přístup do krajiny).

Dle § 63 odst. 2 zákona má každý právo, za stanovených podmínek, na volný průchod přes pozemky ve vlastnictví vymezených osob; mezi ně však fyzická osoba nepatří.

Ze zákona tedy neplyne povinnost vlastníka – fyzické osoby umožnit vstup na pozemky dalším osobám, a proto není možné vlastníkově stanovit Vámi navrhovaný návštěvní řád, pokud se s ním popř. s nájemcem takto nedohodnete, nebo pokud s těmito nemovitostmi není spojeno věcné břemeno podle § 151n a násl. občanského zákoníku.

Dle § 151o odst. 1 OZ může věcné břemeno vzniknout mimo jiné písemnou smlouvou, uzavřenou vlastníkem nemovitosti. K nabytí práva je třeba vklad do katastru nemovitostí. Věcné břemeno přechází s vlastnictvím nemovitosti na další nabyvatele.

Pouhá neformální dohoda s vlastníkem, či dokonce jen jeho upozornění při koupi předmětných pozemků na možná omezení vlastnických práv, o němž se v dopise zmiňujete, nemá v této věci právní účinek.

Další možností je předmětný pozemek od vlastníka obcí vykoupit.

§ 4 odst. 2

Č.j.: OOP/3657/01

Věc: Postoupení dotazu ohledně postupu orgánu ochrany přírody v rámci řízení o odstranění stavby podle § 88 odst. 1 písm. b) stavebního zákona v případě, kdy je stavba protiprávním zásahem do významného krajinného prvku

Domníváme se, že závazné stanovisko k zásahu do významného krajinného prvku podle § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, není možné vydat k již uskutečněnému zásahu. Z formulace „K zásahům, které by mohly..., si musí ten, kdo zásahy zamýšlí, opatřit závazné stanovisko orgánu ochrany přírody“, podle našeho názoru jednoznačně plyne, že si závazné stanovisko musí vyžádat ten, kdo zásah teprve zamýšlí. Účelem závazného stanoviska vydávaného podle tohoto ustanovení je zamezení škodlivým zásahům do významných krajinných prvků, případně stanovení takových podmínek, které by škodlivé účinky zásahu vyloučily nebo minimalizovaly. V případě škodlivého zásahu provedeného bez závazného stanoviska orgánu ochrany přírody již obecně není důvod pro vydání závazného stanoviska podle § 4 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, ale pouze pro postih podle části sedmé zákona o ochraně přírody a krajiny.

Do řízení o odstranění stavby podle § 88 odst. 2 písm. b) zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), se orgán ochrany přírody podle našeho názoru v takovém případě vyjadřuje stanoviskem vydaným v souladu s § 126 odst. 1 stavebního zákona a s § 65 zákona o ochraně přírody a krajiny, které se nevydává ve správním řízení. Z § 88 odst. 1 písm. b) i § 126 odst. 1 stavebního zákona podle našeho názoru plyne, že bez souhlasného stanoviska orgánu ochrany přírody stavebník nebude moci dokázat, že je stavba v souladu se zájmy ochrany přírody a krajiny (zájem chráněný zvláštními předpisy), a tedy stavební úřad stavbu nemůže dodatečně povolit a musí naříditi její odstranění.

Jestliže došlo k naplnění skutkových podstat uvedených v § 87 odst. 2 písm. f), § 87 odst. 3 písm. m), § 88 odst. 1 písm. i) nebo § 88 odst. 2 písm. b) zákona o ochraně přírody a krajiny, je orgán ochrany přírody povinen z úřední povinnosti zahájit v této věci správní řízení nebo není-li příslušný, uvědomit příslušný orgán ochrany přírody.

§ 4 odst. 3

Č.j.: 410/257/98

Věc: Dotaz ve věci odlesnění – § 4 odst. 3 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

V § 4 odst. 3 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) se stanoví, že závazné stanovisko orgánu ochrany přírody je nezbytné m.j. k odlesňování a zalesňování pozemků nad 0,5 ha.

Nelze říci, že hranice 0,5 ha se vztahuje pouze na případy, kdy jde o odlesnění jednotlivého porostu, to by byl příliš zužující výklad zákona. Odlesnění ve smyslu zákona je třeba chápat, že se vztahuje k pozemku obecně, tzn. ke každému řešenému případu jako celku – nikoliv jen k plošně vymezenému konkrétnímu pozemku zvlášť. Hranice 0,5 ha se tedy může vztahovat i na několik porostů dohromady.

V daném případě, t.j. při výstavbě lesní cesty na **mělo být odlesňování prováděno až na základě závazného stanoviska orgánu ochrany přírody**, neboť celkově šlo v dané věci o odlesnění v rozsahu 1, 38 ha.

Z výroků obou rozhodnutí Okresního úřadu je patrné, že pro požadovaný účel rekonstrukce lesní svážnice a s tím spojeného liniového odlesnění použil orgán státní správy lesů – § 33 odst. 4 lesního zákona, což je pro tento účel nevhodné ustanovení. Výjimka v tomto ustanovení k mýtním úmyslným těžbám v porostech mladších než osmdesát let souvisí se zcela jinými účely hospodaření v lesích (zkrácené obmytí, rekonstrukce atd.). Zastáváme názor, že pro požadovaný účel rekonstrukce lesní cesty jako stavby mělo být rozhodnuto o omezení využití pozemků pro plnění funkcí lesa (§ 15 lesního zákona) a těžba lesního porostu měla být vykázána jako těžba mimořádná (§ 2 písm. o) lesního zákona).

§ 4 odst. 3

Věc: Stanovisko k vydávání závazného stanoviska k lesním hospodářským osnovám podle § 4 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb.

Podle § 4 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, vydává orgán ochrany přírody a krajiny závazné stanovisko k lesním hospodářským osnovám (LHO).

Podle § 90 odst. 1 cit. zák. se závazné stanovisko LHP a LHO vždy dává formou správního rozhodnutí. Je to výjimka oproti stanoviskům do jiných plánů a má to svůj důvod. Podle § 45h zákona se právě v závazném stanovisku podle § 4 odst. 3 zákona zohledňují požadavky čl. 6 odst. 3 směrnice 92/43/EHS pro naturová území (evropsky významné lokality a ptačí oblasti). Stanovisko zde pak musí mít formu správního rozhodnutí vzhledem k dikci § 45h (zejména možnost závazně uložit kompenzační opatření).

Podle našeho názoru by měl o stanovisko orgánu OP požádat příslušný orgán státní správy lesů a účastníci řízení by měli být v obvyklém rozsahu podle správního řádu a podle § 70 a 71 zákona.

Pokud v obecné poloze vlastník lesa LHO nepřevzme, hospodaří pak v režimu lesního zákona (viz § 33 odst. 3).

§ 5a

Stanovisko ke vztahu § 5a z.č. 114/1992 Sb. a § 32 zákona č. 289/1995 Sb.

Podle § 90 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, je tento zákon zvláštním právním předpisem ve vztahu k předpisům o lesích, tj. k zákonu č. 289/1995 Sb., o lesích a změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Z toho vyplývá, že upravuje-li zákon o lesích určitou oblast způsobem, který je v rozporu s ustanovením zákona o ochraně přírody a krajiny, platí přednostně ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny.

S ohledem na konkrétní vztah § 32 zákona o lesích a § 5a zákona o ochraně přírody a krajiny je však nutno rozlišovat, zda ten, kdo činí, ví o důsledcích svého počínání ve smyslu § 5a zákona o ochraně přírody a krajiny (v § 5a citovaného zákona jsou zakázány úmyslné činnosti, a to ve smyslu přímého i nepřímého úmyslu) či o těchto důsledcích neví. V případě provádění opatření vedoucích k zamezení šíření kůrovce v blízkosti či přímo uvnitř kolonie volavek popelavých, při kterém by došlo např. k usmrcování jedinců dotčeného druhu, k ničení hnízd a vajec či k vyrušování, lze téměř s jistotou říci, že jde o první případ, protože kolonie volavek jsou většinou dlouhodobě známé a v terénu nepřehlédnutelné a tato opatření tedy nelze vykonávat bez rozhodnutí o odchylném postupu podle § 5a zákona o ochraně přírody a krajiny. V této situaci nemůže podle našeho názoru orgán státní správy lesů uložit vlastníkově pozemku pokutu podle § 55 odst. 2 písm. b) zákona o lesích, protože bude v uvedeném případě chybět protiprávnost jako nezbytný předpoklad pro přestupek či správní delikt.

Druhý případ stanovení odchylného postupu nevyžaduje (např. pokud vlastník lesa provádí mytní těžby v porostech, ve kterých mu není známo hnízdění ptáků).

Podle ustanovení § 58 zákona o ochraně přírody a krajiny vlastníkově či nájemci lesního pozemku nevyplyvá nárok na náhradu újmy, která mu vznikla na základě omezení vyplývajících z II. části zákona o ochraně přírody a krajiny. Nicméně z tohoto ustanovení, poslední věty odstavce 2, je zřejmé, že vlastníkově či nájemci lesního pozemku tento nárok vzniká v případě omezení vyplývajících z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného na základě zákona o ochraně přírody a krajiny, tedy i na základě části II, konkrétně na základě § 5b zákona o ochraně přírody a krajiny.

§ 5 odst. 4

Č.j.: 410/444/97

Žádost o bližší výklad pojmu „geograficky nepůvodní druh rostliny“ ve vztahu k lesním dřevinám a „geograficky nepůvodní druh živočicha“ ve vztahu k lovné zvěři

V ust. § 5 odst. 4 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon“), je obsažena definice geograficky nepůvodního druhu rostliny nebo živočicha. Podle této definice je geograficky nepůvodním druhem rostliny nebo živočicha druh, který není součástí přirozených společenstev určitého regionu.

Pokud jde o obsah pojmu „přirozená společenstva“, popř. k jaké časové rovině je třeba tento pojem vztahovat, toto není zákonem ani jinou právní normou pochopitelně do detailu řešeno. Je tedy nutné vyjít z předpokladu, že přirozená společenstva jsou taková, která se na určitých stanovištích alespoň fragmentárně vyskytují či se zde ve stejných klimatických podmínkách vyskytovala v nedávné minulosti a je předpoklad, že kdyby tato stanoviště nebyla negativně ovlivněna člověkem, vyskytovat by se zde mohla i dnes. V zásadě se tedy tato definice vztahuje na přirozená společenstva posledního interglaciálu se zahrnutím všech glaciálních reliktních, které ovšem jsou organickou součástí právě těchto přirozených společenstev.

Zákon používá pojem „druh“, nikoli „populace“, což dává osobám, které mají zájem na šíření a pěstování některých druhů, určitou volnost při manipulaci s geneticky dosti odlišnými formami, a je tedy značně benevolentní. Naopak z pohledu ochrany přírody by bylo do budoucna žádoucí zavést i pojem „geograficky nepůvodní populace“, neboť např. právě v lesnictví si dnes mnozí odborníci a praktici uvědomují, jaké škody (včetně hospodářských) přináší legální šíření nepůvodních genotypů (ekotypů apod.) v rámci jednoho druhu.

- a) definice geograficky nepůvodního druhu je daná zákonem a je zcela jasná,
- b) při požadavku na šíření geograficky nepůvodního druhu ve volné krajině a v národních přírodních památkách a přírodních památkách je nutný souhlas orgánu ochrany přírody,
- c) šíření geograficky nepůvodních druhů ve zbývajících kategoriích zvláště chráněných území (dále jen „ZCHÚ“) je ze zákona zakázáno; v případech, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody, je však možno udělit výjimku. Obecně lze říci, že za takový jiný výrazně převažující zájem lze považovat případy, kdy zavedením geograficky nepůvodního druhu do určité části krajiny se posílí existující ekosystémy alepší se interakce uvnitř nich. Proto i těch v částech ZCHÚ, které zahrnují silně antropicky pozměněné ekosystémy, je udělení výjimky k šíření geograficky nepůvodních druhů možné. Vždy je však nutné posuzovat každý případ individuálně a vážit všechny důkazy, což je ostatně principem správního rozhodování obecně.

V lesích v ZCHÚ není zcela vyloučeno povolovat rozšiřování geograficky nepůvodních druhů (byť jen na základě výjimky). Je pochopitelné, že zejména v národních parcích a národních přírodních rezervacích této možnosti v případě dřevin příslušné orgány ochrany přírody stěží využijí, avšak v CHKO a přírodních rezervacích by povolování výjimek v odůvodněných případech bylo možné. Pokud jde o zvěř, je opět nutné individuální posouzení, přičemž v maloplošných ZCHÚ zřizovaných převážně pro ochranu přirozených společenstev bude přístup orgánů ochrany přírody podstatně přísnější, než-li v chráněných krajinných oblastech. Každý případ je však nutné posuzovat zcela individuálně.

§ 6

Č.j.: 410/1210/99

Věc: Stanovisko k užívání pozemků, jež jsou VKP jeho spoluvlastníky

Registrace významných krajinných prvků (dále jen „VKP“) se provádí podle § 6 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“). Zákon přitom nerozlišuje pozemky veřejné a soukromé, VKP lze zaregistrovat i na pozemcích ve vlastnictví fyzických osob. Předmětné pozemky byly podle Vašich údajů zaregistrovány jako VKP již v roce 1992, kdy ještě úředně nešlo o pozemky ve vlastnictví fyzických osob. Vlastnické vztahy byly vyjasněny až na základě rozhodnutí soudu v roce 1997. O této skutečnosti příslušný orgán ochrany přírody v roce 1992 zřejmě nemohl vědět. Pokud se později uznalý vlastník nemohl k registraci vyjádřit, to podle našeho názoru nezakládá neplatnost registrace.

Zákon neupravuje přímo možnosti oplocení VKP, obecně se oplocování týká spíše § 63 zákon (přístup do krajiny).

Vlastník pozemku ve VKP je však povinen postupovat podle § 4 odst. 2 zákona, podle něhož jsou VKP chráněny před poškozováním a ničením. K zásahům, které by mohly vést k poškození nebo zničení VKP nebo k ohrožení

či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, si musí ten, kdo takový zásah zamýšlí, opatřit předem souhlasné stanovisko orgánu ochrany přírody. Zákon neukládá vlastníkům nějakou zvláštní údržbu VKP, ukládá jim pouze povinnost VKP neničit a nepoškozovat.

Je možné, aby orgán ochrany přírody uzavřel dohodu podle § 68 zákona vedoucí ke zlepšení přírodních poměrů, ale nelze k tomu vlastníka nutit. Ten má nanejvýše povinnost strpět zásahy prováděné orgány ochrany přírody. K uskutečnění záměrů uvedených v § 68 odst. 2 zákona lze poskytnout vlastníkům finanční příspěvek.

Kromě výše uvedeného zákona se však na Vámi uvedené pozemky může vztahovat i režim dalších zákonů, jež ukládají též určitá omezení.

Pokud by tyto pozemky patřily do zemědělského půdního fondu (zahrady), zde již jej možno nárokovat údržbu podle § 3 odst. 1 zákona ČNR č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění zákona č. 10/1993 Sb.

Další omezení mohou vyplývat ze zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů. Záleží, k jakým účelům byly pozemky určeny na základě územně plánovací dokumentace. Záleží též na tom, jak a zda bylo rozhodnuto o využití území v územním řízení. Stavební úřad při rozhodování přihlíží též k potřebám životního prostředí (městské parky, veřejná zeleň). Z těchto hledisek se pak spíše bude posuzovat možnost oplocení předmětných pozemků (jedná se obecně o drobnou stavbu, k níž je třeba ohlášení na stavebním úřadu).

Důležitou roli zde hraje též zákon ČNR č. 367/1999 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Ten dává obcím významné pravomoce, pokud jde o rozhodování o obci a jejím území. Obecnímu zastupitelstvu je vyhrazeno mj. schvalovat obecně závazné vyhlášky ve věcech samostatné působnosti a schvalovat územně plánovací dokumentaci sídelních útvarů a zón.

Máme za to, že omezení spoluvlastníků předmětných pozemků, o nichž se zmiňujete ve svém dopise, vyplývají spíše ze stavebního zákona a zákona o obcích. Podotýkáme, že obecně platí, že povinnosti uváděné ve vyhlášce nesmí nikdy přesahovat rámec zákona.

Pokud jde o posouzení úpravy místních poplatků ve smyslu zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, to nepatří do působnosti našeho ministerstva. Spíše Vám doporučujeme obrátit se na Ministerstvo financí.

§ 6

Č.j.: 410/183/96

Věc: Registrované významné krajinné prvky podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Významné krajinné prvky (dále jen „VKP“) jsou jednak dány přímo ze zákona, tj. zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), a jednak jsou jimi i jiné části krajiny, které orgán ochrany přírody zaregistruje podle § 6 zákona. VKP, jež jsou dány přímo ze zákona, již není nutno registrovat podle § 6 zákona, avšak orgán ochrany přírody by tyto měl mít určitým způsobem evidovány a vymezeny (zejména takové, u nichž stanovení hranic činí potíže – např. údolní niva).

K Vašemu příkladnému výčtu, co lze zaregistrovat, uvádíme:

- ad 1) část lesa – není nutno registrovat, protože les je jako celek VKP ze zákona,
- ad 2) rybník – není nutno registrovat, protože je VKP ze zákona; prstenec pozemků kolem rybníka je možno zaregistrovat,
- ad 3) les – o jakékoliv výměře je VKP ze zákona. Pokud přilehlé pozemky nejsou součástí lesa ani jiným VKP ze zákona, lze je zaregistrovat.

Jestliže pověřený obecní úřad nesprávně provede registraci VKP existujícího již ze zákona, je třeba, aby mu okresní úřad podle § 5 odst. 1 písm. f) zákona ČNR č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, uložil příslušné opatření k odstranění nedostatků.

Pokud pověřený obecní úřad sám neprovede nápravu, je třeba, aby okresní úřad postupoval v souladu s § 62 odst. 3 zákona ČNR č. 367/1990 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, a zrušil takové nesprávné opatření pověřeného obecního úřadu.

§ 6

Č.j.: 410/3337/02

Věc: Registrace dřevin na zemědělské půdě a kácení dřevin rostoucích mimo les

Podle § 6 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, může orgán ochrany přírody zaregistrovat významný krajinný prvek, kterým remízy a meze podle § 3 písm. b), zákona č. 114/1992 Sb. mohou být. Zemědělský půdní fond tvoří pozemky, uvedené v § 1 odst. 2 a 3 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů. Mezi jinými jsou tam uvedeny i ochranné terasy proti erozi, což by mohly být i některé remízy. Podle našeho názoru tedy není nutné ze zemědělského půdního fondu vždy vyjímat části pozemků, vedených v katastru nemovitostí jako orná půda, na kterých jsou nyní vzrostlé náletové dřeviny a jiné rostliny. Věc musí být vždy individuálně posouzena. Může jít jen o změnu druhu pozemku v rámci zemědělského půdního fondu.

V krajním případě, kdy by mělo dojít k vynětí pozemku ze zemědělského půdního fondu, bývá vynětí obvykle realizováno v jiném řízení, neboť souhlas s vynětím ze zemědělského půdního fondu je v zásadě závaznou součástí rozhodnutí vydaných podle zvláštních právních předpisů, což není tento případ. Řešením by v tomto případě mohlo být ustanovení § 14 vyhlášky č. 13/1994 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany zemědělského půdního fondu, které umožňuje vydání souhlasu k odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu pro účely, jejichž uskutečnění není podmíněno vydáním rozhodnutí podle zvláštních předpisů (např. za účelem převodu pozemků do ostatních ploch, pokud je nelze zemědělsky obdělávat apod.).

V případě, že orgán ochrany přírody má za to, že je nezbytné remíz či mez na orné půdě chránit, doporučujeme zahájit jednání s vlastníkem dotčeného pozemku a vysvětlit mu výhody takových remízů právě jako zábran proti větrné a vodní erozi a nalézt společné řešení, a to přes to, že při registraci takového významného krajinného prvku to muselo být s vlastníkem pozemku projednáno. V případě, že náletové dřeviny zabírají určitou plochu orné půdy vlastníka, který má zájem tuto půdu zemědělsky obdělávat, a orgán ochrany přírody chce tyto remízy zaregistrovat, popř. je již zaregistroval (tedy jde o změnu v užívání pozemku, se kterou vlastník nesouhlasí) vzhledem k tomu, že remízy zajišťují ekologickou stabilitu, doporučujeme nabídnout vlastníkově výměnu tohoto pozemku za jiný podle § 59 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

V případě, kdy vlastník půdy, která je vedena v katastru nemovitostí jako půda orná, žádá o povolení ke kácení dřevin rostoucích na této půdě podle § 8 zákona č. 114/1992 Sb., bude záležet na konkrétních okolnostech případu (viz. výše – zejména kde je významný krajinný prvek již zaregistrován), zda orgán ochrany přírody kácení povolí.

§ 6

Č.j.: 410/1447/98

Věc: Dotaz k registraci významných krajinných prvků

1) Existence VKP ve zvláště chráněných územích

Zákon v § 3 písm. b) uvádí, že zvláště chráněná část přírody je z definice vyňata. Souhlasíme zde s komentářem k zákonu, že právní režim ochrany VKP nelze zdvojovat s právním režimem ochrany zvláště chráněných částí přírody. Přednostně platí režim přísnější, tj. režim zvláště chráněných území. Není-li však např. ve velkoplošných ZCHÚ ochrana zajištěna alespoň na úrovni ochrany VKP, domníváme se, že zde právní režim u VKP ze zákona platí podpůrně (subsidiárně). Nebylo by logické, aby tato území byla v některých ohledech chráněna méně než území, jež nejsou součástí VKP.

Poznámka: stejné stanovisko zaujala v obdobném případě výkladová komise MŽP

2) Názor ke konkrétnímu případu

Podle dopisu byly registrovány VKP ze zákona, a to je nesprávné. Tyto se neregistrují. Oznámení o registraci veřejnou vyhláškou je možné, je však třeba v něm uvést základní údaje o VKP. Postup, při němž není zřejmé, kde se VKP přesně nachází, není správný. Pokud v daném případě nelze zjistit, kterých pozemků se registrace týká a ke kterému datu byla provedena, nelze to považovat za platnou registraci.

Obecně je nutné rozlišovat vadné a nulitní (nicotné) správní akty.

Pokud správní akt nemá všechny nezbytné náležitosti, je vadný. Vady mohou mít různý stupeň závažnosti. Může jít o akty nezákonné, věcně nesprávné, formálně vadné. V daném případě, na nějž se tážete, půjde nejspíše o akt věcně nesprávný (neúplný), či vadný formálně. Tyto vady lze obvykle odstranit – změnou aktu, jeho zrušením, doplněním atd. I takto vadné správní akty jsou však platné (platí pro ně presumpce správnosti).

Od toho je třeba odlišovat akty tzv. nulitní (nicotné, neexistující). Nulita nastává tehdy, dosahují-li vady takové míry, že již nelze vůbec o aktu hovořit. Taková činnost se za akt nepovažuje a není závazná.

Nulita nastává zejména v důsledku nedostatku kompetence, absolutního nedostatku formy, požadavku trestného plnění či plnění nemožného, neurčitosti nebo nesrozumitelnosti projevu vůle příslušného orgánu. V takových případech se pak vůbec k nulitnímu aktu nepřihlíží.

§ 6

Č.j.: 410/403/96

Věc: Dotaz k § 6 zákona ČNR č. 114/1992 Sb. – registrace významného krajinného prvku „Údolní nádrž Fryšták“

Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), v § 3 písm. b) taxativně vyjmenovává významné krajinné prvky (dále jen „VKP“) ze zákona. Pokud jde o spojitost s vodou, jsou zde uvedeny vodní toky, rybníky a jezera (rozumí se přírodní jezera).

Je-li údolní nádrž Fryšták uměle vytvořenou vodní nádrží, pak nespadá do tohoto výčtu, a není tedy VKP ze zákona. V tom případě může být zaregistrována jako VKP orgánem ochrany přírody podle § 6 zákona.

§ 7

Č.j.: 410/1610/69

Věc: Ořezávání stromů rostoucích mimo les – § 7 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) stanoví ve svém § 7, že péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování, je povinností vlastníků. Povolení se podle zákona vydává jen pro případy kácení dřevin (§ 8 zákona).

Ořezávání tedy může vlastník provádět bez povolení. Někdy však dochází k rozsáhlým ořezávacím zásahům, přičemž tyto nejsou vždy motivovány jen údržbou dřevin, což může vést k poškození či zničení dřeviny. To je pak kvalifikováno jako nedovolený zásah (§ 8 odst. 1 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb.) a v případech poškození dřeviny se pak postupuje ve smyslu § 87 odst. 2 písm. e) nebo § 88 odst. 1 písm. c) zákona.

Proto považujeme za velmi vhodné, aby se k zásadním a rozsáhlým ořezávacím zásahům (ačkoliv to není povinnost) předem vyjadřovala odborná organizace Agentura ochrany přírody a krajiny, která doporučí nejvhodnější ořezání dřeviny.

§ 7

Č.j.: 410/2426/05

1) K údržbě dřevin:

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, stanoví v § 7, že péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování je povinností vlastníků. Porušení této povinnosti není cit. zákonem sankcionováno, nicméně platí obecná úprava o odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku (§ 420 odst. 1 stanoví, že každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti). To znamená, že pokud by neudržovaná dřevina např. pádem větve způsobila škodu, odpovídal by za ni vlastník dřeviny, tj. vlastník pozemku, na němž dřevina roste. Problematiku kácení dřevin pak podrobněji upravuje § 8 zákona č. 114/1992 Sb. a § 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb.

2) K údržbě travnatého porostu: je pravdou, že současná právní úprava přímo nestanoví výslovně povinnost sekat v určitých intervalech trávu na pozemcích. Z následujících předpisů však lze určité povinnosti, týkající se údržby pozemků, vyvodit.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, stanoví v § 58, že:

- „(1) Obec může uložit pokutu až do výše 10 000 Kč právnické osobě a fyzické osobě, která je podnikatelem, a
- odmítne strpět bezúplatné připevnění tabulky s označením ulice nebo jiného veřejného prostranství na své nemovitosti nebo v blízkosti tabulky s označením umístí jiný nápis,
 - úmyslně poškodí, odstraní nebo zakryje tabulku s označením ulice nebo jiného veřejného prostranství, nebo
 - neoznačí budovu čísly stanovenými obecním úřadem.
- (2) Obec může uložit pokutu až do výše 100 000 Kč osobě uvedené v odstavci 1, která **neudrží čistotu a pořádek na pozemku, který užívá nebo vlastní, tak, že naruší vzhled obce.**
- (3) Obec může uložit pokutu až do výše 200 000 Kč osobě uvedené v odstavci 1, která **znečistí veřejné prostranství, naruší životní prostředí v obci nebo odloží věc mimo vyhrazené místo.**
- (4) Obec může uložit pokutu až do výše 200 000 Kč osobě uvedené v odstavci 1, která porušila povinnost stanovenou právním předpisem obce.
- (5) Při stanovení výše pokuty podle odstavců 1 až 4 obec přihlíží zejména k povaze, závažnosti, době trvání a následkům protiprávního jednání.“

Pokud tedy zanedbání pozemku dostoupí uvedené intenzity a jedná se o pozemek právnické osoby nebo fyzické osoby-podnikatele, mohla by obec jednat ve smyslu cit. ustanovení, tj. postihnout vlastníka předmětných pozemků pokutou.

Fyzické osoby mohou být stíženy pokutou za přestupek dle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění:

„§ 47b

(1) Přestupku se dopustí ten, kdo

- odmítne strpět bezúplatné připevnění tabulky s označením ulice nebo jiného veřejného prostranství na své nemovitosti nebo v blízkosti tabulky s označením umístí jiný nápis,
- úmyslně poškodí, odstraní nebo zakryje tabulku s označením ulice nebo jiného veřejného prostranství,
- neoznačí budovu čísly popisnými,
- neudrží čistotu a pořádek na svém nebo jím užívaném pozemku tak, že naruší vzhled obce.**

(2) Za přestupek podle odstavce 1 může obec uložit pokutu až do výše 10 000 Kč.“

Obce mohou v rámci samostatné působnosti vydávat vyhlášky, týkající se údržby zeleně v obci, podle § 10 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění:

„§ 10

Povinnosti může obec ukládat v samostatné působnosti obecně závaznou vyhláškou

- a) k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku; zejména může stanovit, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdraví a majetku, lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo stanovit, že na některých veřejných prostranstvích v obci jsou takové činnosti zakázány,
- b) pro pořádání, průběh a ukončení veřejnosti přístupných sportovních a kulturních podniků, včetně tanečních zábav a diskoték, stanovením závazných podmínek v rozsahu nezbytném k zajištění veřejného pořádku,
- c) **k zajištění udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, k ochraně životního prostředí, zeleně v zástavbě a ostatní veřejné zeleně³⁾ (dále jen „veřejná zeleň“) a k užívání zařízení obce sloužících potřebám veřejnosti,**
- d) stanoví-li tak zvláštní zákon.“

Je proto nutné obstarat si konkrétní znění vyhlášek v příslušné obci.

Problematicku částečně upravuje také zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, ve znění pozdějších předpisů, který stanoví v § 3:

„§ 3

Základní povinnosti fyzických a právnických osob

- (1) Fyzická nebo právnická osoba, která pěstuje, vyrábí, zpracovává anebo uvádí na trh rostliny, rostlinné produkty nebo jiné předměty, **a vlastník pozemku nebo objektu nebo osoba, která je užívá z jiného právního důvodu, jsou povinni**
 - a) **zjišťovat a omezovat výskyt a šíření škodlivých organismů včetně plevelů tak, aby nevznikla škoda jiným osobám nebo nedošlo k poškození životního prostředí anebo k ohrožení zdraví lidí nebo zvířat,**
 - b) používat k ošetřování rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů proti škodlivým organismům pouze přípravky, další prostředky a mechanizační prostředky povolené k používání podle tohoto zákona, a to způsobem, který nepoškozuje okolní porost, zdraví lidí a zvířat nebo životní prostředí.
- (2) Fyzické a právnické osoby, které jsou povinny plnit povinnosti uložené jim tímto zákonem, jsou povinny plnit v oblasti rostlinolékařské péče také úkoly vyplývající pro ně z bezprostředně závazných právních předpisů Evropských společenství.“

Problematicku zemědělského hospodaření má ve své působnosti Ministerstvo zemědělství, které by Vám poskytlo další informace. Z příslušných předpisů v jeho gesci doporučujeme Vaši pozornosti například nařízení vlády č. 505/2000 Sb., kterým se stanoví podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství, k podpoře aktivit podílejících se na udržování krajiny, programy pomoci k podpoře méně příznivých oblastí a kritéria pro jejich posuzování, v platném znění.

§ 7 odst. 2

Č.j.: 410/1790/98

Věc: Péče o dřeviny na silničním pozemku – k § 7 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

1. Podle § 7 odst. 2 ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, je péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování, povinností vlastníků.

V daném případě, kdy se jedná o stromy podél průjezdního úseku silnice v obci, je nejprve nutno zjistit, kdo je vlastníkem tohoto stromu, a pokud je jím stát, kdo vykonává právo hospodaření jménem státu.

Doporučujeme, aby v souvislosti se zákonem č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí a majetku České republiky do vlastnictví obcí se nejprve zjistilo, zda stromy nepřešly do majetku obce. Obecním vlastnictvím

by se staly v případě, kdy by k nim vykonával právo hospodaření ke dni 23.11.1990 příslušný národní výbor. Vzhledem k Vámi poskytnutým informacím pravděpodobně stromy do vlastnictví obce nepřišly.

Pokud tedy v tomto případě půjde o stromy ve vlastnictví státu, měly by až do případné změny právní situace vlastnická práva a povinnost (včetně péče) vykonávat Správa a údržba silnic (dále jen „SÚS“).

2. Pokud jde o možnosti donucení SÚS k plnění jejich povinností ke spravovanému majetku, lze celkem souhlasit se závěry Vašeho dopisu zn. 820/604/98. Ještě uvádím, že by bylo možno aplikovat sankci podle § 45 přestupkového zákona, její výše je však velmi nízká.

Obec by eventuálně mohla proti SÚS vznést žalobu ve smyslu § 127 občanského zákoníku.

§ 7 odst. 2

Č.j.: 410/392/99

Věc: Stanovisko ve věci zeleně v průjezdných částech obce

Podle § 7 odst. 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, je péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování, povinností vlastníků.

V případě, kdy se jedná o dřeviny podél průjezdního úseku silnice v obci, je nejprve nutno zjistit, kdo je vlastníkem tohoto stromoví, a pokud je jím stát, kdo vykonává právo hospodaření jménem státu.

Na danou problematiku se vztahují jednak obecné předpisy týkající se úpravy vlastnických práv a práva k hospodaření se státním majetkem, jednak zákon č. 135/1961 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, a prováděcí vyhláška č. 35/1984 Sb.

Po konzultaci s Ministerstvem dopravy a spojů uvádíme, že pokud předpisy o pozemních komunikacích užívají pojmu „správa“, je tím nyní třeba rozumět v souladu s právními předpisy o hospodaření s národním majetkem (viz novela hospodářského zákoníku v r. 1988) tzv. „právo hospodaření“. Právo hospodaření lze vázat jen k majetku státu, které mohou vykonávat pouze státní organizace. Pokud jde o obce, mají povinnost o pozemní komunikaci či o příslušnou zeleň pečovat (tedy nikoliv správu ani právo hospodaření), jen pokud přešly do vlastnictví obce podle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ve znění zákona ČNR č. 10/1993 Sb.

Pokud půjde o stromy ve vlastnictví státu, měla by až do případné změny právní situace vlastnická práva a povinnosti (včetně péče) vykonávat Správa a údržba silnic.

§ 7 odst. 2

Č.j.: 410/921/00

Věc: Stanovisko ve věci péče o dřeviny

Ze zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, vyplývá, že mimo zastavěné a zastavitelné území obce je silniční vegetace příslušenstvím dálnice, silnice či místní komunikace (§ 13 písm. d) tohoto zákona), z čehož plyne, že se na ni vztahuje režim § 15 tohoto zákona a jde-li o dřeviny, i § 8 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o speciální úpravu ve vztahu k obecné zásadě, že porost je součástí pozemku.

Naproti tomu na území zastavěného nebo zastavitelného území obce, tj. v průjezdním úseku (§ 8 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích), silniční vegetace není součástí ani příslušenstvím dálnice, silnice nebo místní komunikace (§ 14 odst. 1 písm. b) zákona o pozemních komunikacích). Navíc na území souvisle zastavěného území obce (definice ani přesný výklad tohoto pojmu nám není znám – není zcela jasné, zda se souvisle zastavěné území obce zcela překrývá se zastavěným a zastavitelným územím obce – pojem „souvisle zastavěné území obce“

je možná užší) nejsou součástí silničního pozemku silniční pomocné pozemky (§ 11 odst. 5 zákona o pozemních komunikacích). Z toho dovozujeme, že se na silniční vegetaci v zastavěném i zastavitelném území obce nevztahuje režim § 15 zákona o pozemních komunikacích (a tedy ani § 8 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny).

Přitom v obou případech platí ustanovení § 7 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, že péče o dřeviny je povinností vlastníků. V prvním případě (mimo zastavěné a zastavitelné území obce) je vlastníkem dřeviny vlastník dálnice, silnice či místní komunikace (neboť silniční vegetace je jejím příslušenstvím), ve druhém případě (průjezdni úsek) je vlastníkem dřevin vlastník pozemku, na kterém dřeviny rostou.

§ 7 odst. 2

Č.j.: 410/1539/03

Věc: Stanovisko k povinnosti pečovat o dřeviny rostoucí na pozemcích, na nichž jsou umístěny pozemní komunikace

Podle § 7 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování povinností vlastníků. Vlastník též žádá o kácení dřeviny dle § 8 citovaného zákona. Je tedy nejprve nutno zjistit, kdo je vlastníkem těchto dřevin popř. kdo je oprávněn kácet.

Podle § 15 odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, platí zvláštní úprava oproti § 8 zákona 114/1992 Sb., že na návrh příslušného orgánu Policie ČR nebo po projednání s ním je vlastník dálnice, silnice či místní komunikace oprávněn v souladu s § 8 a násl. zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, kácet dřeviny na silničních pozemcích. Pokud jde v daném případě o silniční pozemek, je třeba zkoumat, kdo je vlastníkem silnice. Je-li to konkrétní kraj, je oprávněn kácet. Je-li to stát, pak subjekt, který hospodaří jeho jménem, je nutno zjistit, zda je to Správa a údržba silnic resp. zda v rámci svého hospodaření může i kácet. Pak by byla oprávněna ke kácení tato Správa. Ustanovení § 15 odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb. se však vztahuje jen na zvláštní případy kácení.

Podpůrně nadále platí výše uvedený § 7 zákona č. 114/1992 Sb., podle něhož obecně povinnost pečovat o dřeviny náleží vlastníku příslušného pozemku, na němž dřevina roste. V případě, že z katastru nemovitostí plyne, že tento pozemek je ve vlastnictví konkrétního kraje, je nositelem povinností dle § 7 zákona č. 114/1992 Sb. tento kraj.

§ 8

Č.j.: 410/2904/01

Věc: Stanovisko ke kácení dřevin z pěstebních důvodů

Podle § 8 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), je zásadně ke kácení dřevin nezbytné povolení orgánu ochrany přírody. Povolení ke kácení dřeviny není třeba v případech stanovených v § 8 odst. 2,3 a 4 zákona. Jedním z případů, kdy povolení ke kácení není třeba, je podle § 8 odst. 2 zákona kácení dřeviny z důvodů pěstebních, to je za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky porostů. Otázku, zda se skutečně jedná o případ kácení z pěstebních důvodů, posuzuje orgán ochrany přírody na základě písemného oznámení o záměru kácení dřevin z těchto důvodů.

Jak bylo uvedeno v dopise, byl orgánem ochrany přírody udělen podniku souhlas s odstraněním náletových dřevin. V tomto případě je třeba zkoumat obsah tohoto souhlasu ve vazbě na učiněné oznámení (žádost) o kácení dřevin, které mělo obsahovat náležitosti požadované § 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Je třeba zkoumat, v jakém rozsahu a v jaké lokalitě souhlasil orgán ochrany přírody s kácením dřevin a zda bylo výslovně uvedeno, že se jedná o kácení dřevin z důvodů pěstebních.

V závislosti na posouzení obsahu vyjádření orgánu ochrany přírody je pak nutné nahlížet na pokutu, která byla podniku udělena Českou inspekci životního prostředí. Z dopisu není zřejmé, zda byla pokuta uložena za to, že podnik provedl kácení dřevin bez povolení nebo zda jej provedl v rozporu s odsouhlaseným záměrem.

Správní orgán je při svém rozhodování povinen vycházet z přesně a spolehlivě zjištěného skutkového stavu, jak ukládají ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a § 34 správního řádu. Jednou z okolností, které je správní orgán povinen spolehlivě zjistit, je i okolnost, zda nešlo v daném případě o kácení dřevin z pěstebních důvodů, ke kterému není třeba povolení orgánu ochrany přírody. Pokud podnik, kterému byla uložena pokuta, měl pochybnosti o oprávněnosti uložení pokuty, měl použít řádných (případně i mimořádných) opravných prostředků upravených správním řádem tak, aby došlo k nápravě případné nezákonnosti rozhodnutí správního orgánu.

§ 8

Č.j.: 410/1026/95

Věc: Povolování kácení dřevin v kulturní památce

V daném případě se jedná o zámecký park, který je kulturní památkou a současně významným krajinným prvkem, v němž se vyskytují dřeviny rostoucí mimo les. Předmětný park je proto chráněn jak zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 242/1992 Sb., tak i zákonem ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Pokud orgán památkové péče má záměr kácet dřeviny v tomto zámeckém parku, je povinen postupovat v souladu se současnou právní úpravou, tj. též podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. Povolení orgánu ochrany přírody ke kácení zde není třeba, ale kácení musí být oznámeno písemně nejméně 15 dní předem orgánu ochrany přírody, který je může pozastavit, omezit nebo zakázat, odporuje-li požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění. Orgánem ochrany přírody je v tomto případě okresní úřad, který si rozhodování o kácení vyhradil podle § 77 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

Jedná-li se navíc o významný krajinný prvek, pak v případě zásahů, které by mohly vést k jeho poškození, zničení, ohrožení či k oslabení jeho ekologicko – stabilizační funkce (což může být i případ kácení dřevin v parku), musí si ten, kdo takový zásah zamýšlí, opatřit nejdříve závazné stanovisko orgánu přírody (zde pověřeného obecního úřadu). Po obdržení kladného závazného stanoviska POÚ bude možno kácet, avšak za dodržení podmínek podle § 8 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. (oznámení kácení předem okresnímu úřadu).

Otázkou ovšem zůstává, jak postupovat v případech, kdy v této oblasti přesto dojde ke střetu zájmů, např. orgán ochrany přírody kácení nechce připustit, ale dřevinou je přitom poškozována či ohrožována kulturní památka. V takovém případě bude nutno posuzovat věc individuálně a vycházet z toho, která hodnota je v daném případě větší. Orgán ochrany přírody by měl při svém rozhodování k tomuto přihlížet a postupovat pokud možno v dohodě s orgánem památkové péče.

§ 8

Okruh účastníků správního řízení o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les

§ 8 zák. ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

§ 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zák. ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Okruh účastníků správního řízení o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les podle § 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb., se stanoví podle ustanovení § 14 správního řádu.

Odůvodnění:

Ustanovení § 8 odst. 3 vyhlášky č. 395/1992 Sb. stanoví, kdo je oprávněn podat žádost o kácení dřevin rostoucích mimo les a jaké jsou její náležitosti. Podle citovaného ustanovení lze zahájit řízení o povolení kácení pouze na žá-

dost vlastníka pozemku či nájemce se souhlasem vlastníka pozemku, na kterém dřeviny rostou. Otázku účastníků příslušného správního řízení však vyhláška neřeší.

Nestanoví-li v daném případě okruh účastníků předmětného správního řízení zvláštní zákon, kterým je v této určité věci zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, k jeho provedení byla vyhláška vydána, platí pro otázku správního řízení obecná úprava správního řádu. Postup podle obecné úpravy má přednost před užitím analogie a podle ust. § 90 zákona č. 114/1992 Sb. není aplikace správního řádu pro správní řízení podle § 8 dotčeného zákona vyloučena.

Vyhláška jako právní předpis nižší právní síly nemůže být v otázce, kterou navíc neupravuje zvláštní zákon, vyložena způsobem, který by vedl k určení užšího okruhu účastníků řízení než jak stanoví obecná úprava ust. § 14 správního řádu.

§ 8

Č.j.: 410/3312/02

Věc: Právní dotaz k § 8 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Předesíláme, že výklad právních předpisů, zpracovaný odborem legislativním Ministerstva životního prostředí, není právně závazný.

- I. § 3 písm. g) cit. zákona definuje dřevinu rostoucí mimo les obecně, jako strom či keř rostoucí jednotlivě i ve skupinách ve volné krajině i v sídelních útvarech na pozemcích mimo lesní půdní fond. Ustanovení § 8 odst. 2 cit. zákona se tudíž týká všech druhů dřevin, včetně ovocných. K této problematice bylo uveřejněno obsáhlé sdělení č. 14 odboru legislativního MŽP ve Věstníku MŽP č. 7/1999 (viz příloha).

Množství dřevin, které jsou obnovovány, cit. zákon nespecifikuje. Ustanovení § 8 se proto použije i v případě jediné obnovované dřeviny.

Obnova porostu není zákonem omezena na původní druhy dřevin; porost lze tudíž obnovit i jinými druhy dřevin.

Při kácení z důvodů zdravotních musí jít o takové zdravotní důvody, jejichž náprava spočívá v pokácení dřeviny (§ 7 odst. 2 cit. zákona). V praxi se může jednat např. o epidemická onemocnění nebo jiné vážné choroby dřevin (např. tracheomykózy, grafiózy jilmů, spála růžokvětých či šárka u švestek atd.). Při výskytu nákazy může orgán ochrany přírody dokonce uložit provedení takovýchto nezbytných zásahů.

Kácení ze zdravotních důvodů nebo z důvodu obnovy porostu je nutné písemně oznámit nejméně 15 dnů předem orgánu ochrany přírody, který je může pozastavit, omezit nebo zakázat, pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění (§ 8 odst. 2 cit. zákona).

- II. Jediným obecně závazným právním předpisem, o němž zákon hovoří v § 8 odst. 3 a 5, který stanoví podrobnosti ochrany dřevin a podmínek povolování jejich kácení, je vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Cit. vyhláška upravuje uvedené otázky v § 8.

§ 8

Č.j.: 410/2161/01

Věc: Kácení dřevin rostoucích mimo les

K dotazu týkajícímu se náležitostí dokladů, kterými se prokazuje vlastnický či nájemní vztah žadatele k pozemkům a dřevinám rostoucím mimo les podle ustanovení § 8 odst. 3 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., sdělujeme:

Citovaná vyhláška neuvádí bližší náležitosti dokladů, kterými se prokazuje vlastnické právo či nájemní vztah. Z tohoto důvodu je třeba postupovat podle obecné právní úpravy. Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, Vámi dotazovaný případ přímo neřeší. Za obecnou úpravu lze považovat ustanovení § 32 odst. 2 správního řádu.

Správní řád blíže nestanoví, zda musí jít o originál nebo zda postačí úředně ověřená kopie či dokonce pouze kopie. Lze však dovodit z charakteru listiny, kterou má na mysli cit. ustanovení správního řádu (tj. schopnost určitou skutečnost hodnověrně prokázat, resp. být důkazem), že by měl být předložen správnímu orgánu originál nebo úředně ověřená kopie. Tím, že právní předpis přímo nestanoví, že listina musí být originálem či úředně ověřenou kopií, ponechává tak na uvážení správního orgánu, zda mu postačí pouze kopie. Domníváme se však, že by správní orgán měl vyžadovat originály listin či úředně ověřené kopie tak, aby nepodstupoval riziko, že bude rozhodovat na základě důkazů, které by mohly být nepravdivé.

Pokud žadatel na žádost správního orgánu (po jeho hodnocení, že kopie nedostačuje) originál dokladu nepředloží, správní orgán může postupovat podle § 29 odst. 1 správního řádu, neboť nedoložení originálu může být kvalifikováno jako nedostatek podání. Ustanovení § 19 odst. 3 správního řádu mimo jiné praví, že zvláštní předpisy mohou stanovit další náležitosti podání. Za zvláštní právní předpis v tomto případě je nutno považovat vyhlášku č. 395/1992 Sb. (§ 8 odst. 3).

K druhému dotazu sdělujeme: Zmíněná žádost je návrhem na zahájení správního řízení, který město (obec) podává jako veřejnoprávní korporace (právní osoba), samo za sebe. Podle ustanovení § 103 odst. 1 zákona č. 128/2000 o obcích (obecní zřízení) starosta zastupuje obec navenek. To znamená, že návrh na zahájení správního řízení podepisuje starosta, případně místostarosta, který ho zastupuje. Podkladem pro takový postup starosty je příslušné usnesení obecní rady.

§ 8

Č.j.: 410/980/95

Věc: Dotaz na úpravu výšky stromů

Právní předpisy týkající se ochrany životního prostředí neupravují výšku stromů na pozemku souseda.

Ve vašem případě, pokud by se jednalo o stromy rostoucí na Vašem pozemku, je třeba aplikovat ustanovení § 127 občanského zákoníku, kde se stanoví, že vlastník věci se musí zdržet všeho, čím by nad míru přiměřenou poměrům obtěžoval jiného nebo čím by vážně ohrožoval výkon jeho práv. Proto nesmí např. nad míru přiměřenou poměrům obtěžovat sousedy stíněním apod. Při výkladu pojmu „nad míru přiměřenou poměrům“ je nutno vycházet z objektivního hodnocení stavu věci včetně zhodnocení místních poměrů.

Nutno však upozornit, že stromy rostoucí mimo les jsou chráněny podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“). V § 7 zákona, je stanovena povinnost vlastníků pečovat o dřeviny, zejména co se týče jejich ošetřování a udržování. Pokud by byl proveden ořez stromů nesloužící k jejich ošetřování či udržování, mohl by být kvalifikován jako přestupek podle § 87 odst. 2 písm. e) zákona, což by mělo za následek uložení pokuty tomu, kdo ořez provedl.

I v případě záměru kácení stromů je třeba postupovat v souladu s ustanovením § 8 zákona. Podle toho ustanovení lze kácet dřeviny jen na základě povolení orgánu ochrany přírody s výjimkou případů, kdy zákon stanoví jinak. Orgánem ochrany přírody je v takovém případě obecní úřad s výjimkou území národních parků.

Mohlo by se eventuálně též jednat o stromy, které jsou součástí významného krajinného prvku nebo stromy památné nebo patří mezi zvláště chráněné rostliny, jež by byly opět chráněny přísněji.

§ 8

Č.j.: 410/932/94

Věc: Stanovisko k dotazům ohledně některých ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

1. Ust. § 8 odst. 4 zákona:

Výjimka týkající se stromů se stanovenou velikostí (§ 8 odst. 2 prováděcí vyhlášky č. 395/1992 Sb.) se vztahuje pouze k § 8 odst. 3 zákona. Na § 8 odst. 4 zákona se toto nevztahuje, a proto je nutno kácení z takových důvodů vždy oznámit v zákonné lhůtě.

2. Postih fyzické osoby (uživatele) za nepovolené kácení dřevin rostoucích mimo les na pozemku ve vlastnictví právnické osoby:

Jestliže fyzická osoba (uživatel pozemku) bez povolení pokácí dřevinu, popř. více dřevin rostoucích mimo les a na pozemku, který je ve vlastnictví právnické osoby, je nutné jí v přestupkovém řízení uložit sankci podle § 87 odst. 2 písm. e), popř. podle § 87 odst. 3 písm. d) zákona, jelikož nebyly splněny podmínky stanovené v § 8 odst. 3 nebo odst. 4 zákona.

3. Nesplnění ohlašovací povinnosti podle § 87 odst. 1 písm. e) zákona:

V tomto ustanovení je formulována skutková podstata přestupku, který spočívá v nesplnění ohlašovací povinnosti plynoucí z jiných ustanovení zákona (§ 8 odst. 2 a 4). Je pravdou, že zákon v příslušných ustanoveních nepoužívá jednotně výrazy oznámit a ohlásit, ale tuto nejednotnost lze pomocí logického a gramatického výkladu odstranit. Jelikož v zákoně není jiná činnost vázána na oznámení a pojmy oznámit a ohlásit jsou synonyma, jsme jednoznačně toho názoru, že naplnění skutkové podstaty nesplněním ohlašovací povinnosti je neoznámení kácení dřevin rostoucích mimo les v zákonem stanovených lhůtách.

§ 8

Č.j.: 410/1666/94

Věc: Stanovisko ke znaleckým posudkům na ohodnocování dřevin

Předběžně můžeme uvést pouze to, že znalecký posudek je ve smyslu § 34 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, jedním z možných důkazů. Záleží pouze na orgánu státní správy, jestli na základě posouzení konkrétní věci rozhodne o nutnosti zpracování znaleckého posudku, a v případě jeho vypracování v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů vezme znalecký posudek za podklad pro rozhodnutí.

Samozřejmě i účastník správního řízení má právo a současně povinnost navrhnout a předložit důkazy a jejich doplnění na podporu svého tvrzení, z čehož lze odvozovat, že má též možnost předložit správnímu orgánu znalecký posudek. V případě kontraverzních znaleckých posudků je vhodně si vyžádat rozhodující třetí nezávislý znalecký posudek nebo objasnit skutečný stav věci pomocí jiných důkazních prostředků a kontraverzní znalecké posudky nevztít při rozhodování jako podklad.

§ 8

Č.j.: 410/1093/97

Věc: Dotaz ve věci povolování kácení dřevin

Ad 1:

Jedná-li se o dřevinu, u níž dochází k větvení kmene níže než ve výšce 130 cm, podle vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., nejde o dřevinu se stanovenou velikostí, jak předpokládá § 8 odst. 3 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, (dále jen „zákon“) za předpokladu, že ani jeden z dílčích kmenů nemá obvod o šíři 80 cm a více ve výšce 130 cm nad zemí, pak fyzická osoba nepotřebuje povolení ke kácení dřeviny.

Ad 2:

Pojem „užívání pozemku“ je velmi široký a je možné pod něj podřadit veškeré činnosti, které na něm vykonává vlastník pozemku, popř. jeho nájemce. Obecně lze říci, že užíváním pozemku se rozumí jakákoliv zákonem nezakázaná činnost.

Ad 3:

Kácení vyvrácených nebo zlomených stromů může být prováděno buď podle § 8 odst. 4 zákona, jsou-li splněny tam uvedené podmínky, nebo podle § 8 odst. 2 zákona – z důvodů zdravotních, kde je potřeba oznámit toto kácení ve lhůtě 15 dnů předem.

§ 8

Č.j.: 410/2323/94

Věc: Dotaz na odpovědnost orgánu ochrany přírody v případech kácení dřevin

V úvahu by zřejmě přicházela odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím podle zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem.

Náhrada škody v těchto případech může být přiznána jen tehdy, pokud se jedná o rozhodnutí vydané v rozporu s právními předpisy.

Pokud by šlo o strom evidentně zdravý, který není nalomený, uschlý nebo napadený chorobou, může orgán ochrany přírody (dále jen „orgán OP“) vydat povolení ke kácení jen ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dané dřeviny, v souladu s § 8 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“). Součástí funkčního vyhodnocení je též posouzení zdravotního stavu stromu a okolností s tím spojených.

Pokud orgán OP povolení ke kácení nevydá, rozhodne o tom ve správním řízení. Součástí správního rozhodnutí musí být též odůvodnění, mimo případy, kdy se vyhoví všem účastníkům v plném rozsahu, což není tento případ.

Jestliže součástí rozhodnutí o nevydání povolení ke kácení je řádné odůvodnění, z něhož vyplývá, že věc byla odpovědně posouzena (což může být např. i formou znaleckého posudku), a poté předmětný strom spadne a způsobí škodu, nelze pohnat k odpovědnosti orgán OP. Ten postupoval v souladu s právními předpisy, neporušil svou povinnost, a proto nenese odpovědnost za škodu.

Pokud jde o strom zjevně narušený, u něhož hrozí pád, je zde poněkud jiná situace a je možno postupovat podle situace dvojím způsobem:

Pokud je stavem stromu zřejmě a bezprostředně ohrožen život či zdraví, nebo hrozí-li škoda značeného rozsahu, je třeba postupovat podle § 8 odst. 4 zákona.

Pokud jde o kácení stromu z důvodů péstebních, zdravotních nebo při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů, je třeba postupovat podle § 8 odst. 2 zákona. V těchto případech může orgán OP kácení pozastavit, omezit nebo zakázat opět správním rozhodnutím, a to pokud kácení odporuje požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění. Toto rozhodnutí musí být opět řádně odůvodněno po stránce faktické i právní. Je-li rozhodnutí vydáno v souladu s právním předpisem a řádně odůvodněno, pak zde opět není důvod pro uplatnění odpovědnosti za škodu proti orgánu OP.

Pokud by však bylo vydáno rozhodnutí orgánu OP v rozporu s právními předpisy, pak by skutečně mohlo být uvažováno o odpovědnosti za škodu podle zákona č. 58/1969 Sb. Ještě však podotýkáme, že nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze přiznat jen, využil-li účastník možnosti podat proti nezákonnému rozhodnutí odvolání nebo jiný řádný opravný prostředek, popř. stížnost.

§ 8 zák. 114

Č.j.: 410/519/98

Věc: Problematika vztahu mezi § 15 odst. 2 silničního zákona a § 8 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

V § 15 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, (dále jen „silniční zákona“) se upravuje postavení silniční vegetace včetně oprávnění vlastníka ke kácení na silničních pozemcích v souladu se zvláštním předpisem (tj. zákonem ČNR č. 114/1992 Sb.). V poznámce pod čarou č. 3 se odkazuje na § 8 odst. 2 a 4, § 46 a násl. zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (tedy demonstrativní výčet ustanovení).

Zákona o pozemních komunikacích sice není uveden v poznámce pod čarou k § 8 odst. 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb. (dále jen „zákon“), ale neznamená to, že by nemohl být zvláštním předpisem, na jehož základě je možno vykonávat určitá oprávnění ve smyslu tohoto ustanovení, protože výčet zvláštních předpisů pod čarou je pouze příkladový. Navíc analogicky lze dovodit, že jsou-li takovými zvláštními předpisy zákon č. 138/1973 Sb., o vodách, zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, zákon č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetice (nahradil v poznámce uvedené zákony č. 79/1957 Sb. a č. 67/1960 Sb.) a zákon č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, bude takovým předpisem vzhledem k obdobné oblasti úpravy i zákon o pozemních komunikacích. O výkon oprávnění podle zvláštního předpisu v § 15 odst. 2 o pozemních komunikacích nepochybně jde.

Z § 15 odst. 2 zákona o pozemních komunikacích přímo nevyplývá, že by vlastník byl oprávněn kácet bez povolení; to však nevyplývá ani z ustanovení zákonů uvedených pod čarou k § 8 odst. 2 zákona. Některé z těchto pod čarou uvedených zákonů dokonce ani neobsahují konkrétní ustanovení o oprávnění kácet dřeviny (zákon o drahách a zákon o podmínkách a o výkonu státní správy v energetice), ale stanoví pouze určité povinnosti některých osob, z nichž lze toto oprávnění zřejmě dovodit.

Nejčastější případy kácení na silničních pozemcích tedy budou probíhat podle § 8 odst. 2 zákona. Je však nutno přitom dbát, aby kácení neodporovalo požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění – to by měl orgán ochrany přírody kontrolovat a v případech překročení těchto mezí kácení omezit, zakázat, popř. pozastavit, je-li to třeba. Rozsah oprávnění je v podstatě dán v § 15 odst. 1 silničního zákona – silniční vegetace nesmí ohrožovat bezpečnost užití pozemní komunikace nebo ztěžovat použití těchto pozemků k účelům údržby komunikací nebo neúměrně ztěžovat obhospodařování sousedních pozemků. Kácení nad tento rámec by překročilo mezi § 8 odst. 2, a pak by bylo potřebné ke kácení povolení podle § 8 odst. 1 zákona.

Nutno říci, že § 8 odst. 1 zákona nepovažujeme za zcela vyloučený dikcí silničního zákona. Poznámka pod čarou č. 3 k § 15 obsahuje jen demonstrativní výčet ustanovení a navíc poznámky pod čarou nejsou právně závazné – mají spíše orientační charakter.

§ 8

Č.j.: 410/1960/00

Věc: Stanovisko k pokácení suchého stromu

Ochrana dřevin podle § 8 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), se vztahuje i na suché a odumřelé stromy (zákon je nevyjímá). Slovo „rostoucí“ zde nelze chápat tak, že je růst základní podmínkou ochrany.

Ušchlou dřevinu by bylo možno pokácet v režimu § 8 odst. 2 zákona, a to z důvodů pěstebních, to je za účelem obnovy porostů nebo při provádění výchovné probírky porostů či z důvodů zdravotních. Kácení z těchto důvod je však vždy třeba oznámit písemně nejméně 15 dní předem orgánu ochrany přírody (obecní úřad nebo správa NP). Kácení je možno provést, pokud orgán ochrany přírody v této lhůtě nezahájí řízení o pozastavení, omezení nebo zákazu kácení.

Pokud by uschlá dřevina bezprostředně ohrožovala život, zdraví nebo majetek (hrozila-li by škoda značného rozsahu), pak by bylo možno postupovat podle § 8 odst. 4 zákona (kdo za těchto podmínek provede kácení, oznámí je orgánu ochrany přírody do 15 dnů od provedení kácení).

§ 8 odst. 1

Č.j.: 410/898/00

Věc: Stanovisko k výkladu § 8 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Podle § 8 zákona č. 114/1992 Sb., je v zásadě možno kácet dřeviny jen na základě povolení vydaného orgánem ochrany přírody (§ 8 odst. 1 zákona), přičemž v odstavcích 2 až 4 jsou vymezeny případy, kdy je možno použít mírnější úpravu povolovacího režimu.

Ve Vašem případě orgán ochrany přírody postupoval podle § 8 odst. 2 zákona přičemž své právo kácení zakázat či omezit nevyužil. Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů sice není uveden v poznámce pod čarou k § 8 odst. 2 zákona, ale neznamená to, že by nemohl být zvláštním předpisem, na jehož základě je možno vykonávat určitá oprávnění ve smyslu tohoto ustanovení, protože výčet zvláštních předpisů v poznámce pod čarou je pouze příkladný. Navíc v § 15 zákona č. 13/1997 Sb. se v poznámce pod čarou č. 3 odkazuje na § 8 odst. 2 zákona.

Pokud jde o vztah ochrany dřevin k památkové péči, zákony nestaví výslovně, který z nich je v postavení zvláštního právního předpisu – je to nutno zvažovat v konkrétních případech. Pokud by však šlo o případ dřevin, jež podléhají jen obecné ochraně dle zákona, a jež jsou součástí památkové chráněného objektu podle zákona č. 20/1987 Sb., pravděpodobně by bylo třeba brát přednostně v úvahu ten zákon, který požaduje ochranu přísnější.

V § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, se stanoví povinnost pro vlastníka nemovitosti, která je v památkové zóně, vyžádat si k tam vymezeným činnostem (mj. i udržovací práce) předem závazné stanovisko orgánem památkové péče. Je otázkou, zda se to vztahuje na Vámi popisovaný případ. Zákon č. 20/1987 Sb. sice výslovně o dřevinách nehovoří, na druhé straně je však třeba zvážit, zda prostory nejsou součástí dané památkové zóny, zda je možno na ně vztáhnout pojem „udržovací práce“. s tímto odkazem jsme nuceni Vás odkázat na Ministerstvo kultury, neboť ono je kompetentním úřadem poskytujícím právní stanoviska k zákonu č. 20/1987 Sb.

Pokud by v určitém případě existovala protichůdná stanoviska orgánů ochrany přírody a orgánů památkové péče, je třeba rozlišovat dva případy. Podle prvního, který je upraven v § 65 zákona, musí jiný úřad vedoucí správní řízení, které se může dotknout zájmů ochrany přírody, postupovat v dohodě s orgánem ochrany přírody (aby ochrana přírody byla respektována a zachována). Druhý případ je opačný – orgán ochrany přírody ve smyslu zákona nezakáže ani neomezí kácení, avšak jiný orgán požaduje zvláštní ochranu dřevin podle jiného zákona (zákon č. 20/1987 Sb.) za předpokladu, že se zákon č. 20/1987 Sb. na ochranu dřevin v rámci ochrany památek vztahuje. Do takového řízení by podle našeho názoru nemohl orgán ochrany přírody vstupovat s tím, že z hlediska ochrany přírody kácení je přijatelné a požadovat proto zmírnění ochrany, protože se zde posuzuje ještě jiné hledisko (ochrana památková). Orgán ochrany přírody by podle našeho názoru mohl vstupovat do řízení jen tehdy, pokud by pro dřeviny požadoval ochranu ještě přísnější.

Pokud jde o otázku kácení suchých dřevin, zákon to nerozlišuje a upravuje režim dřevin obecně. na případ suchého stromu lze použít § 8 odst. 2 zákona.

§ 8 odst. 1

Č.j.: 410/329/03

Věc: Kompetence při podávání žádosti o povolení dle § 8 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.

Žádost o povolení kácení podle § 8 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, podávají obce (městské části) v samostatné působnosti. Majetkové vztahy mezi Magistrátem hlavního města Prahy a jednotlivými městskými částmi jsou upraveny v rámci samostatné působnosti a tudíž není v kompetenci Ministerstva životního prostředí k nim podávat výklad. Uvedené otázky upravuje Statut hlavního města Prahy v souladu s § 17 zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Statut přesněji specifikuje rozsah přenesených práv.

§ 8 odst. 2

Č.j.: 410/2299/01

Věc: Stanovisko k výkladu zákona č. 114/1992 Sb.

- 1) Povolování kácení dřevin na území přírodního parku, zvláště chráněného území, ochranných pásem chráněných území:

Orgány městských částí vydávají povolení ke kácení dřevin (§ 8 zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon“) na uvedených územích (kromě národních parků), jak vyplývá z § 76 odst. 5 písm. b) zákona. U zvláště chráněných územích je nutno především zkoumat, co stanoví základní či bližší ochranné podmínky nebo danou zda otázku neupravují, pak se teprve uplatní se subsidiárně § 8 zákona. Orgán ochrany přírody by při posuzování měl mimo jiné vzít v úvahu, zda a jak je údržba porostů upravena v příslušném plánu péče o zvláště chráněné území, pokud byl takový plán schválen.

Co se týče ochranných pásem, záleží, zda tato byla pro jednotlivá chráněná území vyhlášena či zda jejich existence vyplývá přímo ze zákona (tj. 50 m od hranic zvláště chráněných území, jak stanoví § 37 odst. 1 zákona). Pokud byla ochranná pásma vyhlášena orgánem, který vyhlásil zvláště chráněné území, a jsou stanoveny činnosti a zásahy, vázané na souhlas orgánu ochrany přírody (mezi nimi např. i úprava porostů), rozhoduje v tomto případě Magistrát Hlavního města Prahy, jak vyplývá z § 76 odst. 5 písm. a) ve spojení s § 77 odst. 1 zákona. Nebyla-li ochranná pásma vyhlášena a jejich existence vyplývá přímo ze zákona, podléhají souhlasu orgánu ochrany přírody činnosti a zásahy, vymezené v § 37 odst. 2 zákona. V tomto případě se subsidiárně uplatní § 8 zákona, tj. kácení dřevin rostoucích mimo les bude povolovat městská část, jak plyne z § 76 odst. 1 písm. b) a odst. 5 písm. b) zákona.

Přírodní park ve smyslu § 12 odst. 3 zákona není zvláště chráněným územím. Vyhláší ho Magistrát města Prahy vyhláškou (§ 77 odst. 3 ve spojení s § 76 odst. 5 písm.), v níž může stanovit takové omezení využití území, které by znamenalo poškození, zničení či rušení stavu tohoto území. Kácení zde bude podléhat režimu § 8 zákona, a tudíž ho bude povolovat městská část.

U památkové chráněného parku se bude nejspíše jednat o kácení z důvodů péstebních dle § 8 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb., proto nebude povolení třeba, je však nutno kácení oznámit orgánu ochrany přírody nejméně 15 předem.

- 2) Povolování kácení dřevin v zátopových územích

Dle § 10 písm. a) vodního zákona (zák. č. 138/1973 Sb., ve znění pozdějších předpisů) je povolení vodohospodářského orgánu třeba k vysazování, kácení a odstraňování stromů a keřů v zátopových územích (§ 13 odst. 2 vodního zákona), pokud tyto činnosti v konkrétním případě nevykonává organizace spravující vodní tok v souvislosti s jeho správou. V ostatních případech je povolení zapotřebí a vydávají ho podle § 2 zákona č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, okresní úřady (v Praze tedy MHMP). Provádí-li kácení správce toku za účelem jeho údržby, nepotřebuje k tomu povolení, neboť je oprávněn přímo ze zákona (§ 34 odst. 1 písm. b) vodního zákona). V těchto případech (kácení při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů) již není vydáváno povolení podle § 8 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ale bude se postupovat podle § 8 odst. 2 cit. zákona, protože půjde o případ výkonu oprávnění podle zvláštního předpisu.

K umístování staveb a dalším činnostem na zátopovém území může pak být zapotřebí souhlasu dle § 13 odst. 1, 3 vodního zákona. Tento souhlas pak uděluje pověřený obecní úřad (městská část) dle § 3 odst. 2 písm. e) zákona č. 130/1974 Sb.

Poznámka: viz § 83 písm. m) zákona č. 254/2001 Sb., ve znění zákona č. 20/20004

§ 8 odst. 2

Č.j.: 410/2808/99

Věc: Žádost o stanovisko k § 8 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

Ad 1:

a) Termín „obnova porostů“ byl převzat z lesního práva, jenže lesní právo pohlíží na dřeviny zcela jinak než právo na úseku ochrany přírody. Na rozdíl od lesního práva, které se nezabývá jednotlivými dřevinami rostoucími v lese, ale souhrnně lesním porostem či jeho částmi vymezenými rozlohou, zákon o ochraně přírody a krajiny chrání v ustanoveních § 7 až 9 v zásadě jednotlivé dřeviny, nikoliv jenom porosty (výjimkou je kácení keřů podle § 8 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny, kde vyhláška stanoví jako charakteristiku, podle níž se posuzuje, zda je či není ke kácení třeba povolení, plochu keřového porostu).

Na kácení dřevin rostoucích mimo les lze proto tento pojem aplikovat zcela výjimečně.

Komentář k zákonu o ochraně přírody a krajiny uvádí, že o kácení z důvodů pěstebních (kterým je podle tohoto zákona obnova porostů nebo výchovná probírka porostů) jde v těch případech, kdy je kácení součástí způsobu pěstování těchto dřevin. O takový případ může jít pouze v případě ovocných sadů, neboť ty je nutno pravidelně obnovovat, nebo u záměrně pěstovaných keřovitých porostů (např. živý plot).

b) Rekonstrukce zahrady podle našeho názoru není obnovou porostů.

Ad 2:

Škoda značného rozsahu není nikde definovaným pojmem. Analogicky však lze vycházet z trestního zákona, kde je v § 89 odst. 11 definován zřejmě neblížeší pojem „značná škoda“. Je to škoda odpovídající svou výší částce dosahující nejméně stonásobku nejnížší měsíční mzdy stanovené nařízením vlády.

Ad 3:

Pokud by orgán ochrany přírody vydal povolení v případě, kde ho není třeba, překročil by jistým způsobem svou kompetenci stanovenou zákonem.

§ 8 odst. 2

Č.j.: 410/1278/05

Věc: Odpověď na žádost o stanovisko k otázce kácení dřevin rostoucích mimo les v památkově chráněných lokalitách

Tím, že zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v ustanovení § 8 odst. 2 opravňuje subjekty v určitých případech kácení pouze oznamovat (tj. není vyžadována žádost o povolení), přiznává důležitost zájmům, sledovaným zvláštními právními předpisy (mj. zákonem o památkové péči). Orgánu ochrany přírody však není zákonem zcela odňata pravomoc ani v takovém případě hájit zájmy ochrany přírody, neboť je dle cit. ustanovení oprávněn kácení správním aktem v určené lhůtě pozastavit, omezit nebo zakázat. Obsah uvedených správních aktů však není ze zákona nevyhnutelně předjímán předchozím závazným stanoviskem orgánu památkové péče, který jím závazně vyjadřuje své odborné hledisko. Ačkoli z hlediska památkové péče se může kácení jevit jako přípustné (tj. nebude v rozporu s péčí o památku, avšak nemusí být z hlediska ochrany památky nezbytné), či někdy dokonce jako nutné, z hlediska ochrany dřevin může být naopak posouzeno jako nevhodné. Závazné stanovisko orgánu památkové péče samo o sobě ke kácení neopravňuje, pokud následně neproběhne oznámení kácení 15 dní předem podle § 8 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb. a orgán ochrany přírody nenechá tuto lhůtu marně uplynout (pozastaví, omezí nebo zakáže kácení). Rozhodnutí obou úřadů se navzájem obsahově nepodmiňují, každé vydává jiný orgán veřejné správy za účelem hájení odlišných veřejných zájmů. Nejedná se tedy o Vámi naznačované porušení zásady „ne bis in idem“, která platí v trestním, nikoli správním právu.

Je jistě nanejvýš žádoucí dosáhnout konzistence obou hledisek – památkové péče i ochrany dřevin. Dotčené orgány by měly dojít k dohodě na základě vážení konkrétních chráněných hodnot. K dohodě by však mělo dojít ještě před vydáním závazného stanoviska orgánu památkové péče (srov. § 65 zák. č. 114/1992 Sb.), tj. orgán rozhodující podle zvláštního právního předpisu by měl včas oslovit orgán ochrany přírody.

Avšak pokud k dohodě z jakýchkoli důvodů nedojde, orgán ochrany přírody, který věc posuzuje jako druhý v pořadí na základě oznámení kácení, má stále možnost (v případě, že má proti kácení námitky) vydat po provedení správního řízení zákaz nebo omezení kácení, pokud oznámené kácení odporuje požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění (vyjádřené zvláštním zákonem a na jeho základě vydaným závazným stanoviskem). V případě, že orgán ochrany přírody proti kácení nemá námitek, nechá marně uplynout lhůtu 15 dní, poté nastává ze zákona oprávnění kácet. Správní akt – povolení – se nevydává. Orgán ochrany přírody tedy má dostatečný prostor pro posouzení věci a následné rozhodnutí, neboť mu zákon výslovně přiznává oprávnění, uvedená výše.

K otázce kácení dřevin v době vegetačního klidu: v případě, že orgán památkové péče vydal kladné závazné stanovisko kácení ke kácení dřevin, které nabude právní moci mimo období vegetačního klidu (tedy mimo období 1. 10. – 31. 3.), lze kácení podle § 8 odst. 2 pozastavit až do vhodné doby. Na tuto skutečnost je zřejmě vhodné obecně upozornit orgán památkové péče, aby ji napříště mohl zohlednit při rozhodování.

K otázce účasti veřejnosti ve správních řízeních vedených dle zákona o státní památkové péči: platí obecný režim, tj. občanská sdružení se mohou účastnit jakéhokoli správního řízení, při němž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody, tedy řízení vedeného jakýmkoli úřadem. Občanské sdružení však musí splnit podmínky uvedené v § 70 zák. č. 114/1992 Sb., tedy podat žádost o informování o zahajovaných správních řízeních a po obdržení informace oznámit svou účast do 8 dnů příslušnému orgánu.

§ 8 odst. 2

Č.j.: 410/950/94

Věc: Kácení dřevin v areálech kulturních památek

1. Jedná se zřejmě o dřeviny rostoucí v prostředí kulturní památky podle § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 242/1992 Sb., nebo o dřeviny rostoucí na nemovitosti podle § 14 odst. 2 cit. zákona.

Pokud jde o takové případy kácení dřevin vlastníkem nebo jinou oprávněnou osobou. Lze tak činit jen na základě povolení podle § 8 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb. Toto povolení je správním rozhodnutím vydávaným ve správním řízení.

Vzhledem k § 11 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb. je nutno v tomto řízení považovat příslušný orgán památkové péče za dotčený orgán státní správy.

2. Jak stanoví § 8 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., povolení není třeba ke kácení dřevin z důvodů pěstebních, z důvodů zdravotních anebo při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů.

Podle našeho názoru je možno považovat zákon č. 20/1987 Sb. za zvláštní právní předpis podle tohoto ustanovení, pokud by z tohoto zákona bylo možno nutnost kácení vyvodit z důvodů ochrany kulturních památek.

Kácení z takového důvodu musí být oznámeno orgánu ochrany přírody v zákonné lhůtě, přičemž je tento orgán může pozastavit, omezit nebo zakázat, pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin nebo rozsahu zvláštního oprávnění. V takovém případě orgán ochrany přírody vydává opět správní rozhodnutí.

§ 8 odst. 2

Č.j.: 410/79/03

Věc: § 8 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb. – kácení dřevin

K dotazu ohledně možnosti pozastavit, omezit nebo zakázat kácení dřevin ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, Vám sdělujeme následující:

Pokud jde o formu výše uvedeného úkonu, je třeba zde vydat správní rozhodnutí, protože ustanovení § 8 odst. 2 není vyjmenováno v § 90 odst. 1, který stanoví, na která ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny se správní řízení nevztahuje.

Výraz „pokud odporuje požadavkům na ochranu dřevin“ je dispozicí orgánu ochrany přírody zhodnotit vždy v jednotlivém konkrétním případě, zda kácení není ve výjimečném rozporu s ochranou přírody nebo zda není možné provést je šetrnějším způsobem.

§ 8 odst. 3 a § 9

Č.j.: 410/627/05

Věc: Odpověď na žádost o stanovisko k § 8 odst. 3 a § 9 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Nelze souhlasit s názorem, že se § 8 odst. 3 cit. zákona týká pouze ovocných stromů. Cit. ustanovení vyjímá z povinnosti požádat o povolení ke kácení jakoukoli dřevinu, rostoucí se na pozemku fyzické osoby, pokud ta pozemek užívá a jde o dřevinu s maximální stanovenou velikostí (viz § 8 odst. 2 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb.).

Na druhou stranu i ovocný strom, pokud nesplňuje danou charakteristiku (tj. nenachází se na pozemku fyzické osoby jí užívaném, nebo přesahuje velikost stanovenou cit. vyhláškou – stačí naplnění jednoho z těchto kritérií), a zároveň nejsou splněny podmínky § 8 odst. 2 nebo 4, podléhá řízení o povolení ke kácení dřevin podle § 8 odst. 1 cit. zákona; za splnění uvedených podmínek se tudíž i na ovocný strom vztahuje i ustanovení § 9 o náhradních výsadbách.

Na závěr podotýkáme, že není povinností orgánu ochrany přírody předepsat k náhradní výsadbě stejný druh dřeviny, pro niž bylo vydáno povolení ke kácení.

§ 8 odst. 3

Č.j.: 410/103/99

Věc: Dotaz k § 8 odst. 3 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb.

Podle § 8 odst. 3 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, žádost o povolení ke kácení dřevin rostoucích mimo les podává vlastník pozemku (popř. nájemce se souhlasem vlastníka).

V daném případě je dle Vašich údajů vlastníkem pozemku stát a Vaše bytové družstvo pozemek užívá na základě užívacího práva, založeného smlouvou. Není nám znám obsah této smlouvy ani zda jde o užívání dočasné či trvalé. Pokud půjde o užívání dočasné a ve smlouvě není toto upraveno, měl by podle našeho názoru být ke kácení dřevin dán souhlas vlastníka (zde organizace mající k předmětné nemovitosti právo hospodaření).

Pokud půjde o užívání trvalé, je třeba vycházet z uzavřené smlouvy. Obecně platí dle vyhlášky FMF č. 119/1988 Sb., o správě národního majetku, že trvalý uživatel je povinen svěřený národní majetek soustavně udržovat, potřebuje však souhlas k investicím či větším změnám od organizace mající k tomuto národnímu majetku právo hospodaření.

Doporučujeme Vám v pochybnostem vznést dotaz na Magistrát hl. m. Prahy, jak dalece jste oprávněni disponovat s předmětnými nemovitostmi, pokud jde o kácení dřevin na nich rostoucích, a zda k tomu je potřebný jejich souhlas.

Pokud by šlo o případ kácení podle § 8 odst. 4 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., pak za podmínek tam stanovených lze kácet bez souhlasu, avšak je nutno toto kácení dodatečně oznámit orgánu ochrany přírody (zřejmě obvodnímu úřadu) do 15 dnů od provedení kácení.

§ 8 odst. 3

Č.j.: 410/3293/03

Právní norma, na niž odkazuje § 8 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, je vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně se jedná o § 8 této vyhlášky.

K výsadbě stromů na cizích pozemcích (na břehu řeky):

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů, stanoví v § 49 odst. 1 písm. b), že správci vodních toků jsou oprávněni z důvodu péče o koryta vodního toku a v součinnosti s vlastníky pozemků odstraňovat nebo nově vysazovat stromy a keře na pozemcích při něm. § 49 odst. 2 pak stanoví, že výkonem uvedených oprávnění nejsou dotčeny zvláštní právní předpisy týkající se ochrany přírody a krajiny. Poznámka pod čarou odkazuje na zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Tento zákon stanoví v § 8 odst. 2, že povolení ke kácení dřevin není třeba při výkonu oprávnění podle zvláštních předpisů (tj. i zákona č. 254/2001 Sb.). Kácení však podle tohoto ustanovení musí být oznámeno orgánu ochrany přírody 15 dnů předem. Orgán ochrany přírody může kácení pozastavit, omezit nebo zakázat.

To znamená, že pokud správce vodního toku hodlá odstranit vysázené dřeviny, musí oznámit 15 dní předem záměr kácení předmětných dřevin příslušnému orgánu ochrany přírody (obecní úřad). Oznámení musí mít náležitosti stanovené § 8 vyhlášky č. 395/1992 Sb. Obecní úřad může podle § 8 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. kácení pozastavit, omezit nebo zakázat (správním rozhodnutím). Pokud nechá marně uplynout lhůtu 15 dní aniž by zahájil řízení, vzniká správci vodního toku ze zákona právo kácet šestnáctý den po dni, kdy bylo učiněno oznámení (kladné rozhodnutí se nevydává).

K možnému porušení § 58 odst. 2 písm. a) zákona č. 254/2001 Sb.:

Při neznalosti místních poměrů nelze jednoznačně stanovit, zda se v tomto případě jedná o ochrannou hráz, tj. o (uměle vytvořené) vodní dílo podle § 55 odst. 1 cit. zákona. Pokud by tomu tak bylo, pak lze uvažovat o možném porušení § 58 odst. 2 cit. zákona. Pokud vlastníku vznikne škoda, pak lze uvažovat o aplikaci obecných předpisů o náhradě škody (občanský zákoník), ať již se jedná o vodní dílo či nikoli.

K vysazování na cizích pozemcích obecně:

Dřevina je součástí pozemku. Pokud někdo vysadí dřevinu na cizí pozemek, dřevina se stává vlastnictvím vlastníka pozemku. Ten se, bez ohledu na původ dřeviny, musí řídit podle příslušných ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. (§ 8 a 9). Pokud by se jednalo o fyzickou osobu, může postupovat podle § 8 odst. 3 cit. zákona (pokácet stromy o maximální stanovené velikosti, viz § 8 odst. 3 vyhlášky č. 395/1992 Sb.). Je-li vlastníkem právnická osoba, nezbude jí než postupovat podle § 8 odst. 1 nebo 2 cit. zákona.

§ 8 odst. 4

Č.j.: 410/2410/01

Věc: Stanovisko k § 8 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

Aplikace ustanovení § 8 odst. 3 cit. vyhlášky by měla být pro případy oznamování podle § 8 odst. 2 zákona pouze přiměřená.

Již požadavek v předvěti odst. 3 cit. ustanovení vyhlášky je pro oznamování podle § 8 odst. 2 zákona při výkonu oprávnění podle zvláštních právních předpisů nereálné, neboť ten, který je ke kácení oprávněn podle zvláštních právních předpisů ve většině případů není vlastníkem ani nájemcem pozemků, na kterých dřeviny rostou.

Oznámení tedy nutně musí podat oprávněný podle zvláštních právních předpisů. Náležitosti žádosti uvedené pod písm. a) a c) až e) § 8 odst. 3 cit. vyhlášky jsou pro oznamovatele splnitelné. Co se týká náležitosti uvedené pod písm. b), domníváme se, že postačí, uvede-li oznamovatel (který není vlastníkem či nájemcem pozemků, na

kterých rostou předmětné dřeviny), že se jedná o výkon oprávnění podle zvláštního právního předpisu, a z toho důvodu či nájemní vztahy k pozemkům nedokládá.

Výše uvedený výklad je kombinací výkladu logického a gramatického (co chtěl zákonodárce vyjádřit a co vyplývá z logiky věci). Při striktním gramatickém výkladu by se skutečně dospělo k závěru, že oprávněný ze zvláštních právních předpisů musí nejprve vyhledat všechny vlastníky a nájemce, požádat je o doložení jejich vlastnického vztahu k pozemku a o podání oznámení, což by skutečně výkon oprávnění podle zvláštních právních předpisů mohlo komplikovat, až znemožnit.

Z podnětu OkÚ je zřejmé, že potřeba stanoviska k problému vyplynula ze stížnosti. K tomu uvádíme, že při výkonu oprávnění podle zvláštních právních předpisů může případně dojít ke střetu zájmů oprávněného se zájmy vlastníka pozemku, na kterém je oprávnění podle zvláštních právních předpisů vykonáváno. Jedná se však již o zájmy upravované jinými právními předpisy, než je oblast upravovaná zákonem č. 114/1992 Sb.

§ 8 odst. 4

Č.j.: 410/1135/97

Kácení dřeviny – § 8 odst. 4 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Pokud je provedeno kácení dřeviny z důvodů uvedených v § 8 odst. 4 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon“), je ten, kdo kácel, povinen oznámit toto kácení příslušnému orgánu ochrany přírody ve lhůtě do 15 dnů od provedení kácení. Na nesplnění této povinnosti nava-
zují sankce v § 87 odst. 1 písm. e) či § 88 odst. 1 písm. h) zákona.

Zákon formu tohoto oznámení nestanoví. Je však v zájmu oznamovatele, aby toto dodatečné oznámení bylo prů-
kazné, tedy aby bylo učiněno buď písemně nebo ústně do protokolu u příslušného úřadu.

V daném případě nelze tvrzení obviněného považovat za pravdivé, pokud dotyčný nemá potvrzení z poštovního úřadu či z obecního úřadu. Vše nasvědčuje tomu, že jeho tvrzení i pozdní předložení údajné kopie oznámení jsou účelová. Tomu nasvědčuje i ta skutečnost, že nejprve uváděl, že oznámení o kácení bylo ústní (což popřel starosta) a teprve v průběhu řízení předložil kopii písemného oznámení, o němž se na počátku nezmiňoval.

Jedná se tedy zřejmě o porušení povinnosti z nedbalosti s následnou snahou toto zastříť.

Vzhledem k tomu, že pokácená dřevina byla zřejmě skutečně v havarijním stavu, doporučujeme obviněnému uložit pokutu spíše v dolní části rozpětí sazby.

§ 8 odst. 2 – § 9

Č.j.: 410/2482/98

Věc: Stanovisko k § 8 odst. 2 a § 9 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

V případě, kdy není ke kácení třeba povolení, ale je pouze stanovena povinnost oznámit kácení písemně nejméně do 15 dnů předem orgánu ochrany přírody, nemůže orgán ochrany přírody na základě tohoto oznámení vydávat rozhodnutí o povolení ke kácení, a tedy ani uložit náhradní výsadbu podle § 9 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).

Ustanovení § 86 zákona ani ustanovení o ekologické újmě uvedené v § 27 odst. 1 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, nelze použít, protože v daném případě nejde o protiprávní jednání.

§ 8 odst. 3 vyhl. č. 395/92 Sb.

Č.j: 410/1165/01

Věc: Stanovisko k ustanovení § 8 odst. 3 písm. b) vyhlášky č. 395/1992 Sb.

Citovaná vyhláška neuvádí bližší náležitosti dokladů, kterými se prokazuje vlastnické právo či nájemní vztah. Z tohoto důvodu je třeba postupovat podle obecné právní úpravy. Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, Vámi dotazovaný případ přímo neřeší. Za obecnou úpravu lze považovat ustanovení § 32 odst. 2 správního řádu.

Správní řád blíže nestanoví, zda musí jít o originál nebo postačí úředně ověřená kopie či dokonce pouze kopie. Lze však dovodit z charakteru listiny, kterou má na mysli cit. ustanovení správního řádu (tj. schopnost určitou skutečnost hodnověrně prokázat, resp. být důkazem), že by měl být předložen správnímu orgánu originál nebo úředně ověřená kopie. Tím, že právní předpis přímo nestanoví, že listina musí být originálem či úředně ověřenou kopií, ponechává tak na uvážení správního orgánu, zda mu postačí pouze kopie. Správní orgán posoudí, zda se jedná o listinu – kopii, která je hodnověrným důkazem. Domníváme se však, že by správní orgán měl vyžadovat originály listin či úředně ověřené kopie tak, aby nepodstupoval riziko, že bude rozhodovat na základě důkazů, které by mohly být nepravdivé.

Pokud žadatel na žádost správního orgánu (po jeho zhodnocení, že kopie nepostačuje) originál dokladu nepředloží, správní orgán může postupovat podle § 29 odst. 1 správního řádu, neboť nedoložení originálu může být kvalifikováno jako nedostatek podání. Ustanovení § 19 odst. 3 správního řádu mimo jiné praví, že zvláštní právní předpisy mohou stanovit další náležitosti podání. Za zvláštní právní předpis v tomto případě je nutno považovat vyhlášku č. 395/1992 Sb. (ust. § 8 odst. 3).

§ 9

Č.j.: 410/1691/95

Věc: Stanovisko k dotazu ohledně § 9 zákona č. 114/1992 Sb.

Vzhledem k tomu, že dosud nebyl vydán zákon ve smyslu § 9 odst. 3 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), který by upravil výši obvodů a bližší podmínky pro jejich ukládání, nelze v současné době podle § 9 odst. 3 zákona postupovat, a proto odvody za kácení dřevin nelze ukládat. Takový zákon zatím není naším ministerstvem připravován.

Povinnost platit odvody může být občanům popř. jiným právním subjektům, uložena pouze zákonem (v souladu s čl. 4 – č. 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod). Obec tedy ve své obecně závazné vyhlášce nemůže takové odvody uložit.

Nelze též vydat předpis uplatňovaný jen v tom případě, že stavebník bude souhlasit, to odporuje charakteru obecné závazné vyhlášky jako normativního aktu. Pokud by to bylo založeno na souhlasu stavebníka, jednalo by se o dohodu. V daném případě nelze však uzavřít ani takovou dohodu, podle níž by se stavebník zavázal, že namísto náhradní výsadby zaplatí do rozpočtu obce určitý obnos. To by totiž bylo obcházení zákona, konkrétně § 9 odst. 1. Náhradní výsadbu podle současné právní úpravy nelze finančně kompenzovat, neboť ustanovení o náhradní výsadbě vede právě pouze k naturálnímu plnění.

Je zde ta možnost, že povinný může uzavřít smluvní vztah s jiným subjektem (např. obec, podnikatel), který provede náhradní výsadbu za úplatu místo něho. Povinnost náhradní výsadby však v tom případě zůstává stejné osobě, která ji však splní, prostřednictvím jiného na základě smlouvy. Jako smluvní typ lze použít smlouvu o díle podle občanského nebo obchodního zákoníku.

Pokud jde o ničení náhradní výsadby, ochrana dřevin proti vandalismu je skutečně problém. Můžeme uvést jen to, že orgán ochrany přírody rozhodující o jejím uložení má možnost ji uložit i na jiném pozemku, než na němž je káceno. V takovém výsadbě by mělo samozřejmě docházet na vhodných pozemcích, tedy na takových, kde se předpokládá, že se tam dřeviny udrží a budou moci nerušeně růst.

§ 9 odst. 1

Č.j.: 410/308/96

Věc: Dotaz k možnosti uložení náhradní výsadby podle § 9 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Podle našeho názoru je energetický podnik ve smyslu § 9 odst. 11 písm. b) zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, povinen odstraňován stromoví pouze ohlašovat orgánu ochrany přírody, protože se jedná o výkon oprávnění podle zvláštních předpisů ve smyslu § 8 odst. 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“). Orgán ochrany přírody může využít svého oprávnění a kácení pozastavit, omezit nebo dokonce zakázat svým rozhodnutím.

Vzhledem k tomu, že v případech oznámení podle § 8 odst. 2 zákona orgán ochrany přírody nerozhoduje o kácení dřevin, ale kácení dřevin je pouze oznamováno, není možné ukládat náhradní výsadbu, která je v § 9 odst. 1 zákona výslovně vázána na rozhodování o povolení kácení („Orgán ochrany přírody může ve svém rozhodnutí o povolení kácení dřevin uložit žadateli přiměřenou náhradní výsadbu...“).

§ 9 odst. 1

Č.j.: 410/2547/94

Věc: Dotaz na § 9 odst. 1 zákona

Ukládat odvozy ze strany obce za účelem kompenzace podle § 9 zákona č. 114/1992 Sb. žadatelům o kácení vzhledem k současné právní úpravě nelze.

Náhradní výsadbu ve smyslu § 9 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, nelze finančně kompenzovat, neboť smyslem zákonného ustanovení o výsadbě je právě naturální plnění. Je však možné, aby povinný subjekt uzavřel smluvní vztah s dalším subjektem (např. obec) k provedení výsadby a sám by byl zatížen pouze finančně. Jako smluvní typ lze použít smlouvu o dílo podle obchodního nebo občanského zákoníku.

Podle téhož ustanovení může být současně s uložením náhradní výsadby uložena i následná péče o dřeviny pro nezbytně nutnou dobu (nejvýše na pět let).

§ 9 odst. 1

Č.j.: 410/521/00

Věc: Náhradní výsadba dřevin v případě pokácení lipové aleje

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, zakotvuje dva způsoby, jak kompenzovat ekologickou újmu vzniklou kácením dřevin.

Prvním z nich je náhradní výsadba (§ 9 odst. 1 zákona o ochraně přírody a krajiny). Uložení náhradní výsadby spočívá ve stanovení povinnosti vysázet určité množství dřevin na určené místo a případně i následnou péči o ně. Náhradní výsadba nemůže mít podobu peněžního plnění.

Druhým způsobem kompenzace je teoreticky zaplacení odvodu do rozpočtu obce, respektive do Státního fondu životního prostředí, jedná-li se o kácení protiprávní (§ 9 odst. 3 zákona o ochraně přírody a krajiny). Zvláštní zákon, který by stanovil jeho výši, však nebyl vydán a proto je tento způsob v praxi nepoužitelný.

Za přípustné řešení považujeme to, že pokud orgán ochrany přírody (obecní úřad, není-li stanoveno jinak) uloží náhradní výsadbu a poté ten, komu je tato povinnost uložena, uzavře smlouvu s obcí (nikoliv obecním úřadem), že náhradní výsadbu provede za smlouvenou cenu obec.

Pokud jde o přiměřenost náhrady, zcela souhlasíme s názorem obce, že uložit výsadbu „kus za kus“ by bylo v daném případě neadekvátní. Domníváme se, že vhodným řešením by v daném případě bylo uložení náhradní výsadby na místě, kde má být vybudována „odchytová zóna pro děti“, a to v takovém rozsahu a za takových podmínek (druhy dřeviny, přesné místo výsadby, čas), aby tím bylo vyhověno účelu této zóny.

§ 9 odst. 1

Č.j.: 410/1536/95

Věc: Dotaz k náhradní výsadbě dřevin

V § 9 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“) se stanoví, že orgán ochrany přírody může ve svém rozhodnutí o povolení kácení dřevin uložit přiměřenou náhradní výsadbu. Záleží tedy na úvaze orgánu ochrany přírody, zda náhradní výsadba bude v konkrétním případě vhodná a účelná.

Ve Vámi uvedeném případě bude konečným cílem rekultivačních prací zřejmě les, popř. jiná zeleň. Je otázkou, zda je vhodné ukládat při zahájení takové rekultivační stavby náhradní výsadbu k odstranění ekologické újmy. Posouzení závisí na více aspektech, zejména na tom, zda ekologická újma fakticky vznikla, závisí to i na celkovém stavu krajiny. Zákon však takový postup, tj. možnost uložení náhradní výsadby v případě provedení uvedené rekultivační stavby, nevylučuje.

§ 9 odst. 3

Č.j.: 410/499/95

Věc: Možnosti kompenzace za kácení dřevin

Ustanovení § 9 odst. 3 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), týkající se odvodů za kácení dřevin, nelze v současné době použít, protože dosud nebyl vydán právní předpis, který by odvody za kácení blíže upravil.

Uskutečňovat v souvislosti s kácením dřevin náhradní plnění, jako např. ošetření památného stromu, nelze, neboť pro to není opora v zákoně. Totéž platí o zaplacení částky na konto pro ošetřování památných stromů.

Podle současné právní úpravy lze kácení stromů kompenzovat pouze formou náhradní výsadby, popř. též uložením následné péče o dřeviny (§ 9 odst. 1 zákona).

Tuto náhradní výsadbu nelze finančně kompenzovat, neboť smyslem tohoto ustanovení o výsadbě je právě naturní plnění.

Je však možné, aby osoba, jež je povinna provést náhradní výsadbu, uzavřela smluvní vztah s dalším subjektem k provedení výsadby.

§ 9 odst. 4

Č.j.: 410/3913/02

Věc: Možnost uložení odvodu a náhradní výsadby ke kompenzaci ekologické újmy vzniklé pokácením dřevin

Podle našeho názoru, vzhledem k tomu, že neexistuje zvláštní zákon ve vztahu k § 9 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), který by stanovil výši odvodů, nelze odvody podle tohoto ustanovení ukládat.

Jako kompenzaci ekologické újmy vzniklé povoleným kácením dřevin, může orgán ochrany přírody v rozhodnutí o povolení ke kácení dřevin uložit pouze náhradní výsadbu. Kritéria pro ukládání náhradní vý-

sadby jsou obsažena jen v § 9 odst. 1 a 2 zákona. Zda a v jakém rozsahu orgán ochrany přírody náhradní výsadbu uloží, závisí tedy na jeho správním uvážení, které však nesmí vybočit z mezí daných právními předpisy. Přitom může využívat i znalecké posudky (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je znaleckým pracovištěm ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících). Základním požadavkem je, aby uložená náhradní výsadba byla přiměřená. Náhradní výsadba by měla odpovídat ekologickému významu a kvalitě dřevin, k jejichž kácení orgán ochrany přírody vydal povolení. Počet ani cena pokácených stromů tedy nemusí být stejné jako počet a kupní cena stromů, jejichž vysazení se stanoví jako povinnost k posouzení významu dřevin podle § 8 odst. 1 zákona a přiměřenosti náhradní výsadby v souladu s § 9 odst. 1 zákona. Nemáme k dispozici znalecký posudek, na který se odvoláváte, nicméně značně pochybujeme o tom, že jsou dotčené stromy ve věku 50 – 65 let skutečně přestárlé, jak se údajně v posudku uvádí, neboť buky a duby, o které se převážně jedná, jsou dlouhověké dřeviny, které se dožívají několika set let.

O uložení náhradní výsadby lze rozhodnout pouze v rámci správního řízení o povolení kácení dřevin. Toto řízení o povolení kácení může orgán ochrany přírody zahájit pouze na žádost vlastníka pozemku, na kterém daná dřevina roste (nebo nájemce pozemku se souhlasem jeho vlastníka), nikoliv z vlastního podnětu. Dále upozorňujeme na ustanovení § 8 odst. 3 zákona a § 8 odst. 2 vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, podle nichž není třeba povolení ke kácení dřevin, jejichž obvod kmene ve výšce 130 cm nad zemí nepřesahuje 80 cm. Za kácení dřevin, ke kterému není třeba povolení, nelze náhradní výsadbu ukládat.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/2855/02

Věc: Stanovisko k § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) zní: „K umísťování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. ...“

Z jazykového výkladu textu ustanovení vyplývá, že souhlas orgánu ochrany přírody je nezbytný jak ke schválení umístění stavby, tak k vydání stavebního povolení.

Při vydání územního rozhodnutí k umístění stavby se pracuje s odlišnými podklady než při samotném povolování stavby, kde již jsou známy další podrobnosti o typu a zamýšleném vzhledu stavby a dá se lépe posoudit možný dopad na krajinný ráz. Proto je podle našeho názoru nezbytné, aby souhlas podle § 12 odst. 2 zákona vydával orgán ochrany přírody jak před vydáním územního rozhodnutí, tak před vydáním stavebního povolení.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/3339/03

Věc: Stanovisko k § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

Vydání prováděcího právního předpisu k § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), není obligatorní. Zatím se nepodařilo vytvořit taková podrobná kritéria pro posuzování vlivu činností na krajinný ráz, která by byla obecně aplikovatelná, byla pro Ministerstvo životního prostředí přijatelná a měla takovou podobu, aby mohla být vtělena do prováděcího právního předpisu.

Zákon v první větě § 12 odst. 2 jasně stanoví, že souhlas orgánu ochrany přírody je nezbytný jak při umísťování, tak při povolování staveb. Ministerstvo životního prostředí nemůže vykládat ustanovení zákona odchylně, případně si ho přizpůsobovat podle aktuálních potřeb. Okresní úřad, referát životního prostředí bezpochyby postupoval v zájmu ochrany přírody, konkrétně krajinného rázu, když zadal vypracování odborné studie trasy dálnice D 8 odborné firmě, přesto nelze uspokojit dikci zákona vydáním souhlasu, byť na základě odborné studie, pouze v řízení o umístění stavby a tento souhlas použít i pro vydání stavebního povolení.

Poznámka: Po novele provedené zákonem č. 218/2004 Sb. mají dosavadní působnost okresních úřadů obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/1026/00

Věc: Stanovisko k § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

Orgán ochrany přírody v řízení podle § 12 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), obecně neposuzuje soulad stavby s územním plánem. To je úkolem stavebního úřadu, nikoliv orgánu ochrany přírody, protože orgán ochrany přírody v tomto řízení nerozhoduje o využití území. Orgán ochrany přírody v řízení podle § 12 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny posuzuje jen to, zda stavbou dojde k narušení krajinného rázu, přičemž není územním plánem přímo vázán. Je oprávněn souhlas nevydat i tehdy, když je stavba v souladu s územním plánem, ale narušuje-li krajinný ráz. Naopak i v případě, kdy stavba v souladu s územním plánem není, může vydat souhlas, pokud z hlediska ochrany krajinného rázu nemá vůči stavbě námitky. Orgány ochrany přírody spolupracují ve smyslu stavebního zákona na vytváření ÚPD, takže by tyto rozpory neměly být časté, ale může k nim dojít. Orgán ochrany přírody je samozřejmě oprávněn stavební úřad na případný nesouhlas s územně plánovací dokumentací upozornit. Stavební úřad je naopak při svém rozhodování závaznou částí územního plánu vázán (§ 29 odst. 3 stavebního zákona).

Je však nutno zdůraznit, že pokud je území součástí přírodního parku, jehož smysl spočívá v ochraně krajinného rázu, je to podle našeho názoru jednoznačným důvodem pro nesouhlas orgánu ochrany přírody podle § 12 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny.

V daném konkrétním případě vyhláška hl.m. Prahy č. 8/1990 Sb. NVP obsahuje ustanovení, že výstavbu lze v oblastech klidu (oblasti klidu se na základě § 90 odst. 10 zákona o ochraně přírody a krajiny staly k 1.6.1992 přírodními parky) provádět pouze na místech k tomu určených územně plánovací dokumentací. Máme na to, že vzhledem k tomu, že orgán ochrany přírody není při svém rozhodování podle § 12 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny přímo vázán územním plánem, jelikož nerozhoduje o využití území, může se ale opřít i o skutečnost, že nový územní plán se stavbou na předmětném území nepočítá. Nicméně stavební úřad bude v řízeních zahájených před. 1.1.2000 podle č. 6 vyhlášky HMP č. 32/1999 Sb. hl.m. Prahy vázán vyhláškou č. 19/1994 Sb. hl.m. Prahy, ve znění pozdějších předpisů.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/216/01

Věc: Stanovisko k aplikaci § 12 zákona č. 114/1992 Sb. v souvislosti s řízením o odstranění stavby a možnost ukládání pokut za porušení krajinného rázu

1. Vydávání souhlasů podle § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., se děje ve správním řízení podle správního řádu. To vyplývá z § 90 odst. 1 zákona. To je nutno vztáhnout i na případy související s vydáváním rozhodnutí o odstranění stavby, resp. o dodatečném povolení stavby podle § 88 odst. 1 písm. b) zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“). V zákoně se v § 12 odst. 2 uvádím, že souhlas vydávaný orgánem ochrany přírody je nezbytný k umístování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, a proto při jakémkoliv rozhodování o krajinném rázu tento souhlas vydaný formou správního rozhodnutí nelze obejít. Bez tohoto souhlasu tedy vlastně stavbu, která mění nebo snižuje krajinný ráz, nelze dodatečně zlegalizovat. Zákon je zvláštním právním předpisem ve vztahu k stavebnímu zákonu, takže je nutno toto respektovat, i kdyby to stavební zákon výslovně nevyžadoval.
2. Pokud orgán ochrany přírody vydá v případě „černé stavby“ dodatečně souhlas podle § 12 zákona k umístění stavby, měl by současně hned při zjištění nelegálního stavu uložit takovému stavebníku pokutu podle § 87

nebo 88 zákona, popř. nápravné opatření podle § 86 zákona. Orgány státní správy ukládají sankce z „úřední povinnosti“, jakmile zjistí porušení právního předpisu a naplnění skutkové podstaty přestupku či jiného protiprávního jednání. Sankci je možno podle našeho názoru uložit i po dodatečném povolení stavby podle § 88 odst. 1 písm. b) stavebního zákona. Důvodem je, že skutková podstata protiprávního jednání byla naplněna a protiprávní stav po určitou dobu trval. Rozhodnutí o dodatečném povolení stavby podle našeho názoru nepatří zpětně, ale ex nunc, tj. od právní moci rozhodnutí o dodatečném zahájení správního řízení, jde o jeden z podkladů v řízení o odstranění stavby (viz komentář k stavebnímu zákonu). Sankci je však nutno uložit včas, tj. ve lhůtách stanovených právními předpisy (např. § 20 přestupkového zákona).

3. Obdobně jako nepovolené stavby je třeba pro potřeby ukládání sankcí posuzovat stavby, při jejichž vybudování nebyly dodrženy podmínky stanovené orgánem ochrany přírody v souhlasu podle § 12 odst. 2 zákona. Je nutno mít na zřeteli, že souhlas byl vydáván jen za těchto podmínek, jinak by udělen nebyl, a poté platné rozhodnutí nebylo ze strany stavebního dodrženo – došlo tedy k jeho protiprávnímu jednání. Na takové jednání je třeba vztáhnout z hlediska ochrany přírody a krajiny příslušné skutkové podstaty protiprávních jednání v § 87 a 88 zákona.
4. Pokud by nastal případ, že by orgán ochrany přírody ve správním řízení vedeném podle § 12 odst. 2 zákona nerespektoval např. posudek Agentury ochrany přírody a krajiny tvrdící, že krajinný ráz bude změněn, jednalo by se o problém posouzení přesného a úplného stavu věci. Rozhodující správní orgán hodnotí důkazy v řízení podle své úvahy. V případě jeho pochybení by se náprava mohla zjednat cestou opravných prostředků (v případě ČIŽP podnět k přezkumu podle § 65 správního řádu). Pokud by orgán ochrany přírody vůbec nezačal řízení, ač by je zahájit měl, a následně by bylo na základě toho vydáno např. stavební povolení, bylo by možno použít opravné prostředky proti tomuto navazujícímu rozhodnutí s tím, že bylo vydáno v rozporu s právními předpisy.
5. V § 88 odst. 1 písm. b) stavebního zákona v platném znění bylo novelizací dodatečné povolování nelegálních staveb zpřísněno – aby taková stavba mohla být dodatečně povolena, musí být prokázán veřejný zájem, který je v tomto ustanovení příkladmo vyjmenován. Podle judikatury je pojem veřejný zájem třeba chápat vždy jako zájem obecně prospěšný. Důkazní břemeno leží na stavebníkovi. Veřejný zájem je třeba v řízení o dodatečném povolení stavby prokázat, jinak by takové povolení bylo nezákonné.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/1438/01

Věc: Stanovisko k pojmu „krajinný ráz“ ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb.

Na dotaz, k jakým stavbám má být souhlas podle § 12 odst. 2 cit. zákona vydáván, nelze jednoznačně odpovědět uvedením příkladu typu stavby, či účelu, ke kterému je stavba určena. Pro posouzení, zda souhlas (či nesouhlas) má být vydán, resp. zda má být vedeno správní řízení, je podstatné, zda stavba může snížit nebo změnit krajinný ráz.

Co se týká samotného pojmu „krajinný ráz“, lze odkládat pouze na znění zákona v § 12 odst. 1. Krajinný ráz by měl být chápán podle tohoto ustanovení jako určitá typická kombinace přírodních, kulturních a historických charakteristik dané krajiny (krajinného prostoru), která vytváří její obraz a určuje její přírodní a estetické hodnoty.

Ministerstvo životního prostředí nevydalo žádný právní předpis k hodnocení krajinného rázu. Pro účely hodnocení krajinného rázu v souvislosti s výstavbou telekomunikačních stožárů byl dne 30.5.2001 vydán metodický pokyn pod č. 1/2001 „Metodický pokyn Ministerstva životního prostředí č. 1/2001 o posuzování žádostí o stavbu stožárů anténních nosičů“.

Byla vypracována též metodika „Hodnocení krajinného rázu“, která však Ministerstvem životního prostředí nebyla zatím oficiálně schválena.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/3882/00

Stanovisko odboru legislativního k postupu při aplikaci ustanovení § 12 odst. 2 cit. zákona je následující:

Souhlas se vzhledem k ustanovení § 90 odst. 1 cit. zákona vydává ve správním řízení. Přitom je třeba rozlišovat mezi formálním podáním žádosti o souhlas a pouze neformálním dotazem. Na neformální dotaz, zda je žádost o souhlas třeba podávat, tj. zda by vůbec daná stavba nebo činnost mohla snížit nebo změnit krajinný ráz, a orgán ochrany přírody usoudí, že nikoliv, nevydá správní rozhodnutí, nýbrž odpoví pouhým sdělením. To se pak stává jedním z dokladů pro následné povolovací řízení. Usoudí-li však, že by stavba nebo činnost mohla snížit nebo změnit krajinný ráz, vyzve k podání žádosti o souhlas, anebo v zájmu hospodárnosti správního řízení zahájí řízení na základě podaného dotazu, pokud ten splňuje náležitosti dle § 19 zákona č. 71/1969 Sb., o správním řízení (správní řád).

Je-li naopak podána formální žádost o souhlas, je příslušný orgán ochrany přírody povinen rozhodnout ve správním řízení.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/1167/98

Věc: Posuzování reklamních poutačů podél dálnic

Pokud jde o reklamní poutače budované ve větší vzdálenosti od dálnic, zde pravděpodobně půjde o případy, kdy se má aplikovat § 12 odst. 1 a 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“). Jedná se o určité stavby v krajině, a to dosti velké objekty, které nejsou součástí komunikace a jež mohou změnit nebo snížit krajinný ráz.

Pokud jde o poutače umístěné v ochranném pásmu dálnic, zde je menší nebezpečí narušení krajinného rázu. Poutače stylově celkem souvisejí s dálnicí a jejich počet je tu regulován spíše z hlediska bezpečnosti dopravy. Přesto však nelze zcela vyloučit případy, kdy by mohly i takové poutače negativně ovlivnit krajinný ráz v daném místě, a nelze tedy ani zde vyloučit ve všech případech aplikaci § 12 zákona.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/459/00

Věc: Stanovisko k aplikaci § 12 odst. 2 zákona

Souhlasíme s názorem, že správní řízení podle § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů má proběhnout již ve fázi řízení o stanovení dobývacího prostoru. Ke stanovení dobývacího prostoru se podle § 27 odst. 5 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) vyjadřují subjekty, kterým přísluší ochrana zájmů chráněných podle zvláštních předpisů, tj. i orgány ochrany přírody, které jsou povinny v tomto řízení hájit i zájem na ochraně krajinného rázu v souladu se zákonem, takže vedlo-li by dobývání ke změně nebo snížení hodnot krajinného rázu, bude zapotřebí souhlas podle § 112 odst. 2 zákona.

Souhlasíme s názorem, že řízení o souhlasu dle § 12 odst. 2 zákona je třeba provést již v ranné fázi na základě zásad hospodárnosti a právní jistoty.

Přestože na základě stanovení dobývacího prostoru ještě organizace nemůže dobývání zahájit, vzniká jí tím oprávnění k dobývání (§ 24 odst. 1 horního zákona). Rozhodnutí o stanovení dobývacího prostoru je vlastně územním rozhodnutím, tj. je závazné pro další využití území. Analogicky jako u stavební činnosti je proto třeba, aby souhlas orgánu ochrany přírody podle § 12 odst. 2 zákona byl vydáván již k územnímu rozhodnutí, nikoliv až k povolení otvírky, přípravy a dobývání podle § 10 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní báňské správě.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/2398/98

Věc: Stanovisko k žádosti o výklad § 12 zákona ČNR

Ustanovení § 12 odst. 2 jasně říká, že k umístování a povolování staveb, jakož i k jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Vydání či nevydání souhlasu je ponecháno na uvážení správního orgánu, přičemž tento souhlas se vydává rozhodnutím podle správního řádu, tudíž účastníci řízení (zejm. osoby, jejichž práva, právem chráněné zájmy a povinnosti mohou být tímto rozhodnutím dotčeny) mohou proti rozhodnutí uplatnit opravné prostředky. Orgán ochrany přírody je ve svém rozhodování vázán pouze ustanovením § 12 odst. 1. Pokud shledá, že by vydání souhlasu výrazně narušilo krajinný ráz, je nejen oprávněn, ale přímo povinen souhlas nevydat, protože v opačném případě by jednal v rozporu se samotným účelem zákona o ochraně přírody a krajiny.

V případě přírodního parku podle našeho názoru k nesouhlasu orgánu ochrany přírody stačí menší míra narušení krajinného rázu než v krajině, která není součástí přírodního parku ani není zvláště chráněna. To vyplývá ze skutečnosti, že přírodní park slouží k ochraně území, která zasluhují z hlediska krajinného rázu vyšší ochranu, ale zpravidla nesplňují podmínky k tomu, aby mohly být vyhlášeny jako zvláště chráněná území podle tohoto zákona.

§ 12 odst. 2

Č.j.: 410/1168/96

Věc: Ochrana krajinného rázu podle § 12 odst. 2

V návaznosti na § 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., se v § 12 odst. 2 zákona stanoví, že k umístování a povolování staveb, jakož i k jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody, vydávaný ve správním řízení podle zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení.

Zákon poskytuje ochranu nejen zvláště chráněným územím a ohroženým druhům živočichů a rostlin, jeho cílem je též vytváření ekologicky vyvážené a esteticky hodnotné krajiny. Při naplňování tohoto cíle spolupracují orgány ochrany přírody s orgány územního plánování a se stavebními úřady. Tyto orgány nesou odpovědnost za to, aby v důsledku živelné výstavby nedocházelo k nevratným změnám charakteristického vzhledu krajiny.

Souhlas orgánu ochrany přírody (v daném případě zřejmě okresního úřadu) musí předcházet příslušnému územnímu nebo stavebnímu řízení. Nutnost dvojího řízení je stanovena zákonem v návaznosti na příslušné ustanovení zákona č. 50/1976 sb., ve znění pozdějších předpisů (stavební zákon).

Pokud účastník takového řízení není srozměn s vydaným rozhodnutím, má právo se proti rozhodnutí odvolat, popř. podat návrh na obnovu řízení nebo podat jiný opravný prostředek ve smyslu správního řádu.

Pokud jde o pojem „volná krajina“, tento není zákonem používán, ale lze jím rozumět území ležící mimo zastavěná území obcí a mimo území požívající zvláštní ochrany ve smyslu zákona (např. národní přírodní rezervace).

§ 12 odst. 3

Č.j.: 410/2097/03

Věc: Stanovisko k dotazu KÚ Pardubického kraje k udělování souhlasů na území přírodních parků

K vydání souhlasu na základě vyhlášek a nařízení o zřízení přírodních parků (resp. oblastí klidu) je podle našeho názoru příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností na základě tzv. zbytkové působnosti (§ 77 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb.), nikoliv krajský úřad.

K jednotlivým otázkám sdělujeme:

Ad 1. K vydávání souhlasu podle vyhlášek či nařízení o zřízení přírodních parků (resp. oblastí klidu) není v zákoně zmocnění. Vydávají-li se tyto souhlasy, podle našeho názoru musí mít formu správního rozhodnutí, neboť správní řád platí obecně a jeho použití nemůže být podle našeho názoru podzákonným právním předpisem vyloučeno.

Citovaný zákon v § 12 odst. 3 hovoří pouze obecně, že orgán ochrany přírody „může stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území“. Pokud jde o formu omezení, pak nelze použít zákaz – ten lze uložit pouze zákonem. Další možností je podmínění určitých činností a zásahů souhlasem orgánu ochrany přírody. Vydávají-li se tyto souhlasy, podle našeho názoru musí mít formu správního rozhodnutí, neboť správní řád platí obecně a jeho použití nemůže být podle našeho názoru podzákonným právním předpisem vyloučeno (viz též § 90 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.).

Jiná možnost zřejmě není. Zákon žádnou formu omezení výslovně neuvádí, ale je zřejmé, že tyto kompetence orgánu ochrany přírody se vlastně budou překrývat i s kompetencí dle § 12 odst. 12 zákona č. 114/1992 Sb.

Ad. 2. Ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. platí i na území přírodních parků.

Ad. 3. Správní řízení podle § 12 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. na území přírodních parků vede rovněž obecní úřad s rozšířenou působností na základě tzv. zbytkové působnosti (§ 77 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb.).

§ 12 odst. 3

Č.j.: 410/955/04

Věc: Dotaz k přírodním parkům

Právní předpisy okresních úřadů, kterým byly vyhlášeny přírodní parky podle § 12 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zůstávají nadále v platnosti. Domníváme se však, že je nyní příslušný krajský úřad nemůže měnit. Pokud chce krajský úřad v příslušném zřizovacím aktu provést změnu, musí přírodní park znovu vyhlásit v rámci své působnosti. Nejde totiž o nařízení krajů. Analogickým případem jsou právní předpisy v oblasti ochrany přírody (zřízení zvláště chráněných území) vydané v minulosti Ministerstvem kultury. Ministerstvo životního prostředí do těchto předpisů rovněž nemůže zasahovat, může zvláště chráněné území jediné nově vyhlásit.

Ministerstvo životního prostředí ani Ministerstvo vnitra nemají ze zákona působnost zasahovat do postupů stanovených § 12 odst. 3 cit. zákona; leda s výjimkou dozoru podle zákona o krajích.

§ 12 odst. 3

Č.j.: 410/1739/95

Věc: Příprava vyhlášení přírodního parku

Jádrem dotazu je problém, jak stanovit při vyhlášení přírodního parku omezení využití území a činností, jež by vedly k zničení či poškození stavu tohoto území.

V obecně závazném právním předpisu okresního úřadu (tj. nařízení) nelze stanovit zákazy. Zákaz je možno stanovit v souladu s Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod pouze zákonem.

Ustanovení § 66 zákona č. 114/1992 Sb., použít nelze. Zákaz podle § 66 zákona se vydává v konkrétním případě formou správního rozhodnutí, není tedy možné ho zahrnout do normativního právního aktu, jakým je nařízení okresního úřadu. Výjimky ze zákazu podle § 66 zákona nelze povolit formou souhlasu podle § 12 odst. 2. zákona. Výjimky zde vůbec nelze stanovit právě proto, že nejde o normativní akt, ale o rozhodnutí vydané ve správním řízení. Dále nelze v nařízení jakožto podzákonném právním aktu stanovit sankci (např. pokutu). Sankce může být stanovena jen zákonem (viz opět Listina základních práv a svobod).

Doporučujeme spíše jiný postup, a to stanovit v příslušném nařízení o zřízení přírodního parku omezení tím způsobem, že určité činnosti a zásahy budou vázány na souhlas orgánu ochrany přírody, tj. okresního úřadu. Vymezené činnosti a zásahy, které by mohly přírodní park poškodit, by tedy mohly být prováděny jen po předchozím souhlasu příslušného okresního úřadu, který by měl být vydáván ve správním řízení.

Sankce v nařízení stanovit nelze, je možno pouze učinit odkaz na zákonnou úpravu. V současné době by za porušení předmětného nařízení okresního úřadu přicházely v úvahu pro podnikatele a právnické osoby sankce podle § 6 odst. 6 zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech. Ve vztahu k občanům by bylo možno v daném případě použít obecnou skutkovou podstatu přestupku podle § 45 přestupkového zákona.

§ 12 a § 66

Č.j.: 410/762/97

Věc: Dotaz k otázce umísťování maringotek ve volné krajině

Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) má jisté nástroje, jimiž by se dal řešit problém nežádoucího výskytu maringotek ve volné krajině.

V úvahu by mohlo připadat ustanovení § 12 zákona – ochrana krajinného rázu. Krajinný ráz je zákonem obecně chráněn před činnostmi snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu.

K umísťování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Toto by se mohlo aplikovat spíše v případech, kdy by ve volné krajině bylo umístěno větší množství maringotek, jež by evidentně snižovalo estetickou nebo přírodní hodnotu krajiny.

Kromě toho by bylo možno v jednotlivých případech aplikovat § 66 zákona, podle něhož je orgán ochrany přírody oprávněn stanovit fyzickým a právnickým osobám podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popř. takovou činnost zakázat. Jedná se o výkon určité (v podstatě jakékoliv) činnosti, která v sobě má možnost vzniku nedovolených změn přírody.

Záleží však vždy na posouzení konkrétního případu.

§ 16 odst. 1 písm. l)

Cestou ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 písm. l) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny jsou všechny pozemní komunikace (zák. č. 135/61 Sb., o pozemních komunikacích (silniční zákon) a vyhl. č. 35/1984 Sb., ve znění pozdějších předpisů (úplné znění č. 55/84 Sb.), kterou se provádí zákona o pozemních komunikacích (silniční zákon).

Odůvodnění:

Pro zákaz chemického posypu, kterého se předmětná ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny, týkají, je rozhodný jejich cíl zabránit pronikání chemikálií do půdy.

§ 16 písm. e)

Výklad č. 2 1992

Co se rozumí hromadnou sportovní, turistickou či jinou veřejnou akcí, je třeba určit vždy v každém individuálním případě s ohledem na konkrétní celkové podmínky akce a zejména se zřetelem na její dopad na přírodní prostředí v daném místě a čase. Bude se tedy zvažovat charakter akce, počet jejích účastníků, ale také vegetační období, klimatické podmínky (např. sněhová pokrývka) apod.

Vyhrazování míst určených k činnostem v uvedeném ustanovení vyjmenovaným je plně na odborné úvaze správy národního parku. Vyhrazení těchto míst může mít povahu časově neomezenou i časově omezenou nebo o něm může být rozhodnuto vždy jednotlivě.

Odůvodnění:

Stanovení paušálních podmínek pro „hromadnou akci“ by znamenalo snížení záměrné flexibility základních ochranných podmínek stanovených zákonem o ochraně přírody a krajiny pro národní parky.

Naopak při konkrétním posuzování ad hoc bude plně využito služeb odborného orgánu ochrany přírody k tomu příslušného, tj. správy národního parku. To také odpovídá záměru tohoto ustanovení i celého zákona, který ponechává prostor pro správní úvahu.

Při stanovení vyhrazených míst je zcela na úvaze správy národního parku, v jakém místním i časovém rozsahu a s jakými věcnými podmínkami taková místa vyhradí či nikoliv. Pokud tedy nebude určité místo vyhrazeno k určité činnosti bez časového a věcného omezení, bude třeba vždy znovu správu národního parku o určení vyhrazeného místa požádat.

§ 16 odst. 1

Č.j.: 410/650/01

Podle našeho názoru lze pojem „stavění nových sídelních útvarů“ podle § 16 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, vykládat jako rozšiřování „současně zastavěného území obce“ podle zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Do návrhu lze navíc doplnit odkaz na konkrétní ustanovení stavebního zákona, ve kterém je definován pojem „současně zastavěné území obce“, tzn. ustanovení § 139a stavebního zákona.

Dodáváme však, že podle ustanovení § 139a odst. 2 stavebního zákona se při určování současně zastavěného území obce vychází z údajů katastru nemovitostí a nikoliv ze statistických výsledků Českého statistického úřadu.

§ 16 odst. 1

Č.j.: 410/1284/98

Věc: Dotaz k § 16 odst. 1 písm. d)

Výjimka ze základních ochranných podmínek podle § 43 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) je správním rozhodnutím, a proto musí být vydána pro konkrétní osoby. Přiložená žádost je formulována spíše obecně a navíc v ní není zdůvodněn veřejný zájem převažující nad zájmem ochrany přírody. Proto nedoporučujeme na základě takové žádosti výjimku vydat.

Pokud by se jednalo o „vyhrazení míst se souhlasem orgánu ochrany přírody“ ve smyslu § 16 odst. 1 písm. d) zákona, tato místa by orgán ochrany přírody musel výslovně vyznačit, ale ne v žádosti o výjimku, ale jiným způsobem. Mohlo by jít v konkrétním případě o souhlas ve formě správního rozhodnutí (např. vůči investorovi, jedná-li se o záměr vybudovat parkoviště) anebo i např. doplnkem k návštěvnímu řádu, v němž by se taková místa vyhradila.

V případě takto „vyhrazených míst“ by pak k vjezdu a setrvání v nich nebylo potřeba vydávat výjimku podle § 43 zákona.

Je nutno odlišovat dva případy:

- a) pokud je požadavek, aby byla určitá trasa mimo komunikace přístupná pro více předem neurčených subjektů, pak bude vhodné, aby taková trasa byla vyhrazena se souhlasem správy (viz výše), ve smyslu § 16 odst. 1 písm. d)

- b) pokud je požadavek, aby do určitého místa v zchů mimo komunikace mohla vjíždět jen určitá konkrétní osoba (např. vlastník nemovitosti), pak je vhodné vydání výjimky podle § 43 zákona (jde o správní rozhodnutí – individuální správní akt).

§ 16 odst. 1

Č.j.: 410/1114/96

Věc: Dotaz na pojem „tábořit“

Tábořením ve smyslu § 16 odst. 1 písm. c), § 16 odst. 1 písm. b) a § 29 písm. j) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., se rozumí souhrn různých činností umožňujících vícedenní pobyt v přírodě spojený s přenocováním, a to obvykle ve stanech (stavění stanů, příprava stravy, hygiena, likvidace odpadků atd.). Táboření mimo místo vyhrazené orgánem ochrany přírody v národních parcích, chráněných krajinných oblastech a národních přírodních rezervacích je zakázáno zákonem. Rovněž zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, stanoví v § 20 odst. 1 písm. k) mimo jiné zákaz tábořit v lesích mimo vyhrazená místa.

§ 16 odst. 1

Č.j.: 410/1739/97

Věc: Vyhlídkové lety na území národního parku – vztah nového zákona o civilním letectví a jeho prováděcího předpisu k zákonu o ochraně přírody a krajiny

Ust. § 44 odst. 4 zákona č. 49/1997 Sb. není nepřímou novelizací § 16 odst. 1 písm. n) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Zákaz pořádat vyhlídkové lety motorovými vzdušnými dopravními prostředky vyplývající z tohoto ustanovení platí i nadále. V praxi je však nutno pro potřeby letectví přesně vymezit vzdušný prostor, na nějž se zákazy či omezení vztahují, příslušnými vertikálními a horizontálními souřadnicemi.

Z vyjádření Ministerstva dopravy a spojů plyne, že vzdušný prostor nad národními parky, kde platí zákaz podle § 16 odst. 1 písm. n) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., již byl vymezen příslušnými souřadnicemi. Toto vymezení bylo publikováno v letecké informační příručce ČR (např. v AIC 8/94 „Omezené prostory pro vyhlídkové lety“ z 6.1.1994, která odkazuje na výše uvedené ustanovení zákona ČNR č. 114/1992 Sb.).

§ 16 odst. 1

Č.j.: 410/1405/95

Věc: Možnost uložení pokuty za porušení § 16 odst. 1 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb.

Pokud letecký klub porušuje zákaz vyhlídkových letů stanovený v § 16 odst. 1 písm. n), lze pro uložení sankce použít ustanovení § 88 odst. 1 písm. a) zákona, neboť je tímto jednáním ohrožen dochovaný stav přírody ve zvláště chráněném území.

V odůvodnění rozhodnutí o pokutě pak by bylo vhodné odkázat na § 16 odst. 1 písm. n) a ještě rozvést následky takového nedovoleného jednání – např. rušení živočichů hlukem apod.

§ 16 odst. 1

Č.j.: 410/2546/99

Věc: Stanovisko k pojmu „místní komunikace“ používaném v zákoně č. 114/1992 Sb.

Pojem „místní komunikace“ je používán např. v § 16 odst. 1 písm. d) nebo v § 26 odst. 1 písm. c) atd. zákona č. 114/1997 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pp.

Zákon č. 114/1992 Sb. sám tento pojem nedefinuje. Je třeba vycházet z definice obsažené v zákoně o pozemních komunikacích. V době vydání zákona č. 114/1992 Sb. platil zákon č. 135/1961 Sb., o pozemních komunikacích (silniční zákon), podle jehož § 4b odst. 1 byly místními komunikacemi „obecně přístupné a užívané silnice, cesty a prostranství, které slouží místní dopravě a jsou zařazeny do sítě místních komunikací.“

Tento zákon byl zrušen zákonem č. 13/1992 Sb., o pozemních komunikacích, jenž nabyl účinnosti dne 1.4.1997. V § 6 odst. 1 tohoto zákona je obsažena nová definice pojmu místní komunikace a to následovně: „Místní komunikace je veřejně přístupná pozemní komunikace, která slouží převážně místní dopravě na území obce.“ Pro účely zákona č. 114/1992 Sb. je třeba vycházet ze současné platné definice, tj. z § 6 odst. 1 zákona č. 13/1997 Sb.

V pochybnostech, zda v konkrétním případě jde o místní komunikace, doporučujeme obrátit se na resort Ministerstva dopravy a spojů.

Pro úplnost dodáváme, že pojem „komunikace“ v § 3 odst. 4 vyhlášky ČÚZK č. 190/1996 Sb. má širší význam než pojem „místní komunikace“. Ta plyne z přílohy této vyhlášky, kde jsou mezi ostatní komunikace zahrnuty místní a účelové komunikace včetně parkovacích ploch, veřejných prostranství, chodníků a prakových cest, kdežto z § 12 a násl. zákona č. 13/1997 Sb. vyplývá, že veřejná prostranství (návés apod.) a parkové cesty zpravidla nejsou součástí pozemních komunikací. Pro určení významu pojmu „místní komunikace“ je však určující zákon č. 13/1997 Sb.

§ 19

Č.j.: 410/199/97

Věc: Dotaz k formulaci Návštěvního řádu národního parku

Ministerstvo životního prostředí nadále trvá na stanovisku. Do vyhlášky (návštěvního řádu) nelze dát zákaz, jenž jde nad rámec zákona. Opisování zákazů z jednotlivých ustanovení zákona do návštěvního řádu (dále jen „NŘ“) nepovažujeme za vhodné, není to v souladu s legislativními pravidly – na to je nutno dbát, protože NŘ je obecně závazným právním předpisem. Pro dosažení patřičné informovanosti návštěvníků je možno používat odkazy na jiné právní normy, ale jen v nejnutnější míře.

Nerespektování výše uvedených pravidel zapříčiňuje pak problémy, které formulujete v bodě 2, že není jasné, podle kterého předpisu se sankcionuje porušení ustanovení NŘ, přebírajícího zákazy jiných právních předpisů.

Způsob, jak návštěvníka národního parku vyčerpávajícím způsobem informovat o celkové právní regulaci v této oblasti, je pomocí výtahů nebo informačně výchovných textů, jež by byly potřebné. V našem právním řádu platí, že neznalost zákona neomlouvá, je však známé, že včasná informovanost působí preventivně.

K dosavadnímu textu NŘ z roku 1993 uvádíme:

V čl. 2 jde o zákazy, které jsou někdy formulovány poněkud jinak než zákazy v zákoně ČNR č. 114/1992 Sb., ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) či v lesním zákoně, což je nepřipustné (např. č. 2 odst. 1 písm. b), c), f), g), h), i), j), l), m).

Pro případ budeme analyzovat jeden zákaz z čl. 2 NŘ. V čl. 2 odst. 1 je pod písm. i) zákaz pořádat a organizovat hromadné sportovní, turistické a jiné akce. V odstavci 2 se stanoví, že Správa může na vyhrazených místech či v určitém časovém období tuto činnost povolit. Za hromadné akce se přitom nepovažují ty, které jsou konány na zkolaudovaných lyžařských tratích atd. To není v souladu se zákonem.

V § 16 odst. 1 písm. e) zákona je poněkud jiná formulace. Podle ní má Správa vyhradit místo nebo odsouhlasit vyhrazení místa, kde je možno uvedené hromadné akce provádět. Tam se pak akce mohou uskutečňovat bez souhlasu Správy – takovými místy by např. mohly být určené zkolaudované lyžařské tratě. (Správa by tam akci mohla zamezit v případě potřeby individuálním rozhodnutím podle § 66, popř. též podle § 64 zákona). Pokud by se takové místo nevyhradí, platí naopak všude zákaz hromadných akcí. Nelze však říci, že akce na zkolaudovaných lyžařských tratích se nepovažují za hromadné akce – to je rozpor se zákonem, který nic takového nespecifikuje. Na jiných místech než na vyhrazených, je zákonem dán zákaz těchto hromadných akcí, a taková akce by tam byla možná jen základě výjimky podle § 43 zákona (tedy žádné povolování Správou, jak se uvádí v čl. 2 odst. 2 NŘ).

Rámec zmocnění přesahuje i čl. 6 odst. 2 NŘ o ukládání pokut. Pokuty lze ukládat jen na základě zákona. Samotným NŘ nelze stanovit ukládání pokut ani jejich výši.

V důsledku dikce ústavních zákonů nelze NŘ formulovat v rozsahu, jaký nabízí § 19 zákona (včetně zákazů). NŘ se v podstatě omezí na upřesnění zákazů tam, kde to zákon umožňuje, např. vyhrazení konkrétních míst ve smyslu § 16.

Návrh nového NŘ je třeba zaslat legislativnímu odboru k odsouhlasení.

§ 20 odst. 4

Č.j.: 410/2349/02

Věc: Stanovisko k formě rozhodování podle § 20 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb.

Podle našeho názoru nelze rozhodování o rozporu podle § 20 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), považovat za rozhodování ve správním řízení.

V § 90 odst. 1 zákona sice není toto ustanovení uvedeno ve výčtu negativního vymezení ve vztahu ke správnímu řádu, ale proti aplikaci správního řádu hovoří to, že nejsou splněny podmínky § 1 správního řádu (další kritérium), neboť při řešení rozporu mezi orgánem ochrany přírody (správou národního parku) a zástupci obcí jde o něco jiného.

Celý § 20 se vztahuje k radě národního parku. Nejde tedy o obce všeobecně, ale o obce, které jsou členy této rady. Obce zde nejsou v postavení samostatné právnické osoby bez dalších vazeb ve smyslu správního řádu, ale jsou zde v pozici členů rady NP. Rada národního parku nemá sama ani právní subjektivitu. Proto jsme názoru, že tato věc nepatří do okruhu vztahů ve smyslu § 1 správního řádu.

Můžeme k otázce použití kritéria § 1 správního řádu uvést analogii řešení rozporů např. podle § 136 odst. 2 stavebního zákona. Zde rovněž není výslovné vynětí z režimu správního řádu, a přesto vzhledem k § 1 se zde nerozhoduje ve správním řízení.

Jiný výklad než tento by skutečně měl i nelogické dopady na vymezení zón národních parků. Nelze vydat správní rozhodnutí o tom, co má být nato upraveno vyhláškou (to zajisté nebylo ani úmyslem zákonodárce).

Vzhledem k povaze věci tedy taková rozhodnutí MŽP nemají mít formu správního rozhodnutí, ale spíše povahu zápisu o projednání s obcemi se závěrem, který bude podepsán statutárním zástupcem ministerstva.

§ 22 odst. 1

Č.j.: 410/312/00

Věc: Stanovisko k dotazu na oprávněnost postupu Správy NP při manipulaci s kmeny v 1. zóně NP

Po právní stránce je možno uvést, že povinnost provádět v lese opatření proti kůrovci vyplývá z § 32 zákona č. 285/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „lesní zá-

kon“). Avšak v národním parku přednostně platí § 22 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPK“).

Provedení zásahu proti škůdcům musí být jen se souhlasem Správy NP, která též stanoví jeho rozsah.

Princip bezzásahovosti v 1. zónách NP není v ZOPK zakotven, je však nutno respektovat zákazy obsažené v § 16 (zejména může přicházet v úvahu § 16 odst. 1 písm. a) anebo § 16 odst. 2 písm. b) ZOPK. Tyto zákazy musí respektovat každý včetně Správy NP – platí všeobecně. Zásahy musí též být v souladu s vládním nařízením č. 163/1991 Sb.

§ 26

Č.j: 410/3219/03

Věc: Stanovisko k výkladu pojmu „nevratné změny půdního povrchu“

Nevratné poškození půdního povrchu by nastalo tehdy, kdy by byl proveden zásah, který by způsobil nevratné změny v biologické rozmanitosti a struktuře ekosystému. Mezi takové zásahy patří bez pochyby stavební činnost. Předpokladem pro ochranu II. zóny před takovými zásahy je její kvalitní vymezení, schválený plán péče CHKO a územní plány obcí před schválením projednané a odsouhlasené orgány ochrany přírody. Pokud přesto takový záměr vznikne a na lokalitě může dojít k dotčení zájmů ochrany přírody (nepředpokládáme, že by se jednalo o stavby velkého rozsahu), doporučujeme požadovat před vydáním rozhodnutí zpracování biologického hodnocení dopadů zásahu dle § 67 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Podle našeho názoru je tedy Váš výklad, že ustanovení § 26 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., znemožňuje bez předem vydané výjimky vydat souhlas s umístěním stavby, která z části pozemku odebere půdní a svrchní zvětralinový horizont a na dobu trvání stavby je znemožněna regenerace půdního povrchu, správný.

§ 26 odst. 1

Č.j.: 410/929/04

Věc: Sídlní útvar

Sídlní útvar je každá jednotka osídlení, která tvoří uzavřený, od jiných jednotek osídlení prostorově oddělený útvar. Tato definice je obsažena v § 14 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavením řádu (stavební zákon), ve znění platném do 30.6.1998, tedy i v době vydání zákona č. 114/1992 Sb. a z té je podle nás třeba vycházet. Toto bylo potvrzeno i stanoviskem výkladové komise MŽP (Věstník MŽP, částka 4, 2001). Daný záměr podle našeho názoru danou definici naplňuje.

EIA jakožto posuzování vlivů záměrů se vztahuje pouze na záměry (projekty), nikoli na územně plánovací dokumentaci. Ostatně územní plán či jeho změna nejsou opatřením ve smyslu zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), nýbrž mají poměrně přesně stanovenou proceduru pořizování (§ 16 a násl. stavebního zákona) a schvalují se usnesením zastupitelstva obce (u územního plánu obce) nebo kraje (u územního plánu velkého územního celku).

Územní plány jsou však koncepcemi ve smyslu zákona č. 100/2001 Sb. (§ 10a a násl.) a od 1. 5. 2004 (nabytí účinnosti novely – zákona č. 93/2004 Sb.) budou podléhat tzv. SEA, tj. posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí. Změna územního plánu bude vždy předmětem zjišťovacího řízení, jehož závěr stanoví, zda jde o změnu natolik závažnou, že bude předmětem posuzování.

Podle dosavadní právní úpravy (zákon č. 244/1992 Sb.) se posuzovaly pouze tzv. celostátní koncepce, tj. koncepce zpracováváné ústředními orgány státní správy.

§ 22

Č.j: 410/58/97

Věc: Zpracování dříví napadeného kůrovcem ve zvláště chráněných územích – směrnice

Zákon ČNR č. 114/1992 Sb. není nadřazen lesnímu zákonu, ale jeho postavení „zvláštního“ právního předpisu spočívá v tom, že se jeho ustanovení musí použít přednostně (např. § 66). Orgán ochrany přírody je podle § 66 zákona ČNR č. 114/1992 Sb. oprávněn buď stanovit podmínky pro výkon činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu obecně nebo zvláště chráněných částí přírody, popř. takovou činnost zakázat. Rozhodnutí zakazující provedení zásahu tedy může být vydáno. Upozornění: Podle § 11 odst. 3 lesního zákona, však vlastník může požadovat náhradu újmy vzniklé v důsledku omezení hospodaření v lese rozhodnutím orgánu státní správy. Proto je nutno postupovat podle § 66 s rozmyslem.

§ 40

Č.j.: 410/1288/98

Věc: Dotazy k zákonu ČNR č. 114/1992 Sb.

1. Vyhlášení zvláště chráněného území (dále jen „ZCHÚ“) na částech parcel je možné. Jejich zbytek není nutné zahrnout do ochranného pásma. Otázka kódového označení v operátech evidence nemovitosti katastrálním úřadem není dosud dořešena. Je však nutno předmětnou část parcely zaměřit, aby nevznikly pochyby o hranicích ZCHÚ. Příslušný plánec by měl být přílohou k právnímu předpisu, jímž se ZCHÚ vyhláší.
2. Souhlasíme s Vaším názorem, že pokud se ochranné pásmo vymezí ve vyhlášovacím právním předpise, byť jen u části hranic ZCHÚ, pak existuje pouze toto vyhlášené ochranné pásmo a nikoliv ochranné pásmo ze zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).
3. Označování ochranného pásma není zákonem upraveno. K jeho vyznačení v terénu a způsobu provedení by bylo nezbytné vyžádat si souhlas vlastníka pozemku, na němž by značka měla být umístěna. Též by byla problematická otázka financování. Je však vhodné zmínit se o ochranném pásmu v informačních tabulkách. Tyto lze umisťovat na společný sloupek se státním znakem.
4. Skutečnost, že plán péče je součástí podkladů pro vyhlášení nového ZCHÚ, není nutné uvádět ve vyhlášovacím aktu. Plán péče se schvaluje až po vyhlášení ZCHÚ, do té doby se jedná pouze o návrh. Plán péče nemá tvořit přílohu vyhlášovacím automaticky schválených dokumentem. Souhlasíme však s Vaším názorem, že je vhodné zmínit závaznost plánu péče ve vyhlášovacím právním předpise nepřímou, a to při stanovení bližších ochranných podmínek uvést, že činnost nařízené schváleným plánem péče souhlasu nepodléhá.

Dále uvádíme stanovisko, jenž se týká možnosti použití § 86 zákona při odstraňování nepovolených staveb:

Orgán ochrany přírody je oprávněn podle § 86 odst. 1 zákona vůči rušiteli vydat rozhodnutí o povinnosti navrátit předmětnou část přírody a krajiny do původního stavu, popř. rozhodnout o podmínkách tohoto opatření. Orgán ochrany přírody rozhoduje o ochraně přírody v rozsahu vyplývajícím z § 2 zákona.

Odstranění nepovolené stavby však podléhá režimu stavebního zákona.

Orgán ochrany přírody vydává stanovisko ke stavbě z hlediska ochrany přírody a krajiny. Toto jeho stanovisko je podkladem pro rozhodnutí o odstranění stavby. Stavební úřad je ve smyslu § 126 odst. 1 stavebního zákona tímto stanoviskem vázán.

§ 40

Č.j.: 410/1739/00

Věc: Dotaz k těžbě rašeliny

V současné době není stanoveno, který ústřední orgán (zda Ministerstvo životního prostředí nebo Ministerstvo zemědělství) je kompetentní k povolování či zastavování těžby rašeliny podle starých právních předpisů – viz vyhláška č. 151/1957 Ú.l. V takových případech je možno vycházet z teoretické právní úvahy, že se správní řízení zastaví, neboť to patří mezi případy, kdy odpadl důvod řízení (viz komentář k § 30 správního řádu).

Rašeliniště jsou od roku 1992 podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, významnými krajinnými prvky. Proto je třeba ke všem zásahům, jež by mohly vést k jejich poškození či zničení nebo ohrožení či oslabení jejich ekologicko-stabilizační funkce (tedy i k těžbě), třeba předběžného stanoviska orgánu ochrany přírody (§ 4 odst. 2 cit. zák.). Zde bylo v tomto případě vydáno takové stanovisko, nám není známo (mohlo by v případě negativního rozhodnutí těžbě zabránit).

Pokud se podle § 40 cit. zákona oznamuje záměr na zřízení zvláště chráněného území, týkající se rašeliniště, jsou námitky osoby, která není vlastníkem ani nájemcem předmětných pozemků, právně neúčinné. Každopádně nemohou bránit vyhlášení zvláště chráněného území. Podle § 40 zákona ani souhlas vlastníků pozemků není povinnou podmínkou vyhlášení zvláště chráněného území.

§ 40

Č.j.: 410/342/98

Věc: Dotaz k možnosti vyrozumění vlastníka o záměru na vyhlášení zvláště chráněného území – § 40 zák. ČNR č. 114/1992 Sb.

Probíhá-li dědické řízení a není-li známo, kdo se stal dědicem pozemků, jichž se týká záměr na vyhlášení ZCHÚ ve smyslu § 40 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, nebo není-li vlastník z jiných důvodů znám, bude zřejmě nejlepším řešením oznámit záměr formou veřejné vyhlášky analogicky podle § 26 správního řádu.

§ 43

Č.j.: 410/118/98

Věc: Otázka vydání výjimky podle § 43 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

V daném případě se jedná o I. zónu Národního parku, která používá přísné ochrany ze zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“).

Pokud jde o vjezd motorových vozidel je třeba zkusit z hlediska § 16 odst. 1 písm. d) zákona, zda potřebovaly ke svému vjezdu výjimku nebo zda patřily mezi taxativně vymezené organizace, které výjimku nepotřebují. Vjezd vozidel souvisel s opravou výtoku z jezera, avšak z předložených spisů vyplývá, že uvedené firmy zřejmě nelze zařadit mezi vodohospodářské organizace ani mezi ostatní zde uvedené případy. Proto měly organizace ke vjezdu mimo komunikace ve smyslu zákona požádat o povolení výjimky.

Navíc se v přeložených spisech uvádí, že v souvislosti s touto činností došlo k poklesu hladiny jezera, což měla za následek poškození části přírody. Je proto otázkou, zda v souvislosti s pracemi na opravě výtoku nebyl též porušen § 16 odst. 1 písm. j) zákona.

Navíc byl pravděpodobně porušen § 16 odst. 2 písm. b) zákona (šlo o I. zónu), kde rovněž měla být udělena výjimka.

Pokud jde o provádění geologických vrtů, k této činnosti měla dát souhlas správa národního parku podle příslušných ustanovení zřizovacího předpisu.

§ 43

Č.j.: 410/3633/02

Věc: Výklad § 10 odst. 4 zákona č. 100/2001 Sb.

S omluvou za způsobené prodlení reagujeme na Vaše interní sdělení č.j.: OOP/8593/02 e.o., kterým jste nás požádal o stanovisko k § 10 odst. 4 zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí). Konkrétně se jedná o otázku, zda stanovisko podle § 10 odst. 4 je odborným podkladem i pro rozhodnutí a stanoviska, kterými se záměr samotný nepovoluje, ale která slouží jako podklad pro vydání rozhodnutí o jeho povolení. V souvislosti s ochranou přírody a krajiny jde zejména o výjimky ze zákazů, resp. základních ochranných podmínek ve zvláště chráněných územích podle § 43 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, a o souhlasy k některým činnostem ve zvláště chráněných územích podle § 44 odst. 1 téhož zákona.

Podle § 10 odst. 4 věta první nelze bez stanoviska vydat rozhodnutí nebo opatření nutná k provedení záměru v žádném správním ani jiném řízení nebo v jiném postupu podle zvláštních právních předpisů.¹⁾ V poznámce pod čarou č. 1 se odkazuje na stavební zákon, horní zákon, vodní zákon, zákon o pozemních komunikacích, zákon o drahách a na zákon o civilním letectví. Poznámka pod čarou tedy sice na zákon č. 114/1992 Sb. výslovně neodkazuje, ovšem jednak je výčet zákonů pouze příkladný (demonstrativní) a jednak obecně platí, že text poznámky pod čarou nemá normativní význam.

Jak výjimky ze zákazů ve zvláště chráněných územích, tak souhlasy nebo obdobná správní rozhodnutí (závazná stanoviska, povolení) k některým činnostem v nich se vydávají ve správním řízení. Zákon č. 114/1992 Sb. v § 90 odst. 1 nevyjímá tato řízení z působnosti správního řádu, neboť jde nepochybně o významný zásah do práv, právním chráněných zájmů a povinností subjektů. Správní rozhodnutí vydaná v těchto řízeních tedy obecně splňují podmínku rozhodnutí nutných k provedení záměru ve smyslu § 10 odst. 4 zákona č. 100/2001 Sb.

Proto pokud je ohledně záměru podléhajícího zákonu č. 100/2001 Sb. (§ 4) podána žádost o vydání správního rozhodnutí podle zákona č. 114/1992 Sb., nemůže orgán ochrany přírody rozhodnout dříve, než proběhne proces EIA podle zákona č. 100/2001 Sb., tj. než příslušný úřad vydá stanovisko podle § 10, popřípadě závěr zjišťovacího řízení podle § 7 (u záměrů uvedených v příloze 1 ve sloupcích B, pokud nebudou dále posuzovány).

Ve výše uvedených případech bude záměr předmětem dvou správních řízení, tj. nejprve řízení podle zákona č. 114/1992 Sb. a poté samotného povolujícího řízení (nejčastěji podle stavebního zákona, ale také podle zákona o pozemních komunikacích, horního zákona apod.). V obou těchto správních řízeních bude příslušný úřad dotčeným správním úřadem (§ 10 odst. 4 věta druhá zákona č. 100/2001 Sb.).

Z hlediska zákona č. 114/1992 Sb. dochází však nepochybně k rozdílné situaci při řízeních o souhlasech, závazných stanoviscích a povoleních na straně jedné a při řízeních o výjimkách na straně druhé. Jedná-li se o záměr, který je zákonem zakázán, nelze jej provést bez udělení výjimky ze zákazu podle § 43, tj. pokud jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody. Tato skutečnost by proto měla být náležitě vzata do úvahy i při posuzování vlivů takového záměru na životní prostředí, pokud k němu dochází. Ve stanovisku příslušného úřadu (v části III.6 podle přílohy č. 1 k zákonu č. 100/2001 Sb.) by pak měl příslušný úřad zvlášť uvést, že se jedná o záměr, jehož provedení je zakázáno a že rozhodující proto bude rozhodnutí o výjimce podle § 43 zákona č. 114/1992 Sb.

§ 43, 61

Č.j.: 410/933/95

Věc: Dotaz k některým ustanovením zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

1. Výjimky ze zákazů podle § 43 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), může příslušný orgán ochrany přírody povolit jen v případech, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody.

Takovým veřejným zájmem je zejména realizace staveb určených pro veřejně prospěšné služby a pro nezbytné veřejně technické vybavení území podporující jeho rozvoj a ochranu životního prostředí, které vymezí schvalující orgán v závazné části územně plánovací dokumentace (stavby pro zásobování vodou, odvádění odpadních vod a jejich čištění, veřejné školství, veřejná správa apod.).

Je však nutno vždy přihlížet k hodnotě zvláště chráněného území a vždy využívat v takových nezbytných případech území méně přírodovědné a krajinářsky hodnotné.

Orgán ochrany přírody není povinen vydat výjimku podle § 43 zákona, vždy záleží na jeho úvaze, zda hodnota chráněných krajinných součástí přírody je natolik vysoká, že ji jiný veřejný zájem nepřeváží, či opačně, zda je veřejný zájem v konkrétním případě nutnější a důležitější než ochrana stávajících přírodních hodnot. K udělování výjimek podle § 43 zákona má docházet jen zcela výjimečně.

2. Výkup pozemků od fyzických osob do vlastnictví státu z důvodu ochrany přírody se řídí obecně ustanoveními občanského zákoníku, konkrétně ustanoveními o kupní smlouvě (§ 588 a násl.), a to v souladu s cenovými předpisy (zejména vyhl. č. 178/94 Sb., zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění zákona č. 135/1994 Sb.). U převodu nemovitostí je nutné též provedení vkladu do katastru, což má pro přechod vlastnictví k pozemku konstitutivní význam (zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných práv k nemovitostem – viz též § 133 odst. 2 občanského zákoníku).

Upozorňujeme též na § 61 zákona č. 114/1992 Sb., kde je upraveno předkupní právo orgánu ochrany přírody, pokud se jedná o prodej nezastavěných pozemků na území národních parků, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a jeskyní.

V krajních případech může přicházet v úvahu i vyvlastnění pozemků ve smyslu § 60 zákona, a to v případech a při splnění stejných podmínek jako u § 108 a násl. zákona č. 50/1976 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů. Ceny za vyvlastnění v takovém případě upravuje vyhláška č. 122/1984 Sb., o náhradách při vyvlastnění staveb, pozemků, porostů a práv k nim.

§ 44 odst. 1, § 66

Č.j.: 410/3607/03

Věc: Kompetence správ CHKO podle § 66 a § 44 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.

- 1) Pokud jde o § 66 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), působnost vydávat rozhodnutí podle tohoto ustanovení měly původně správy a okresní úřady. Novelizací zákona zákonem č. 16/1997 Sb. (CITES) byla tato působnost rozšířena i na ČIŽP.

Novelizace zákona zákonem č. 320/2002Sb. ve svém důsledku skutečně znamená zúžení této působnosti na ČIŽP. Došlo k tomu tím, že MŽP připravilo pro tento zákon komplexně celou úpravu kompetencí orgánů ochrany přírody včetně § 78 (kompetence správ), kde to bylo zohledněno. Přes náš nesouhlas však byla úprava § 78 nakonec ze zákona č. 320/2002 Sb. vyloučena, a tak došlo k tomuto nedostatku v právní úpravě. Máme snahu při novelizaci zákona tento stav napravit a znovu rozšířit tuto působnost i na správy národních parků a chráněných krajinných oblastí. Zatím je třeba situaci řešit vydáváním příslušných podnětů pro ČIŽP.

- 2) Podle § 44 odst. 1 zákona vydává správa souhlas k umístění, povolení či změně v umístění stavby. Vydání souhlasu ke změně stavby (de facto změně stavebního povolení) zde není výslovně uvedeno. Je otázkou, zda lze vykládat toto ustanovení extenzivním způsobem tak, že i zde se vydává souhlas správy podle § 44 odst. 1 zákona. Tuto otázku postoupíme výkladové komisi MŽP k projednání a ke sjednocení praxe. Může jít o případy obcházení zákona.

Každopádně však správy mají v těchto případech ještě další nástroj k ochraně přírody, a to § 65 zákona. Pokud je vydáváno jakékoliv správní rozhodnutí podle jiných právních předpisů, jímž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody, lze tak učinit jen po dohodě s orgánem ochrany přírody. Pokud nedojde k takové dohodě (dohoda je

vždy souhlasem všech stran), nelze takové rozhodnutí (tedy i rozhodnutí o změně stavby) vydat. Tento výklad má též oporu ve stavebním zákoně. Změnu stavby upravuje § 68 stavebního zákona – změna se povoluje rozhodnutím stavebního úřadu. Na řízení o změně stavby se vztahují přiměřeně ustanovení o stavebním řízení. Platí zde tedy i § 126 stavebního zákona, podle něhož stavební úřad rozhodne jen v dohodě, popř. se souhlasem příslušného orgánu státní správy, pokud zvláštní předpis nepožaduje samostatné správní rozhodnutí.

§ 44

Č.j.: 410/227/94

Věc: Dotaz ke kácení ovocných stromů, dotaze ke vztahu stavebního zákona k § 44 zákona

a) Kácení dřevin rostoucích mimo les podnikatelem

Ustanovení § 8 odst. 3 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zná pouze pojem „fyzická osoba“ bez rozlišení fyzické osoby provádějící kácení pro účely své podnikatelské činnosti a fyzické osoby provádějící kácení za jiným účelem. Z toho vyplývá, že při dodržení dalších podmínek citovaného ustanovení (vlastnictví a užívání pozemku fyzickou osobou a dále podmínky stanovené v § 8 odst. 2 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb.) nemusí mít povolení ke kácení ani fyzická osoba při výkonu podnikatelské činnosti. Je však nutno upozornit, že může jít často o případ kácení ovocných stromů. Z § 7 odst. 1 vyplývá, že pokud jsou ovocné stromy chráněny podle zvláštních předpisů (zák. č. 61/1964 Sb. ve znění zákona č. 132/1989 Sb., vyhl. č. 62/1964 Sb.), pak se na ně ochrana podle zákona č. 114/1992 Sb., nevztahuje.

b) Možnosti sankcí za kácení dřevin ve vegetačním období

Pokud jde o případ, že občan kácí dřeviny bez povolení v souladu s § 8 odst. 3 zákona, pak sankce za to, že tak činí ve vegetačním období, nebudou přicházet v úvahu.

Požadavek kácení v období vegetačního klidu obsažený v § 8 odst. 5 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., je stanoven spíše pro orgán ochrany přírody udělující povolení a navíc je zde slovo „zpravidla“, nejedná se tedy o neměnný zákaz.

c) Poplatek za kácení stromů rostoucích mimo les podle zákona ČNR č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích

Jedná se o právní předpis vydaný Ministerstvem financí ČR, takže oficiální stanovisko k němu může zaujmout pouze toto ministerstvo. Podle našeho názoru se tento poplatek vztahuje skutečně na všechny stromy rostoucí mimo les, neboť takto je to uvedeno v položce 14 Sazebníku správních poplatků bez jakýchkoliv dalších doplnění. Bylo by proto zužujícím výkladem vztahovat pouze na stromy podřízené režimu zákona o ochraně přírody a krajiny.

3. Dotaz ke vztahu stavebního zákona k § 44 zákona

a) souhlas Správy CHKO k umístění, povolení či změně stavby podle § 44 zákona

Dle našeho názoru správa CHKO může posuzovat stavby na území CHKO pouze z hlediska své kompetence, tj. zájmů ochrany přírody a krajiny. Správa při posuzování navrhované stavby, zda nenarušuje okolní krajinu a není v rozporu s požadavky na ochranu přírody, by měla takovou stavbu posuzovat spíše v globálním měřítku. Na posuzování jednotlivých podrobností stavebního rázu nemá ani potřebnou odbornost. Pokud jde o takové podrobnosti, jako je určování typu krajiny, umístění komína atd. tak, aby byla zachována lidová architektura, toto je spíše záležitostí orgánů památkové péče. V žádném případě Správa nemůže ve svém stanovisku uvádět podmínky, které by byly v rozporu se stavebním zákonem a na něj navazujícími právními předpisy.

b) Vydávání závazných stanovisek orgány ochrany přírody

Souhlasy, stanoviska a jiná rozhodnutí orgánů ochrany přírody podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb. se vydávají v zásadě na základě samostatného správního řízení formou správních rozhodnutí. Pokud souhlas či stanovisko vyžaduje jiný orgán státní správy, který povede samostatné správní řízení, vydává orgán ochrany přírody souhlas či stanovisko jako dotčený orgán státní správy.

Přitom samozřejmě musí být dodržováno ustanovení § 90 odst. 1 zákona, které stanoví, na která řízení se správní řád nevztahuje. V těchto případech půjde o vydání stanoviska (souhlasu) orgánem ochrany přírody mimo správní řízení, a to formou písemného sdělení, podepsaného odpovědným pracovníkem.

Č.j.: 410/3433/01

Věc: Stanovisko k možnosti výstavby malé vodní elektrárny v NP

Jedná se o problematiku výstavby malé vodní elektrárny v II. zóně Národního parku. Pokud jde o možnost použití § 8 odst. 4 nařízení vlády č. 163/1991 Sb., kterým se zřizuje NP Šumava a stanoví podmínky jeho ochrany, považujeme to za problematické.

Nařízení vlády bylo přijato v roce 1991. Z pozdější nové Ústavy ČR však vyplývá, že zákazy lze stanovit jen zákonem (čl. 2 odst. 4 Ústavy ČR, viz též čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod).

Základní ochranné podmínky (zákazy) jsou stanoveny v zákoně č. 114/1992 Sb, o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Bližší ochranné podmínky jsou stanoveny v § 5 cit. vládního nařízení. Na ně se vztahuje též § 16 odst. 1 písm. o) zákona. Je však otázkou, zda ust. § 8 lze považovat za bližší ochranné podmínky. Domníváme se, že nikoliv, že jde o specifické ustanovení tohoto vládního nařízení, zabývající se vztahem ochrany přírody k územní a stavební činnosti.

V daném případě tedy doporučujeme nejprve posoudit zda v případě MVE nejde o případ, kdy platí zákazy podle § 16 zákona. Pak by bylo možno elektrárnu realizovat jedinečně po udělení výjimky podle § 43 zákona. Pokud nelze na daný případ aplikovat § 16 zákona, pak je třeba posoudit zda jde o případ podle § 5 citovaného vládního nařízení (bližší ochranné podmínky). Podle § 5 odst. 2 cit. vl. nař. by šlo o činnost vázanou na souhlas správy. Pokud jde o § 5 odst. 1, jeho použití je problematické. Doporučujeme u tohoto odstavce aplikovat v praxi jen ty zákazy, které mají oporu v zákazech v § 16 zákona, aby bylo postupováno v souladu s Ústavním pořádkem.

V daném případě by mohlo jít o případ, na nějž se aplikuje § 5 odst. 2 písm. b), protože MVE je vodním dílem. Rovněž zákon v § 44 odst. 1 stanoví nutnost souhlasu správy NP, pokud jde o rozhodnutí o umístění, povolení či změně v užívání stavby podle stavebního zákona, nebo povolení k vodohospodářským dílům podle vodního zákona (podle nového vodního zákona se již užívá pojem „vodní dílo“).

Pokud tedy v daném případě nepůjde o zákaz ve smyslu § 16 zákona, půjde bezpochyby o činnost vázanou na souhlas správy NP.

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/222a/99

Věc: Dotaz k § 44 odst. 1 zákona

Souhlas orgánu ochrany přírody (správy národního parku ne správy CHKO) podle § 44 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, se vydává formou rozhodnutí ve správním řízení podle zákona č. 71/1967 Sb. To vyplývá především z § 90 odst. 1 zákona, kde se vymezuje, která rozhodování nebudou probíhat ve správním řízení. Ustanovení § 44 zde vyjmenováno není. Dalším důvodem je to, že v případě vydávání souhlasu podle § 44 odst. 1 zákona jde obvykle o zásah do práv, právem chráněných zájmů a povinností zúčastněných subjektů.

Orgán ochrany přírody tedy na základě žádosti zahájí příslušné řízení, zakončené rozhodnutím. Souhlas podle § 44 odst. 1 zákona musí být vždy vydán před vydáním navazujícího rozhodnutí, vymezeného v tomto ustanovení (např. stavebního řízení, vodoprávního řízení). Není však vyloučeno, aby řízení o vydání tohoto souhlasu probíhalo v době, kdy je vedeno řízení o navazujícím rozhodnutí.

Je třeba dbát, aby při vydání souhlasu podle § 44 odst. 1 zákona byl předmět řízení nezaměnitelně identifikován. Pokud by však v průběhu navazujícího řízení byl projekt změněn, nebude na takto pozměněný projekt možno vztáhnout dříve vydaný souhlas. V případě, že by tento postup nebyl dodržen, je to důvod ke zrušení navazujícího rozhodnutí.

Naše stanovisko je v souladu s názorem výkladové komise Ministerstva životního prostředí.

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/2264/99

Věc: Kompetence prvoinstančních orgánů v oblasti ochrany přírody a vodního hospodářství na území CHKO a národních parků

Zásadně platí, že orgány ochrany přírody, stejně jako jiné správní úřady, mohou vydávat správní rozhodnutí jen tehdy, kdy to zákon stanoví (na základě speciálního zákonného zmocnění) a rozhodnutí musí být v souladu s právními předpisy.

V zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, jsou mnohá ustanovení, podle nichž orgán ochrany přírody vydává souhlas, povolení či stanovisko ve věcech ochrany přírody a krajiny. V zákoně je určeno, vzhledem k dikci § 90 odst. 1, kdy jde o rozhodnutí vydávaná podle správního řádu. V jiných stanovených případech může orgán ochrany přírody být v postavení dotčeného orgánu státní správy.

Podle Vámi zmiňovaného § 8 odst. 2 zákona se žádné rozhodnutí přímo nevydává. Toto ustanovení je však důležitou interpretační pomůckou při aplikaci zákona a mimoto vymezuje základní prostředky, jak lze ochranu přírody a krajiny realizovat. Při posuzování řešení věci orgán ochrany přírody vychází nejen striktně např. z hlediska druhové ochrany, ale v souladu s celosvětovým trendem z širšího pojetí ochrany přírody a krajiny (zejména ochrany celých ekosystémů). Tato šíře je demonstrativně vymezena v § 2 odst. 2 zákona. Vodní hospodářství v krajině neprobíhá izolovaně. Má velký vliv na ekosystémy (zejména vodní a mokřadní), proto je ve smyslu § 2 odst. 2 písm. i) zákona ovlivňováno rozhodnutími orgánů ochrany přírody nebo jejich stanovisky jakožto dotčených orgánů v rámci řízení vedených podle jiných zákonů.

V národních parcích a CHKO je ochrana přírody přísnější než v nechráněných územích. Pokud jde o kompetenci správ NP nebo správ CHKO, alternují v těchto územích v ochraně přírody namísto okresních úřadů a mají tzv. zbytkovou působnost. To znamená, že pokud není zákonem v kompetenčních ustanoveních výslovně určen jiný orgán ochrany přírody, vykonávají státní správu na tomto úseku.

Platí však, jak již bylo výše řečeno, že mohou vydávat rozhodnutí jen tam, kde je k tomu zákon o ochraně přírody a krajiny zmocňuje. Při povolování např. vodohospodářských děl nevydávají správy v žádném případě rozhodnutí podle vodního zákona, ale jsou povinny v národním parku nebo chráněné krajinné oblasti rozhodovat o udělení souhlasu podle § 44 odst. 1 zákona. Vodohospodářský orgán nemůže své příslušné rozhodnutí podle vodního zákona vymezené v § 44 odst. 1 zákona vydat bez jejich předchozího souhlasu.

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/2494/99

Věc: Dotaz požadavku Správy CHKO ohledně vypouštění odpadních vod z ČOV

V chráněné krajinné oblasti je podle § 44 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., nezbytný souhlas správy CHKO k vydání takového rozhodnutí, jako je povolení k nakládání s vodami (viz § 8 odst. 1 písm. c) vodního zákona) nebo k vodohospodářským dílům (což je i ČOV).

Vydání, popř. nevydání takového souhlasu je závazné pro vodohospodářský orgán i pro stavebníka. Orgán ochrany přírody však při stanovení eventuálních podmínek musí respektovat platné právní předpisy.

V daném případě zřejmě půjde o případ vypouštění odpadních vod do vod podzemních (viz stanovisko odboru ochrany vod MŽP, publikované ve Věstníku MŽP 2/94).

Vypouštění do vod podzemních podle § 1 odst. 2 nařízení vlády č. 82/99 Sb., kterým se stanoví ukazatele a hodnoty přípustného stupně znečištění vod, může vodohospodářský orgán povolit jen ve výjimečných a dostatečně zdůvodněných případech za podmínky, že vypouštěné odpadní vody budou vyčištěny, popřípadě upraveny tak, aby nezhoršily ani neohrožily jakost podzemních vod. V praxi by se mělo v podstatě jednat o výjimky v indi-

viduálně posouzených případech, kdy všechny technicky i ekonomicky reálná řešení nemohou být aplikována, a o případy izolovaných zdrojů splaškových vod. V případě vypouštění odpadních vod do vod podzemních je třeba dokumentovat vliv takového vypouštění na jakost podzemních vod. Nelze souhlasit s názorem uvedeným v zaslaných podkladech, že vypouštění odpadních vod do trativodů je na rozdíl od čistíren odpadních vod velmi účinný způsob nakládání se splaškovými vodami a málo zatěžuje přírodní prostředí. Skutečnost, že znečištění není vidět a je rozptýlené, neznamena, že toto znečištění neexistuje či je menší. Naopak se jedná o situaci hůře kontrolovatelnou. Navíc v případě, že v území je využívána i voda ze studní, často dochází k nemožnosti použití této vody jako vody pitné.

Co se týká technického hlediska, z pohledu účinnosti čištění odpadních vod v dopise navrhovaná kombinace čistírna odpadních vod – zemní filtr před vypouštěním do vodního toku je účinnějším způsobem čištění odpadních vod než jen čistírna odpadních vod, v recipientu pak dojde k dalšímu dočištění odpadních vod. Poznamenáváme však, že u zemního filtru hraje důležitou roli povaha náplně, kterou jsou určeny účinnost čištění odpadních vod, životnost náplně z hlediska zanášení, možnosti jejího následného zneškodnění, náchylnost k ucpání filtru či vytvoření „zkratového proudění zemním filtrem“.

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/759/00

Věc: Doplnění stanoviska o posouzení, zda se jedná o vodohospodářské dílo či nikoli

Pro zodpovězení otázky, zda i terénní úprava může být vodohospodářským dílem, jsme uvedli, že za určitých podmínek ano. K tomuto podáváme následující vysvětlení:

Jedná se o názor přijatý konsultačním sborem pro výklad právních předpisů v roce 1988 a opírá se o znění stavebních předpisů platných v době přijetí zákona o vodách, tj. dnes již neplatných. Současný pojem stavení práva „stavba“ v době již nezahrnuje terénní úpravu. Výklad přijatý konsultačním sborem v roce 1988 je tedy výkladem historickým, přihlížejícím k poměrům a právním předpisům platným v době nabytí účinnosti vodního zákona.

Legislativní odbor vyslovuje názor, že tento výklad měl své časové opodstatnění, avšak dnes se s ním plně neztožňuje, a považuje jej tudíž za problematický z následujících důvodů: Vodní zákona, co se týká vodohospodářských děl, je provázán se zákonem stavebním. Ve vodním zákoně jsou odkazy na tehdy platný stavební řád (zákon č. 87/1958 Sb., o stavebním řádu). Po změně či zrušení právního předpisu, na nějž je odkazováno, automaticky (aniž by v poznámce právní předpis musel být novelizován) přichází na místo starého právního předpisu právní předpis nový. To v našem případě znamená, že na místech, kde je odkaz ve vodním zákoně na zákon č. 87/1958 Sb., dnes již neplatný stavební řád, je aplikován platný stavební zákon. Bylo by proto poněkud nelogické v některých aspektech aplikovat platný stavební zákon a v jiných stavební řád v době přijetí vodního zákona, zvláště, zvážíme-li, že tento stav, překlenovaný výkladem konsultačního sboru, trvá již více než dvě desetiletí a mohl být změněn novelizací vodního zákona.

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/1179/98

Věc: Otázka zahájení správního řízení podle § 44 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Podle § 44 odst. 1 ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, nelze bez souhlasu orgánu ochrany přírody vydat rozhodnutí o umístění stavby atd. Tento souhlas je vydáván ve správním řízení (viz § 90 odst. 1 cit. zák.). Proces správního řízení je upraven zákonem č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád). V § 18 se stanoví, že řízení se zahajuje na návrh účastníka řízení a kdy z podnětu správního orgánu, popř. kdy jsou možné oba tyto způsoby. Při posuzování této otázky je třeba obecně vycházet z příslušných hmotněprávních předpisů. Platí však pravidlo, že správní orgán nemůže zahájit správní řízení z vlastního podnětu, pokud jde výlučně o realizaci práva fyzické či právnické osoby (např. realizace stavby, změna jména, atd.).

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/1018/98

Věc: Dotaz k některým ustanovením zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Ad 1) Úpravu v § 44 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, je třeba považovat za zvláštní ve vztahu k úpravě v § 12 zákona, protože v případě § 44 jde o národní parky a CHKO a úprava je přísnější (nejde o stavby, jež by mohly narušit krajinný ráz, ale o všechny stavby atd.). Ustanovení § 12 lze použít v NP a CHKO podpůrně na případy, na něž se nevztahuje § 44 odst. 1 zákona.

Ad 2) Je nutno vycházet z § 19 odst. 2 správního řádu „Podání se posuzuje podle jeho obsahu. Z podání musí být patrné, kdo je činí, které věci se týká a co se navrhuje“.

Právní předpisy na úseku ochrany přírody a krajiny neukládají v těchto případech další náležitosti podání.

Pokud je nejasné, čeho se podání týká, je třeba postupovat podle § 19 odst. 3 správního řádu.

Ad 3) Podle § 32 správního řádu je správní orgán při řízení povinen zjistit přesně a úplně skutečný stav věci a za tím účelem si opatřit potřebné podklady pro rozhodnutí. Jedná-li se např. o souhlas ke stavbě, zřejmě by bylo na místě při rozhodování zkoumat vlastnické vztahy k dotčeným pozemkům.

Ad 4) Pokud je některé ustanovení výnosu MK ČSR č.j. 6070/1976 v rozporu s textem zákona, pak platí vždy dikce zákona.

§ 44 odst. 1**Věc: Stanovisko k formě udělování souhlasů podle § 44 odst. 1 zákona**

Z právního hlediska je nutno konstatovat, že udělení či neudělení souhlasu podle § 44 odst. 1, je třeba vydávat vždy ve správním řízení. Ust. § 90 odst. 1 vymezuje, na která řízení podle zákona se správní řád nevztahuje. Ust. § 44 odst. 1 v tomto výčtu není, a proto je třeba zde vydávat správní rozhodnutí.

Je sporné tvrdit, že v případě vydávání souhlasu se o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech účastníků řízení nerozhoduje. Naopak, vycházíme-li z celkové koncepce právního řádu, tam, kde se vydává správní rozhodnutí jen při negativním vyřízení žádosti nebo se správní rozhodnutí nevydává z jiných důvodů, je to vždy v zákonech výslovně uvedeno. I z toho důvodu nelze na Vámi navrhovaný výklad přistoupit.

Pokud jde o stanovování podmínek do souhlasu, upozorňujeme, že značná část právních teoretiků soudí, že do souhlasů se podmínky klást nemají, na rozdíl od povolení či stanovisek. Toto však není uvedeno nikde přímo v právních předpisech.

Vyžádání předběžného stanoviska správy NP či CHKO je možné, dohodne-li se tak s žadatelem, ale nelze k němu správu nutit, neboť zákon jí to neukládá. Podle zákona jedinou činností, kterou správa musí vyvinout, je vydání souhlasu či nesouhlasu ve smyslu § 44 odst. 1 zákona.

Výklad navrhovaný OOP by možná lépe vyhovoval z hlediska praxe, ale z hlediska legality jej nelze oficiálně připustit, protože je příliš extenzivní a jde nad rámec zákona. Jedinou možností, jak dosáhnout navrhovaného stavu, vidíme v novelizaci zákona.

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/4149/04

Věc: Stanovisko k ustanovení § 44 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.

Podle našeho názoru lze při výkladu pojmu „souvisle zastavěné území“, jak jej uvádí § 44 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 218/2004 Sb. v této souvislosti vycházet i z definice pojmu „současně zastavěné území“. Ten definuje v § 139a odst. 2 zákona č. 50/1967 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 83/1998 Sb. Podle tohoto ustanovení současně zastavěné území obce tvoří jedno nebo více oddělených zastavěných území ve správním území obce. Při určování současně zastavěného území obce se vychází z údajů katastru nemovitostí. Hranici jednoho současně zastavěného území tvoří uzavřená obalová čára zahrnující soubor stavebních parcel (zastavěných ploch a nádvoří) a pozemkových parcel, které s nimi sousedí a slouží účelu, pro který byly stavby zřízeny (povoleny a kolaudovány), parcel zemědělských pozemků a vodních ploch obklopených parcelami stavebními a pozemkovými parcelami, které s nimi sousedí, parcel ostatních ploch; z nich dráhy, dálnice, silnice a ostatní komunikace pouze v případě, že jsou obklopeny parcelami stavebními, parcelami pozemkovými se stavebními souvisejícími anebo parcelami zemědělských pozemků a vodních ploch jak je uvedeno výše. Parcely jiných zemědělských pozemků než těch, které jsou obklopené parcelami stavebními a parcelami pozemkovými, které se stavebními sousedí, stejně jako lesních pozemků se do zastavěného území obce nezahrnují.

Z této definice, obdobně jako z definice totožného pojmu ve vyhlášce č. 13/1994 Sb., kterou se upravují některé podrobnosti ochrany zemědělského půdního fondu, podle našeho názoru vyplývá, že pojem „současně zastavěné území“ se nevztahuje na pozemky určené k zástavbě schváleným územním plánem, ovšem doposud fakticky nezastavěné. Jazykovým výkladem slov „současně zastavěné území“ musíme dojít ke stejnému závěru.

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/930/01

Věc: Stanovisko k § 44 odst. 1

V národním parku stavebník potřebuje před vydáním rozhodnutí o umístění stavby nebo jiného rozhodnutí vymezeného v § 44 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů souhlas orgánu ochrany přírody. Tento souhlas vydává Správa po provedení správního řízení formou správního rozhodnutí (viz § 90 odst. 1 zákona).

Je sice pravdou, že správní řízení je zdlouhavější než pouhý neformální souhlas, zajišťuje to však občanu nárok na přezkoumání tohoto rozhodnutí všemi zákonnými opravnými prostředky (odvolání atd.) v souladu s Listinou základních práv a svobod.

Konkrétně k Vašemu dotazu sdělujeme, že se na řízení podle § 44 odst. 1 zákona vztahuje správní řád včetně způsobu zahájení řízení a dalších procesních úprav, avšak s určitou modifikací vyplývající z § 83 zákona.

V tomto ustanovení je zvláštní úprava řízení oproti správnímu řádu. V § 83 odst. 3 se stanoví obecně lhůta pro rozhodování podle citovaného zákona, a to v jednoduchých případech bezodkladně, v ostatních případech do 60 dnů od zahájení řízení, ve zvláště složitých věcech do 90 dnů od zahájení řízení.

§ 44 odst. 1

Č.j.: 410/1183/00

Věc: Dotaz k postupu správy CHKO v kolaudačním řízení a při schvalování manipulačních řádů

V chráněné krajinné oblasti (dále jen „CHKO“) je zpřísněný režim k povolování určitých vymezených staveb a činností tak, že nelze příslušné rozhodnutí vydat bez souhlasu správy CHKO. To stanoví § 44 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. Souhlas se vydává se správním řízením (§ 90 odst. 1 cit. zákona).

1) V § 44 odst. 1 citovaného zákona není stanoveno, že by se souhlas vydával dle tohoto ustanovení i ke kolaudačnímu rozhodnutí. Pokud jde o stavbu (vodohospodářské dílo), měl by být souhlas správy udělen již v dřívějším stadiu povolování. Pokud by bylo takové dřívější rozhodnutí vydáno bez souhlasu správy, bylo by v rozporu se zákonem. Podmínky, za kterých lze realizovat stavby popř. činnosti, musí být zahrnuty ve výroku vodohospodářských rozhodnutí. Podle našeho názoru ve fázi kolaudačního řízení je správa dotčeným orgánem státní správy, ale ne již dle § 44 odst. 1, ale dle § 65 zákona, není tedy nutné vydávat správní rozhodnutí.

2) Souhlas správy CHKO ke schválení manipulačního řádu (nebo obdobně provozního řádu k zařízení na odběry povrchových vod) oproti tomu pokládáme za úkon v režimu § 44 odst. 1 zákona – viz díkce „povolení k některým činnostem“ s odkazem na § 8 a 10 vodního zákona (konkrétně § 8 odst. 1 písm. a) – povolení k odběru povrchových vod a k jinému jejich užívání). Proto ke schválení manipulačního řádu je podle našeho názoru potřebný souhlas správy ve formě správního rozhodnutí vydávaný dle § 44 odst. 1 cit. zákona.

Ještě uvádíme, že v tomto případě vyvolání změn vodní hladiny je zásahem do významného krajinného prvku. Proto je ke schválení manipulačního řádu nezbytné i závazné stanovisko orgánu ochrany přírody podle § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb.

§ 44

Č.j.: 410/168/96

Věc: Dotaz na některá ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny

ad1) S přihlédnutím k § 44 zákona ČNR č. 114/1992 Sb. a též k § 65 je Správa CHKO v daném případě dotčeným orgánem státní správy, a proto správní rozhodnutí o povolení vodohospodářských staveb (§ 9 zákona o vodách), povolení k některým činnostem (§ 10 zákona o vodách) či udělení souhlasů (§ 13 zákona o vodách) na území CHKO nelze vydat bez jejího souhlasu.

Podmínky, za kterých je možno realizovat stavby, popř. činnosti, musí být zahrnuty ve výroku vodohospodářských rozhodnutí (toto vyplývá ze základních pravidel správního řízení).

Z toho vyplývá, že vodohospodářský orgán ve Vámi uvedeném případě, tj. při schvalování provozních nebo manipulačních řádů k zařízení na odběry povrchových vod u vodních elektráren, je povinen si vyžádat před vydáním příslušného rozhodnutí souhlas orgánu ochrany přírody (zde Správy CHKO).

Ad 2) Pokud jde o případ kolaudace, argumentace vodohospodářského orgánu k připomínkám Správy CHKO, obsažená v odůvodnění kolaudačního povolení, není správná. V případě argumentace ne požadavek doplnění rybochodu vodohospodářský orgán účelově použil jen první část § 81 stavebního zákona, avšak opomenul další část, kde se říká, že se dále zkoumá, zda skutečné provedení stavby nebo její užívání nebude ohrožovat zájmy společnosti především z hlediska ochrany života a zdraví osob, životního prostředí atd.. Z toho jednoznačně vyplývá, že stavební řád (zde vodohospodářský orgán) může v případě možného ohrožení těchto zájmů společnosti, jež nebyly v předchozím stavebním řízení zohledněny, ukládat stavebníkovi v přiměřeném rozsahu i další potřebné podmínky, a to i nad rámec stavebního povolení. Ve zkoumaném případě požadavek na vybudování rybochodu vznesený Vaší správou představuje takový zájem společnosti, o jakém hovoří § 81 stavebního zákona.

Na závěr uvádíme, že v případě nezákonného rozhodnutí vodohospodářského orgánu lze takové rozhodnutí napadnout ve smyslu § 65 správního řádu.

§ 44

Č.j.: 410/1232/04

Věc: Dotaz k možnosti výstavby rodinného domku v II. zóně CHKO

Pokud není ve Vaší obci schválen územní plán, je potřebné požádat u příslušného stavebního řádu o územní rozhodnutí (rozhodnutí o umístění stavby – § 32 a násl. zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů – stavební zákon). Účastníkem územního řízení jsou i dotčené orgány státní správy, které stavebnímu úřadu sdělují svá stanoviska k navrhované stavbě podle zvláštních předpisů. Nevím, zda hodláte stavět na stavebním pozemku. Pokud ne, pak může jít např. o pozemek, který je součástí zemědělského půdního fondu nebo lesní pozemek – pak by bylo nutno požádat o vynětí takového pozemku ze ZPF nebo odnětí z režimu lesních pozemků.

Jelikož se navíc jedná o stavbu v III. zóně chráněné krajinné oblasti, což je zvláště chráněné území, je nutno nejprve postupovat podle § 44 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. – podle tohoto ustanovení nelze bez souhlasu Správy CHKO (samostatné správní rozhodnutí) vydat rozhodnutí o umístění stavby.

§ 45 odst. 1

Č.j.: 410/947/94

Zrušení obecně závazné vyhlášky – „Chráněný přírodní výtvar“

Pokud jde o zrušení původního nařízení ONV, je nutno postupovat v souladu s § 45 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Jedná se o otázku, zda právním nástupcem po bývalém Okresním národním výboru v Ústí nad Labem, který území vyhlásil, je Okresní úřad Ústí nad Labem nebo Správa CHKO České Středohoří.

Podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, ve znění pozdějších předpisů, okresní úřad vykonává státní správu, která dříve příslušela ONV, pokud nebyla mimo jiné zvláštními zákony na jiné orgány.

Za takový zvláštní zákon je třeba považovat zákon č. 114/1992 Sb., kde podle ust. § 78 odst. 1 na území CHKO vykonávají státní správu v ochraně přírody a krajiny správy CHKO.

Pokud tedy území daného chráněného přírodního výtvaru leží v chráněné krajinné oblasti, je orgánem oprávněným k jeho zrušení příslušná správa CHKO, nikoliv okresní úřad.

§ 45 odst. 1

Č.j.: 410/355/94

Věc: Zrušení vyhlášek, jimiž byly zřízeny chráněné přírodní výtvary

Podle Vaší informace zřídil okresní úřad vyhláškou tři chráněné přírodní výtvary. Po nabytí účinnosti zákona č. 114/1992 Sb., se chráněné přírodní výtvary podle § 90 odst. 7 staly přírodními památkami. Od data účinnosti, se tedy jejich právní úprava řídí tímto zákonem.

Podle § 45 odst. 1 je ke zrušení ochrany ZCHÚ oprávněn orgán, který je vyhlásil, a to pouze z důvodů uvedených v § 45 odst. 1.

Pokud bylo zrušení provedeno v souladu s § 45 odst. 1 zákona, pak je platné. Co se týče formy zrušení vyhlášky okresního úřadu, podle vyjádření Ministerstva vnitra si může okresní úřad zrušit svou vyhlášku a jeho povinností je vyrozumět o tom dotčené osoby, což se zřejmě stalo.

Pokud tedy byly splněny náležitosti uvedené v předchozím odstavci, byly předmětné vyhlášky okresního úřadu platně zrušeny a doporučujeme Vám, abyste uvedené přírodní památky znovu vyhlásili svou vyhláškou v souladu s § 78 odst. 2 zákona.

§ 45i

Věc: Stanovisko k posuzování vlivů podle § 45i zákona č. 114/1992 Sb.

V tomto případě je nutné provést dodatečné posouzení vlivů na dotčené území Natura 2000 ve smyslu § 45i zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 218/2004 Sb.

Přechodné ustanovení se týká správních řízení. Posouzení vlivů na evropsky významné lokality a ptačí oblasti (Natura 2000) není „řízením“ v tomto smyslu.

Po vstupu České republiky do Evropské unie jsme povinni toto posuzování zajišťovat, jde o novou povinnost ze zákona s účinností od 28.4.2004. Proto navrhuje předmětné správní řízení přerušit a provést posouzení vlivů podle § 45i citovaného zákona, jinak by Česká republika mohla porušit čl. 6 směrnice 92/43/EHS (směrnice o stanovištích).

§ 45i odst. 9 a 10

Č.j.: 410/2410/05

Věc: Stanovisko k rozporu území Natura 2000

Ustanovení § 45i odst. 9 a 10 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 218/2004 Sb., je zvláštním ustanovením ve vztahu k § 136 odst. 3 zákona č. 50/1976 Sb., o územní plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 218/2004 Sb. a je vždy nezbytné jej použít přednostně.

V případě, kdy např. orgán ochrany přírody podle § 45i odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. ve svém stanovisku konstatuje, že koncepce či záměr uvedený v § 45h odst. 1 citovaného zákona nemůže mít významný vliv na území Natura 2000, orgán ochrany přírody nadále zůstává dotčeným správním orgánem podle stavebního zákona a případné rozpory se posuzují podle § 136 odst. 3 stavebního zákona. Pokud ovšem orgán ochrany přírody významný vliv na dotčenou lokalitu nevyloučí, postupuje se podle § 45i odst. 9 a 10 zákona č. 114/1992 Sb.

§ 45

Č.j.: 410/2937/02

Věc: Stanovisko k možnosti rušení přírodních památek v národním parku

Pokud jde o možnost zrušení zvláště chráněného území, nelze jít na rámec § 45 a § 90 odst. 11 zákona č. 114/1992 Sb.

Ke zrušení přírodní památky v národním parku jen z toho důvodu, že je umístěna převážně v 1. nebo 2. zóně, skutečně nelze použít ani § 45, ani § 90 odst. 11 zákona.

V § 45 zákona jsou dány důvody, za nichž lze zvláště chráněné území zrušit. Ustanovení § 90 odst. 11 zákona řeší specifický legislativní problém, zrušení ZCHÚ zřízených podle starých, dnes již překonaných typů zřizovacích předpisů.

Je určitý úzus, že se dnes již v 1. zónách národních parků maloplošná zvláště chráněná území nově nevyhláší, ale to nemůže platit zpětně. Zákon nikde výslovně nestanoví, že by se v 1. či 2. zóně nemohlo vyhlášovat maloplošné zvláště chráněné území. Proto stávající situace není v rozporu se zákonem. Zrušovací právní titul není dán.

§ 46

Č.j.: 410/2973/03

Věc: Památné stromy

Památné stromy a jejich ochranná pásma vyhláší pověřené obecní úřady podle § 76 odst. 2 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“). Tyto úřady také dbají o ochranu památných stromů ve smyslu § 46 zákona, případně jejich ochranu ruší.

Za stav památných stromů zodpovídají, podobně jako u ostatních dřevin rostoucích mimo les, jejich vlastníci (§ 7 zákona). V případě jejich ošetřování je však vlastník oprávněn provést toto pouze se souhlasem orgánu ochrany přírody, tedy orgánu, který památný strom vyhlásil.

§ 46 odst. 1

Č.j.: 3941/03

Věc: Zahájení řízení o vyhlášení památného stromu

Památné stromy podle § 46 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), může podle § 76 odst. 2 písm. b) vyhlásit pověřený obecní úřad. Podle našeho názoru se jedná o řízení, které lze zahájit pouze z podnětu správního orgánu, podobně jako zvláště chráněná území, rostliny a živočichy. Je nutno vycházet z příslušných hmotněprávních ustanovení – jedná se o realizaci veřejného zájmu úkonem správního orgánu (zde proto platí zásada oficiality). Ostatní subjekty mohou dávat pouze věcné podněty k vyhlášení památného stromu, správní orgán však není povinen řízení zahájit.

§ 46 a 47

Č.j.: 410/2393/98

Věc: Dotaz k vyhlásování památných stromů

Stromy a jejich skupiny chráněné jako přírodní výtvoři podle zákona č. 40/1956 Sb. jsou nadále chráněny na základě § 90 odst. 8 zákona ČNR č. 114/1992 Sb..

Spíše než o přehlášení (tento pojem zákon nezná) se bude jednat o nové vyhlášení za památné stromy.

Při vyhlásování památných stromů se postupuje podle § 46 a 47 zákona a podle § 13 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb. Ministerstvo životního prostředí vydalo k těmto ustanovením metodický pokyn k vyhlásování památných stromů, jejich skupin a stromořadí ve Věstníku MŽP, ročník 1993, č. 5 – 6.

§ 46

Č.j.: OOP/6821/99

Odpovědnost za škodu způsobenou památným stromem

Po konzultaci s odborem legislativním sdělujeme, že orgán ochrany přírody, který vyhlásil památný strom, nemůže přímo smluvně převzít odpovědnost za škodu způsobenou pádem tohoto stromu nebo jeho větví. Může však smluvně převzít povinnost o památný strom pečovat, přičemž poruší-li povinnosti vyplývající z této smlouvy, odpovídá za škody tím způsobené.

Odůvodnění:

Péče o dřeviny je povinností vlastníka, a to bez ohledu na tom, zda tato dřevina je či není památným stromem.

Vlastníkovi lze případně za péče o památný strom poskytnout příspěvek podle § 69 zákona o ochraně přírody a krajiny.

Pokud vlastník i po výzvě orgánu ochrany přírody odmítá o památný strom pečovat, může orgán ochrany přírody ošetření památného stromu provést sám (§ 68 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb.); vlastníka musí ale informovat o rozsahu a době zásahu. Vlastník je povinen zásah strpět a umožnit osobám zajišťujícím zásah vstup na pozemky (§ 68 odst. 4).

Pokud by došlo k pádu stromu nebo jeho větní a vznikla by tím škoda, odpovídal by za škodu ten, kdo ji způsobil porušením právní povinnosti (§ 420 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku). Nejde o žádný případ zvláštní odpovědnosti. Porušením právní povinnosti by bylo i zanedbání péče o dřevinu vlastníkem. Pokud by se ale neprokázalo, že k pádu stromu nebo jeho větví došlo v důsledku zanedbání péče o strom, nenesl by vlastník odpovědnost.

Orgán ochrany přírody obecně povinnost pečovat o dřeviny nemá. Zákon nestanoví, že by vyhlášením stromu za památný strom povinnost o strom pečovat přecházela na orgán ochrany přírody. Orgán ochrany přírody však může s vlastníkem uzavřít smlouvu podle § 68 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, v níž se zaváže k péči o část pozemku, na níž se nachází památný strom. Pokud by v takovém případě vznikla výše uvedená škoda a prokázalo by se, že vznikla zanedbáním péče o strom, nesl by sice primárně (vůči poškozenému) odpovědnost vlastník (ze porušení povinnosti zákona), který by se ale mohl domáhat náhrady škody na orgánu ochrany přírody, který se zavázal o strom pečovat (jde o regresní nárok ve smyslu § 440 občanského zákoníku). V případě, že by orgán ochrany přírody porušil povinnost vyplývající ze smlouvy, v níž se k této péči zavázal, odpovídal by vlastníkově stromu za škodu, která mu vznikla zaplacením náhrady škody tomu, komu vznikla škoda pádem stromu nebo jeho větví.

§ 46

Č.j.: 410/2193/02

Věc: Ochrana památných stromů

Stromořadí bylo vyhlášeno chráněným přírodním výtvozem na základě § 6 zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody. Tento zákon byl zrušen § 92 zákona č. 114/1992 Sb. § 90 odst. 8 zákona č. 114/1992 Sb. stanoví, že stromy a jejich skupiny vyhlášené podle § 6 zákona č. 40/1956 Sb. za chráněné přírodní výtvoře se prohlašují památnými stromy (§ 46).

K první části Vašeho dotazu: k vyhlášení památných stromů a jejich ochranného pásma podle § 46 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., k udělení souhlasu k jejich ošetřování podle § 46 odst. 2 cit. zákona a k udělení souhlasu ke stanoveným činnostem a zásahům v ochranném pásmu podle § 46 odst. 3 cit. zákona jsou příslušné pověřené obecní úřady, městské úřady statutárních měst a Magistrát hl. m. Prahy ve svých územních obvodech [§ 76 odst. 2 písm. d), § 76 odst. 4 a § 76 odst. 5 cit. zákona], za předpokladu, že se nejedná o zvláště chráněná území. Okresní úřad si může kompetenci pověřených obecních úřadů v těchto věcech vyhradit, jak vyplývá z § 77 odst. 2 cit. zákona.

Pokud jde o stromy a jejich skupiny chráněné již před účinností zákona č. 114/1992 Sb., které přešly do kategorie památných stromů (§ 90 odst. 8 cit. zákona), platí pro ně ode dne účinnosti zákona právní úprava stanovená tímto zákonem, včetně nové právní úpravy kompetencí orgánů ochrany přírody.

Návrh zákona o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů přináší nové znění kompetenčních ustanovení zákona č. 114/1992 Sb. Nový § 76 odst. 2 písm. b) cit. zákona stanoví, že pověřené obecní úřady vyhláší památné stromy a jejich ochranná pásma, zajišťují jejich ochranu, popřípadě ruší jejich ochranu (§ 46). Tato úprava bude účinná od 1. 1. 2003.

Ke druhé části Vašeho dotazu: pokud je ve vyhlášce stanoveno, že se jedná o stromořadí dubu letního a lípy srdčité (z dotazu lze soudit, že právě tyto jsou zřejmě původní jedinci, staří 200 – 300 let), bylo zřejmě záměrem chránit stromořadí v této skladbě, přičemž památnými stromy jsou nadále pouze jednotlivé lípy a duby, obklopené svým ochranným pásmem. Jiné druhy dřevin budou podléhat pouze obecné ochraně (§ 7 a 8 zákona č. 114/1992 Sb.).

§ 46

Č.j.: 410/412/04

Věc: Stanovisko k právnímu dotazu týkajícímu se vyhlášení památných stromů

Památné stromy vyhláší pověřený obecní úřad rozhodnutím po provedeném správním řízení podle § 46 odst. 1 ve spojení s § 76 odst. 2 písm. b) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 46 odst. 4 cit. zákona může orgán ochrany přírody tuto ochranu zrušit pouze z důvodu, pro který lze udělit výjimku dle § 56 cit. zákona, tj. tehdy, pokud jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody.

Podle § 55 odst. 1 cit. zákona projedná orgán ochrany přírody (obecní úřad) záměr na vyhlášení památných stromů s jejich vlastníky (tj. vlastníky pozemků, na nichž stromy rostou – tedy např. s obcí) a také s orgány státní správy dotčenými podle zvláštních předpisů přiměřeně podle § 40. Vlastníci mohou být o záměru informováni i formou veřejné vyhlásky (§ 40 odst. 1). O vlastnicích přilehlých nemovitostí se § 55 cit. zákona nezmiňuje. Zatímco § 40 je vyloučen z působnosti správního řádu, § 55 nikoli.

Účastníkem řízení je podle § 14 odst. 1 správního řádu mimo jiné ten, kdo tvrdí, že může být rozhodnutím ve svých právech, právem chráněných zájmech nebo povinnostech přímo dotčen, a to až do doby, než se prokáže opak. To znamená, že vlastníci přilehlých nemovitostí, pokud se cítí být rozhodnutím přímo dotčeni, nejsou z účastenství předem vyloučeni. Tomu, kdo tvrdí, že jeho práva či povinnosti mohou být rozhodnutím přímo dotčeny, přiznává správní řád postavení účastníka řízení, ale jen do té doby, než se v průběhu řízení prokáže opak. Pokud se určitému subjektu odmítá přiznat postavení účastníka řízení, musí se o tom rozhodnout správním rozhodnutím.

Podle § 14 odst. 2 správního řádu je účastníkem řízení i ten, komu zvláštní právní předpis takové postavení přiznává. Takovým účastníkem může být například občanské sdružení, pokud splní podmínky § 70 zákona č. 114/1992 Sb.

Vyhlášením památných stromů podle § 46 není jejich vlastník zbaven povinnosti o ně pečovat podle § 7 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., a to za respektování podmínek stanovených v § 46 cit. zákona. Pokud majitel dřevin (v tomto případě obec) zanedbal údržbu stromů, zřejmě porušil povinnost stanovenou § 7 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. V takovém případě by odpovídal za škodu, která tím vznikla, a lze proto uvažovat o žalobě na náhradu škody podle § 420 občanského zákoníku.

Co se týká nadměrného zastínění, lze se obrátit na orgány hygienické služby, popřípadě si nechat vypracovat znalecký posudek (to platí i o Vámi uváděném narušení základů nemovitostí kořeny).

§ 46

Č.j.: 410/763/96

Věc: Značení a ošetřování památných stromů – § 46 a další ust. zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Ad 1

V souladu s § 47 odst. 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je třeba, aby orgán ochrany přírody označoval památné stromy předepsaným malým státním znakem. O řádné označování památných stromů by měly pečovat ty orgány ochrany přírody, které je vyhláší.

Kompetence v této věci je ze zákona dána takto:

K vyhlášení památných stromů a jejich ochranného pásma podle § 46 odst. 1 zákona, k udělení souhlasu k jejich ošetřování (§ 46 odst. 2 zákona) a dále k udělení souhlasu ke stanoveným činnostem a zásahům v ochranném pásmu podle § 46 odst. 3 zákona jsou příslušné na územích, která nejsou zvláště chráněnými územími (§ 14 odst. 2), pověřené obecní úřady, městské úřady statutárních měst a Magistrát hl. m. Prahy ve svých územích obvodech

(§ 76 odst. 2 písm. d), § 76 odst. 4 a § 76 odst. 5 zákona, ve znění zák. opatření předsednictva ČNR č. 347/1992 Sb.).

Ve zvláště chráněných územích pověřené obecní úřady ani další shora uvedené orgány tuto působnost nemají (§ 76 odst. 3 zákona). Zde vykonávají působnost ke shora uvedeným činnostem na území národních parků a CHKO příslušné správy (§ 78 odst. 1 zákona), popř. pokud se jedná o maloplošné zvláště chráněné území mimo národní parky nebo CHKO, tak okresní úřady (§ 77 odst. 1 zákona) v rámci tzv. zbytkové působnosti.

Pokud jde o stromy a jejich skupiny chráněné již před účinností zákona, které přešly do kategorie památných stromů (§ 90 odst. 8 zákona), platí pro ně ode dne účinnosti zákona právní úprava stanovená tímto zákonem, včetně nové úpravy kompetencí orgánů ochrany přírody.

Ještě podotýkáme, že okresní úřad, popř. správa, si může kompetenci pověřených obecních úřadů v těchto věcech vyhradit, jak vyplývá z § 77 odst. 2 a § 78 odst. 2 zákona.

Ad2

Finanční příspěvek lze vlastníku (nájemci) na ošetřování památných stromů poskytnout podle § 69 odst. 1 zákona. Tento příspěvek lze poskytnout pouze k uskutečnění záměrů uvedených v § 68 odst. 2, tj. k provedení péče o pozemky z důvodu ochrany přírody. Péče o památný strom jistě spadá pod toto ustanovení, neboť strom je součástí pozemku. Podle § 68 odst. 2 mohou orgány přírody či obce s vlastníky (nájemci) uzavírat k tomu účelu písemné dohody.

Protože finanční příspěvek podle § 69 odst. 1 se poskytuje k uskutečnění záměrů uvedených v § 68 odst. 2, je třeba tuto dohodu před poskytnutím příspěvku vyžadovat. Kompetentní k uzavření této dohody je podle § 76 odst. 1 písm. a) obec jakožto orgán ochrany přírody. Situaci však komplikuje fakt, že se jedná o památný strom, neboť jeho ošetřování je možné jen se souhlasem orgánu, který ochranu památného stromu vyhlásil, tj. pověřený obecní úřad, popř. jiný orgán ochrany přírody ve smyslu bodu 1.

Před uzavřením dohody podle § 68 odst. 2 a též dohody o finančním příspěvku podle § 69 odst. 3 zákona je tedy nutno, aby si vlastník (nájemce) příslušného pozemku vyžádal k navrženému způsobu ošetřování památného stromu souhlas od pověřeného obecního úřadu, popř. jiného kompetentního orgánu ochrany přírody.

Pokud orgán ochrany přírody provádí ve smyslu § 68 odst. 3 sám zásah nutný k ošetřování památného stromu, pak jsme toho názoru, že k financování ošetřování je příslušný ten orgán ochrany přírody, který pro daný strom vykonává státní správu podle vymezení kompetencí v § 76 až § 79 zákona.

§ 46 a § 70

Č.j.: 410/297/95

Věc: Stanovisko k ustanovení zákona č. 114/1992 Sb.

1. Kompetence orgánů ochrany přírody k vyhlášení, ošetřování, udělování výjimek z ochranných podmínek a rušení ochrany památných stromů

Legislativní odbor k předmětné problematice zaujímá toto stanovisko:

- 1.1 K vyhlášení památných stromů a jejich ochranného pásma podle § 46 odst. 1, k udělení souhlasu k jejich ošetřování (§ 46 odst. 2) a dále k udělení souhlasu ke stanoveným činnostem a zásahům v ochranném pásmu podle § 46 odst. 3 zákona jsou příslušné na územích, které nejsou zvláště chráněnými územími (§ 14 odst. 2), pověřené obecní úřady, městské úřady statutárních měst a Magistrát hl. m. Prahy ve svých územních obvodech (§ 76 odst. 2 písm. d), § 76 odst. 4 a § 76 odst. 5 zákona, ve znění zák. opatření předsednictva ČNR č. 347/1992 Sb.).

Ve zvláště chráněných územích pověřené obecní úřady ani další shora uvedené orgány tuto působnost nemají (§ 76 odst. 3 zákona). Zde vykonávají působnost ke shora uvedeným činnostem na území národních parků a CHKO příslušné správy (§ 78 odst. 1 zákona), popř. pokud se jedná o maloplošné zvláště chráněné

území mimo národní parky nebo CHKO, tak okresní úřady (§ 77 odst. 1 zákona) v rámci tzv. zbytkové působnosti.

K rušení ochrany památných stromů a udělování výjimek podle § 56 zákona jsou příslušné okresní úřady nebo správy opět v rámci zbytkové působnosti.

1.2 Pokud jde o stromy a jejich skupiny chráněné již před účinností zákona, které přešly do kategorie památných stromů (§ 90 odst. 8 zákona), platí pro ně ode dne účinnosti zákona právní úprava stanovení tímto zákonem, včetně nové úpravy kompetencí orgánů ochrany přírody (viz bod 1.1).

Podotýkáme, že okresní úřad si může kompetenci pověřených obecních úřadů v těchto věcech vyhradit, jak vyplývá z § 77 odst. 2 zákona.

2. Účast občanských sdružení ve správním řízení ve smyslu § 70 zákona

V § 70 odst. 2 zákona jsou uvedeny podmínky, za nichž se mohou občanská sdružení podílet na ochraně přírody a krajiny ve smyslu odst. 2 a 3 tohoto ustanovení.

Jedná se o tyto podmínky:

- a) hlavním posláním nebo cílem sdružení podle stanov musí být ochrana přírody a krajiny (prokazuje se podle platných stanov sdružení registrovaného u Ministerstva vnitra; ve stanovách musí být toto jasné formulováno),
- b) musí jít o místně příslušnou organizační jednotku občanského sdružení, jež má právní subjektivitu (což je opět dovozováno ze stanov, popř. z pověření ústředního orgánu sdružení).

Tato místně příslušná organizační jednotka sdružení je oprávněna požadovat u příslušných orgánů státní správy, aby byla předem informována o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny chráněné podle tohoto zákona. Nejde tedy jen o správní řízení prováděné orgány ochrany přírody, ale i o jiná správní řízení, při nichž mohou být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny (např. stavební řízení). Posoudit, zda se o takovýto zájem v konkrétním případě jedná, je povinností věcně příslušného správního orgánu.

Orgán státní správy nepodává tyto informace příslušné jednotce sdružení automaticky, ale na základě její žádosti. Jestliže sdružení podá žádost o poskytnutí informací v určité záležitosti opožděně, resp. poté, co zásah byl již proveden nebo řízení bylo zahájeno, nemůže být již splněn požadavek, aby informace byly podány předem. Vzniku takových situací může sdružení čelit tím, že u místně příslušných orgánů státní správy podá generální žádost o poskytování informací ve smyslu tohoto ustanovení.

Podle § 70 odst. 3 se může sdružení za podmínek a v případech podle odst. 2 zúčastnit správního řízení, v němž by mohly být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, pokud oznámí písemně svou účast do 8 dnů od zahájení řízení příslušnému orgánu státní správy; má pak postavení účastníka řízení a práva a povinnosti z toho plynoucí, Jde o účastenství ze zákona.

Pokud sdružení požádá o účast ve správním řízení podle odst. 3 za podmínek a v případě podle odstavce 2, avšak nedodrží přitom lhůtu 8 dnů od zahájení řízení pro písemné oznámení účasti, pak se účastníkem ze zákona nestává. V tom případě nejsou splněny předpoklady účastenství dané v odst. 3.

Pokud dojde k případu, že správní orgán opomene sdružení informovat o zahájení řízení, ačkoliv toto oprávněně vzneslo požadavek ve smyslu odst. 2, a tak je mu znemožněno účastenství v řízení, podle našeho názoru to způsobuje možnost napadnutí vydaného správního rozhodnutí mimořádnými opravnými prostředky (obnova řízení, přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení) ve smyslu správního řádu.

§ 46 odst. 1

Č.j.: 410/3941/03

Věc: Zahájení řízení o vyhlášení památného stromu

Památné stromy podle § 46 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., může podle § 76 odst. 2 písm. b) vyhlásit pověřený obecní úřad. Podle našeho názoru se jedná o řízení, které lze zahájit pouze z podnětu správního orgánu, podobně jako zvláště chráněná území, rostliny a živočichy. Je nutno vycházet z příslušných hmotněprávních ustanovení – jedná se o realizaci veřejného zájmu úkonem správního orgánu (zde proto platí zásada oficiality). Ostatní subjekty mohou dávat pouze věcné podněty k vyhlášení památného stromu, správní orgán však není povinen řízení zahájit.

§ 46 odst. 1

Č.j.: 410/1668/96

Věc: Otázka náhrady při vyhlašování památného stromu

Podle Vašeho vyjádření se jedná o případ vyhlášení dubu rostoucího v lese na soukromém pozemku za památný strom (dále „PS“). Podle § 46 odst. 1 a § 90 odst. 1 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., se památné stromy vyhlašují ve správním řízení. Vlastník v daném případě nesouhlasí s vyhlášením a požaduje náhradu újmy, jež mu v důsledku vyhlášení vznikne omezením jeho práv.

Vlastník bude v předmětném řízení o vyhlášení PS účastníkem řízení se všemi procesními právy a povinnostmi.

Pokud jde o nahrazení újmy, kterou vlastník požaduje, zákona ČNR č. 114/1992 Sb., náhradu újmy v souvislosti s vyhlášením PS neupravuje. Pokud zkoumáme poskytování náhrady újmy podle § 11 odst. 3 zákon ač. 289/1995 Sb. (lesní zákon), toto ustanovení se na daný případ nedá použít. Ani prováděcí vyhláška k zákonu o lesích č. 81/1996 Sb., která upravuje v § 1 způsob výpočtu újmy podle § 11 odst. 3 zákona o lesích, na tento případ nepamatuje a není tudíž stanoven způsob výpočtu újmy.

Orgán ochrany přírody zde rozhoduje podle speciálního předpisu, který ustanovení o náhradě újmy nemá. Navíc zákazy zasahující do vlastnického práva nejsou obsaženy v rozhodnutí, ale přímo v zákoně (§ 46 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.).

Z výše uvedeného vyplývá, že pro poskytnutí požadované náhrady újmy není právní podklad.

§ 46 odst. 2

Č.j.: 410/819/95

Věc: Vyjádření k ustanovením týkajícím se památných stromů

Výjimky podle § 56 zákona č. 114/1992 Sb. ze zákazů u památných stromů vydávají okresní úřady nebo správy v rámci tzv. zbytkové působnosti. Výjimky se vydávají ve správním řízení.

Výjimku podle § 56 zákona lze udělit pouze ze zákazů podle § 46 odst. 2, ale ne již pokud jde o nedovolenou činnost ve smyslu § 46 odst. 3, poslední věta. Výjimka nepřichází v úvahu ani v případech, kdy lze určité činnosti provádět jen se souhlasem orgánu ochrany přírody.

Nelze striktně říci, že je v ochranném pásmu památného stromu absolutní zákaz staveb, odvodňování, chemizace atd. Orgán ochrany přírody zde stanoví činnosti nebo zásahy, pokud jsou pro památný strom škodlivé, což koresponduje s § 46 odst. 2 zákona, které lze provádět pouze s předchozím souhlasem orgánu ochrany přírody.

Podle našeho názoru orgán ochrany přírody může podle § 46 odst. 3 zákona stanovit ochranné pásmo i menší než ze zákona, jsou-li k tomu závažné důvody (musí to však být řádně odůvodněno).

Změnu rozhodnutí o vyhlášení památného stromu podle našeho názoru lze provést tak, že se vydá přímo nové rozhodnutí, které mění dosavadní ochranu.

Na závěr uvádíme, že z Vašeho dopisu vyplývá, že v konkrétním případě šlo o nepovolenou soukromou stavbu, což nelze považovat za veřejný zájem převažující zájem společnosti na ochraně přírody, a proto nejsou důvody pro udělení výjimky podle § 56 zákona.

§ 46

Č.j.: 410/3692/02

Věc: Stanovisko k dotazu OVSS

Ad a) Ustanovení § 55 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), upravuje pouze způsob projednání záměru na vyhlášení památného stromu s vlastníky a nájemci pozemků, na nichž se předmětný strom nachází a přiměřený postup podle § 40 zákona stanoví rovněž pouze pro projednání záměru. Z toho dovozujeme, že ochrana pozemků dotčených zamýšlenou ochranou podle § 40 odst. 4 zákona pro památné stromy neplatí. Pokud by hrozilo poškození stromu navrhovaného k ochraně, může orgán ochrany přírody v rámci správního řízení o jeho vyhlášení vydat k zajištění jeho ochrany předběžné opatření podle § 43 správního řádu.

Jelikož zastáváme názor, že na stromy navržené k vyhlášení za památný strom se § 40 odst. 4 zákona nevztahuje, domníváme se, že oznámení záměru na vyhlášení památného stromu není na překážku pokácení stromu, pokud bylo vydáno pravomocné rozhodnutí, kterým bylo kácení povoleno. Naproti tomu rozhodnutí o vyhlášení takového stromu za památný podle našeho názoru překážkou pro pokácení stromu je, ale je nezákonné z důvodu rozporu se zásadami obsaženými v § 3 odst. 4 – jednak zřejmě nebyl spolehlivě zjištěn skutečný stav věci a jednak takové rozhodnutí nemůže posilovat důvěru občanů ve správnost rozhodování.

Ad b) Povinnost odstraňovat náletové dřeviny stanovená v § 59 odst. 1 písm. j) zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), platí pouze pro dřeviny, které nejsou chráněny jako památné stromy ani zvláště chráněné rostliny (ty jsou z této povinnosti výslovně vyňaty, tudíž jejich odstranění je možné pouze na základě rozhodnutí podle § 56 odst. 1 zákona). Oznamovací povinnost podle citovaného ustanovení vodního zákona se logicky vztahuje pouze na ty dřeviny, pro něž platí povinnost je odstraňovat, tedy nikoliv pro památné stromy a zvláště chráněné rostliny.

Ad c) Na základě platného znění zákona platí při vydávání souhlasu podle § 12 odst. 2 zákona stejný postup pro území přírodních parků i mimo ně.

K dotazu č. 1 – v posledním publikovaném stanovisku MŽP (Věstník MŽP č. 7/2001, sdělení č. 15/2001) je vyjádřen názor, že jestliže orgán ochrany přírody jednoznačně dospěje k názoru, že krajinný ráz nemůže být danou činností snížen nebo změněn, nevydává se souhlas a nezahajuje se řízení, tedy v takovém případě orgán ochrany přírody žadatele pouze vyzoomí dopisem.

K dotazu č. 2 – zmiňované publikované stanovisko uvádí, že správní řízení podle § 12 odst. 2 zákona nemůže orgán ochrany přírody zahájit z vlastního podnětu.

K dotazu č. 3 – nedomníváme se, že v popsaném případě orgán ochrany přírody „vydat souhlas rovněž nemůže, protože proto nejsou důvody“ – zákon nestanoví důvody, pro které lze souhlas vydat. Jestliže se jedná o případ, kdy žadatel požádal o souhlas proto, že se domníval, že by daná činnost krajinný ráz ovlivnit mohla, a správní orgán až v průběhu řízení zjistil, že tomu tak není, nic mu nebrání, aby vydal souhlas (souhlas je třeba nejen k činnostem, které krajinný ráz naruší, ale ke všem činnostem, které by tento důsledek mít mohly; právě posouzení, zda a do jaké míry k tomu dojde, je součástí předmětu řízení podle § 12 odst. 2 zákona). Jestliže je naprosto zjevné již ze samotné žádosti, že krajinný ráz zamýšlenou činností nemůže být dotčen, ale orgán ochrany přírody přesto řízení zahájil (tedy nevyužil postupu uvedeného výše), a žadatel nevezme žádost zpět, je možné žádost o vydání

souhlasu rozhodnutím zamítnout a v odůvodnění uvést, že bylo požádáno o souhlas k činnosti, k níž tento souhlas není třeba.

§ 46

Č.j.: 410/1263/96

Věc: Otázka platnosti vyhlášení dvou památných stromů

Ochrana dvou památných stromů vyplývá údajně z usnesení rady ONV K vydání obecně závazných nařízení pravděpodobně nedošlo.

Podle zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, ve znění pozdějších předpisů, nynější památné stromy patřily do kategorie chráněných přírodních výtvarů. Pokud jde o vyhlášení jejich ochrany, podle § 8 odst. 3 cit. zák. chráněné přírodní výtvary určovala rada krajského národního výboru. Co se rozumělo pod pojmem „určí“, zákon blíže nevysvětloval, ale lze usoudit, že forma právního předpisu s lokální územní působností nebyla povinná, mohlo zřejmě stačit i rozhodnutí rady.

Zákonem č. 69/1967 Sb., o národních výborech, však byla kompetence státní správy v ochraně přírody v zásadě přenesena na okresní úřady. Lze tedy říci, že tak došlo k nepřímé novelizaci zákona č. 40/1956 Sb. a ze namísto rad KNV od data účinnosti zákona č. 96/1967 Sb. chráněné přírodní výtvary „určovaly“ rady ONV.

Pokud jde o formu, nikde není v právních předpisech stanoveno, že muselo jít o vyhlášení obecně závazným zařízením ani že podmínkou platnosti měla být publikace chráněných přírodních výtvarů ve Věstníku Ministerstva kultury. Doklady o rozhodnutí příslušné rady ONV ohledně vyhlášení předmětných stromů za chráněné přírodní výtvary existují. Oba stromy jsou údajně vedeny v evidenci Agentury ochrany přírody a krajiny jako památné stromy.

Proto lze mít za to, že výše uvedené stromy skutečně jsou památnými stromy ve smyslu § 90 odst. 8 zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

§ 47 odst. 2

Č.j.: 410/2410/99

Věc: Stanovisko k značení památných stromů

V souladu s § 47 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., je třeba, aby orgán ochrany přírody označoval památné stromy předepsaným malým státním znakem. Řádné označování památných stromů včetně finančního krytí zajišťuje ten orgán ochrany přírody, který je vyhláší, tedy v zásadě pověřený obecní úřad, jehož působnost k vyhlášení památných stromů vyplývá z § 76 odst. 2 písm. d) zákona.

§ 50 odst. 1

Č.j.: 410/2779/99

Věc: Stanovisko k pojmu „chov zvláště ohrožených živočichů v zajetí“

Ustanovení § 50 odst. 1 zákona 114/1992 Sb., zakotvuje ochranu zvláště chráněných živočichů mimo jiné tím, že je zakázáno je chytat a chovat v zajetí. Nehovoří se o párech, takže je nutno zákon vykládat tak, že se vztahuje i na jednotlivé živočichy. I po gramatické stránce lze slovo „chovat“ vztáhnout na jednoho jednotlivce (obdobně jako u rostliny slovo „pěstovat“). Souhlasím proto s Vaším názorem, že za chov je považováno i držení jednoho zvláště chráněného živočicha (popř. exempláře) a že jiný výklad by zhoršil možnost kontroly dodržování příslušných ustanovení zákona.

§ 50

Č.j.: 410/712/98

Věc: Stanovisko k otázce vlastnictví zvláště chráněných živočichů

Náš právní řád výslovně neřeší vlastnictví k volně žijícím živočichům. Právní teorie a praxe se přiklání k názoru, že zde jde o „věci ničí“ – že neexistuje konkrétní vlastník. Na druhé straně však stát z hlediska veřejného zájmu poskytuje živočichům určitou odstupňovanou ochranu (veřejnoprávní úprava).

Pokud jde o otázku přivlastnění takového živočicha nějakou osobou, musíme vycházet z občanského zákoníku. Tento právní předpis rozlišuje mezi držbou a vlastnickým právem. Vlastnické právo znamená nejvyšší první moc nad věcí. Vlastník je oprávněn věc držet, užívat a nakládat s ní. Vlastnictví lze nabýt kupní, darovací nebo jinou smlouvou, děděním, vydržením atd. – vždy však na základě zákona, musí jí o postup, který neodporuje právním předpisům.

Držba může existovat i odděleně od vlastnictví. Držitelem je ten, kdo s věcí nakládá jako s vlastní nebo kdo vykonává právo pro sebe. Držbu rozlišujeme oprávněnou nebo neoprávněnou.

Oprávněná držba požívá obdobné ochrany jako vlastnické právo. Držba je oprávněná, je-li držitel v dobré víře o tom, že mu věc patří. Pojem dobrá víra je však nutno hodnotit objektivně – např. dobrou víru nelze připustit, když je držení živočicha zakázáno právním předpisem.

Kromě toho je tzv. neoprávněná držba, jež nepožívá ochrany.

Pokud jde o zvláště chráněné živočichy, platí zákaz jejich chytání, chování v zajetí atd. podle § 50 odst. 2 zákona ČNR č. 114/1992 Sb. Ale obdobná úprava existovala již předtím, a to v § 2 a násl. vyhlášky MŠK č. 80/1965 Sb. Již tehdy měl mít držitel chráněného živočicha oprávnění k chodu, jež mohlo udělit tehdejší Ministerstvo školství a kultury. Proto by se v případě chovu takového živočicha bez povolení jednalo nejspíše o neoprávněnou službu. Osoba, jež získala např. poraněného živočicha, byla povinna to oznámit krajskému orgánu státní ochrany přírody do jednoho měsíce a vyžádat si potvrzení o tomto hlášení (§ 4 cit. vyhl.).

Je otázka, zda lze např. na poraněného živočicha aplikovat ustanovení o věcech opuštěných nebo skrytých ve smyslu § 135 obč. zákoníku. Podle tohoto ustanovení věc, u níž není znám vlastník, se má odevzdat příslušnému státnímu orgánu. Nepřihlásí-li se vlastník do 1 roku od jejího odevzdání, připadá věc do vlastnictví státu. V případě volně žijících živočichů však nejde v pravém slova smyslu o „věci opuštěné nebo skryté“. Pro poraněný exemplář zvláště chráněného živočicha přednostně platí § 16 odst. 4 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb.

Konkrétní případ, o němž se zmiňujete, se zřejmě stal v říjnu 1992, tj. již za účinnosti zákona ČNR č. 114/1992 Sb. a jeho prováděcích předpisů. Občan, jenž obdržel exemplář, měl tedy postupovat podle § 50 cit. zák. a § 16 odst. 4 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., eventuálně si měl zažádat o výjimku podle § 56 cit. zák. Pokud nelze vrátit exemplář do přírody (což by bylo optimální řešení), doporučujeme přihlédnout k tomu, co by bylo prospěšné a šetrné pro daný exemplář (též s ohledem na délku doby vyřízení žádosti o výjimku).

§ 50 odst. 2, § 54

Č.j.: 410/1412/95

Věc: Stanovisko k chovu zvláště chráněných živočichů

Kdo je chovatelem živočichů podle § 50 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny, jejich vlastník nebo ten, kdo o ně pečuje?

Chovat zvláště chráněného živočicha (dále jen „ZCHŽ“) v zajetí ve smyslu § 50 odst. 2 zákona, lze oprávněně.

Ten, kdo ZCHŽ chová po právu, tj. na základě výjimky podle § 56 zákona, je jeho vlastník, popř. oprávněný držitel ve smyslu § 129 a § 130 občanského zákoníku. Tuto osobu je možno označit za chovatele.

Nutno ještě rozlišovat další osobu, která ZCHŽ má u sebe, např. zapůjčeného, nebo je najatá vlastníkem, aby se o něj postarala, ale nenakládá s ním jako se svým vlastnictvím. Tato osoba se nemusí prokazovat výjimkou k chovu, pokud tyto skutečnosti prokáže.

Pokud toto neprokáže, je nutno tuto osobu považovat za faktického držitele, a platí pro ní ustanovení § 56 zákona.

Za jakých okolností není třeba k chovu handicapovaných živočichů povolení výjimky k chovu?

Podle § 16 odst. 4 vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb. lze držet ZCHŽ neschopné v důsledku zranění nebo jiných okolností samostatné existence v zajetí po dobu nezbytnou k jejich ošetření. Pokud si ošetření vyžádá dobu delší než 4 týdny, oznámí osoba, která se živočicha ujala, tuto skutečnost příslušnému okresnímu úřadu nebo správě. V případech, kdy je ZCHŽ trvale neschopen samostatné existence, a tedy trvale v zajetí u chovatele (nejde již o ošetření), je třeba opět postupovat podle § 50 odst. 2 zákona, a k chovu je nutná výjimka podle § 56 zákona.

Zda k odpovědnosti za přestupek podle § 87 odst. 1 písm. c) postačí prokázat, že chov není povolen (§ 87 odst. 1 písm. c): „chová bez povolení....nebo jinak nedovoleně zasahuje...“), nebo je ještě třeba prokazovat, že chovem došlo ke škodlivému zásahu do přirozeného vývoje (§ 50 odst. 2 „je zakázáno škodlivě zasahovat....zejména je.... chovat v zajetí“).

Je nutno vycházet důsledně ze stanovené skutkové podstaty přestupku v § 87 odst. 1 písm. c). K odpovědnosti za takový přestupek postačí proto prokázat, že chov není povolen (není udělena výjimky dle § 56).

§ 52 a § 56

Č.j.: 410/1079/96

Věc: Záchranný přenos zvláště chráněných druhů rostlin

Jedná-li se o zamýšlený zásah do mokřadu, kde se vyskytují silně ohrožené a ohrožené druhy rostlin, je potřeba k takovému zásahu předem získat rozhodnutí o výjimce podle § 56 zákona ČNR č. 114/1992 Sb. V této výjimce může být stanovena podmínky záchranného přenosu. Tuto výjimku vydává pro silně ohrožené druhy MŽP (§ 79 odst. 3 písm. f) zákona), u ohrožených druhů příslušný okresní úřad v rámci své „zbytkové“ působnosti (v národních parcích či CHKO jej nahrazuje správa).

Podle organizačního řádu tyto výjimky vydává Ministerstvo životního prostředí.

Pokud jde o „odbahnění“ rybníka v místech, která dříve podle údajů v katastru nemovitostí součástí rybníka nebyla, nejde podle našeho názoru o běžnou údržbu, ale o rozšíření rybníka.

§ 54

Č.j.: 410/1211/01

Věc: Stanovisko k prokazování původu zvláště chráněných živočichů podle § 54 zák. č. 114/1992

Pokud orgán ochrany přírody vyzve držitele zvláště chráněného živočicha k prokázání povoleného způsobu jeho nabytí podle § 54 zákona č. 114/1992 Sb., to ještě není začátek správního řízení.

Pokud držitel na základě této výzvy zákonný původ takového živočicha neprokáže, pak se zahájí řízení – u fyzické osoby přestupkové řízení podle § 87 odst. 1 písm. e), popř. též písm. g) zákona.

Při provádění dokazování v tomto přestupkovém řízení ČIŽP postupuje podle správního řádu – je povinna zajistit přesně a úplně skutečný stav věci a určuje rozsah a způsob zjišťování podkladů pro rozhodnutí (§ 32 správního řádu). Od obecné úpravy je zde však ta odlišnost, že na základě § 54 zákona leží důkazní břemeno, tj. povinnost prokázat povolený způsob nabytí, na držiteli chráněného živočicha. Pokud držitel tvrdí, že doklady potřebné

k prokázání původu jsou u někoho jiného, považujeme za správný postup ČIŽP uvést toto do protokolu a uložit držiteli lhůtu, do které musí předmětné doklady (popř. jejich ověřené kopie) předložit.

§ 56

Č.j.: 410/3297/02

Věc: Stanovisko k dotazu na možnost kácení keřů tisu červeného

Pokud byly keře tisu červeného uměle vysázeny v parkové úpravě v intravilánu obce, pak není k jejich pokácení potřebná výjimka podle § 56 zákona č. 114/1992 Sb., protože půjde o případ § 49 odst. 2 písm. b) citovaného zákona.

Na dané dřeviny se však bude vztahovat § 8 citovaného zákona o obecné ochraně dřevin, a proto bude potřebný souhlas orgánu ochrany přírody (zde obecního úřadu) k jejich pokácení.

§ 58

Č.j.: 410/882/05

Věc: Stanovisko k § 58 zákona č. 114/1992 Sb.

1. V první větě odstavce 2 ustanovení § 58 cit. zákona zákon přiznává nárok na finanční náhradu újmy vlastníku zemědělské půdy nebo lesního pozemku nebo rybníka s chovem ryb nebo nájemci, který tyto pozemky oprávněně užívá (dále jen vlastník), jestliže vznikne nebo trvá újma **v důsledku omezení vyplývajícího z části 3. až 5. cit. zákona včetně prováděcích právních předpisů nebo rozhodnutí vydaného na jejich základě.**

Zde se tedy jedná o náhradu újmy vzniklou z omezení vyplývajícího z části 3. až 5. cit. zákona

- přímo ze zákona (nejde-li o všeobecně platící povinnost působící na všechny občany stejně),
- z prováděcích právních předpisů,
- z rozhodnutí vydaného na základě zákona a prováděcích právních předpisů,

přičemž lze dovodit, že zákon má na mysli rozhodnutí vydávané na základě některého ustanovení části 3. až 5. zákona.

Poslední věta téhož ustanovení (odst. 2) přiznává nárok na finanční náhradu vlastníku též v případě, že mu vznikne nebo trvá újma **v důsledku omezení vyplývajícího z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle cit. zákona.**

Ustanovení § 58 odst. 2 tedy zjevně upravuje dva okruhy případů.

Váš dotaz se týká druhého okruhu případů, kdy újma vzniklá v důsledku omezení vyplývajícího z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu vydaného podle zákona (nikoli však podle části 3. až 5. zákona). Navrhujete následující výklad:

Nárok na náhradu újmy lze přiznat pouze tehdy, jestliže omezení vyplynulo přímo z rozhodnutí, závazného stanoviska nebo souhlasu. Nárok na náhradu nemůže vzniknout v případě, kdy je rozhodnutím zmírňováno omezení plynoucí přímo ze zákona – např. v obecné části zákona je zakázáno poškozování ekologicko-stabilizační funkce významného krajinného prvku. Na základě rozhodnutí je v konkrétním případě vlastníkově povolena činnost s určitými podmínkami. Protože činnost jako taková – ono poškozování – je zakázána, nelze úpravu této jinak poškozující činnosti (tím, že se v rozhodnutí stanoví podmínky této činnosti) považovat za omezení dané rozhodnutím.

Z hlediska gramatického a logického výkladu je možné takový výklad přijmout, nicméně se domníváme, že zákonodárce takový výklad na mysli neměl. Jestliže tento výklad použijeme, zjistíme, že se poslední věta ustanovení § 58 odst. 2 zákona v praxi omezí na případy vydání rozhodnutí podle ustanovení § 66 cit. zákona,

a na případy vydání závazných stanovisek nebo souhlasů podle § 65 cit. zákona. Nicméně u § 65 cit. zákona upozorňujeme na vnitřní sdělení odboru legislativního dotýkající se stanoviska podkladového do řízení podle zvláštních právních předpisů čj. 410/3670/04 ze dne 21. října 2004 (bod 1).

Lze též namítnout, že pak by vlastník mohl uplatňovat omezení ze zákona byť zmírněné rozhodnutím. Tento sporný bod předloží odbor legislativní výkladové komisi ministra.

2. K Vašemu dotazu ohledně nulitního správního aktu sdělujeme následující:

Vadné správní akty lze členit na dvě skupiny, a to na akty napadnutelné a akty nicotné, přičemž hodnocení právní povahy aktů veřejné moci, které vykazují vady, není ani v teorii správního práva, ani v praxi zcela jednoznačné (jak níže řečeno i nicotné právní akty se doporučuje napadnout).

Vychází se ze zásady presumpce správnosti individuálního správního aktu, tj. správní akt je považován za správný, není-li prokázán opak. Důsledkem této zásady je, že správní akt je platný, i když je vadný. Eventuální vady (právní či skutkové) jsou přezkoumatelné na základě opravných prostředků.

Pouze výjimečně může být správní akt orgánu veřejné moci nicotný (nulitní), jinak řečeno též „paakt“, tzn., že nezpůsobí právní účinky vůbec (např. pokud byl učiněn někým, kdo vůbec není orgánem veřejné moci nebo pokud byla překročena pravomoc – absence pravomoci, např. rozhodnutí městského úřadu, kterým se rozvádí manželství). Za nicotný správní akt nelze již považovat rozhodnutí, kterým došlo k překročení kompetence orgánu ochrany přírody při rozhodování věcí náležejících do kompetence orgánů ochrany přírody (např. vydání individuálního správního aktu pověřeným obecním úřadem, kdy ze zákona je kompetentní krajský úřad).

I když z hlediska teorie nicotný správní akt (paakt) nemůže způsobit právní účinky, správní praxe je taková, že **tyto paakty je třeba v zásadě rušit**, a to v zájmu právní jistoty a s ohledem na princip ochrany v dobré víře nabytých práv.

Z výše uvedeného plyne, že veškeré individuální správní akty, které vykazují vady, je třeba napravit, tj. podrobit příslušnému přezkumu v řádném řízení, pokud je to vzhledem k zákonným lhůtám ještě možné. Bude se jednat o mimořádné opravné prostředky, neboť rozhodnutí, z něhož vyplývá omezení, jakožto podklad pro řízení o náhradě újmy, musí být pravomocné.

Výše uvedené platí za stávající právní úpravy. Upozorňujeme, že ode dne účinnosti nového správního řádu, tj. od 1. 1. 2006 bude třeba postupovat podle ustanovení § 77 a násl. nového správního řádu, kde je výslovně upraveno, kdy je rozhodnutí nicotné, včetně postupu nápravy.

K otázce, jak se má orgán ochrany přírody zachovat, má-li oprávněnou pochybnost, že je rozhodnutí nulitní, sdělujeme: Podle výše uvedeného principu presumpce správnosti správního aktu, nemůže činit, jak v dotazu navrhuje, tj. *nepřiznat náhradu či rozhodnout s tím, že pokud bude později rozhodnuto o tom, že daný správní akt je nulitní, bude se náhrada vracet*. Posouzení, zda se jedná o rozhodnutí, z něhož plyne omezení (a tudíž i újma), které je vadné, je možné v konkrétním případě řešit jako předběžnou otázku (podnět příslušnému orgánu státní správy k nápravě vadného správního aktu), neboť se jedná o otázku stěžejní, zda vůbec nárok po právu vznikl, či nikoli. Přičemž řízení o náhradě újmy je možné přerušit podle § 29 odst. 1 správního řádu až tehdy, **bylo-li řízení o předběžné otázce zahájeno**, tj. nestačí podání podnětu k mimořádnému opravnému prostředku, neboť tím řízení zahájeno není.

Konečný důsledek výše uvedeného postupu může být eventuálně i takový, jaký zmiňujete ve své žádosti o stanovisko, tj. náhrada škody způsobená rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

§ 61a

Č.j.: 410/4061/04

Věc: Odpověď na žádost o stanovisko (§ 27 zák. č. 219/2000 Sb. ve spojení s § 61a zák. č. 114/1992 Sb.)

Odbor legislativní nevydává závazná stanoviska, jak požadujete; k závaznému výkladu právních předpisů je příslušný pouze soud. Odbor legislativní vydává odborná stanoviska.

V ustanovení § 27 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o majetku státu), je upravena možnost přenechat věc, kterou organizační složka státu dočasně nepotřebuje pro svou činnost, fyzické nebo právnické osobě.

Pokud je věc přenechávána do užívání podle ustanovení zákona o majetku státu, musí být dodrženy podmínky stanovené tímto zákonem. V případě uzavření nájemní smlouvy s právnickou nebo fyzickou osobou, která se zabývá podnikáním, lze užívání sjednat pouze na dobu určitou, a to v trvání maximálně 5 let.

Pokud je postupováno podle jiného zákona, je s majetkem nakládáno podle tohoto zvláštního zákona a takovým způsobem, který zákon přímo stanoví.

Úprava obsažená v § 61a zákona č. 114/1992 Sb. je zvláštní úpravou a má tak přednost před obecnou úpravou podle zákona č. 219/2000 Sb.

Ustanovení § 61a zák. č. 114/1992 Sb. stanoví, že pozemek sloužící k zajištění cílů ochrany přírody a krajiny do dlouhodobého užívání lze k užívání přenechat právnické osobě, která se nezabývá podnikáním a jejímž hlavním posláním je ochrana přírody a krajiny. To znamená, že za daným účelem (ochrana přírody a krajiny) nelze pozemek přenechat k užívání jiné než vymezené osobě (právnická osoba nezabývající se podnikáním) a ani jinak než dlouhodobě.

Poslední věta cit. ustanovení stanoví, že „Ustanovení zvláštního právního předpisu^{25a}) omezující dobu užívání se na tyto případy nepoužije“. V uvedené poznámce pod čarou je citován § 27 odst. 2 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů. To znamená, že doba 5 let je ustanovením § 61a zákona č. 114/1992 Sb. prolomena a lze ji překročit. (Další ustanovení zákona o majetku státu však zůstávají v platnosti.) Dlouhodobé užívání lze, vzhledem k absenci § 27 odst. 2 zákona o majetku státu, vyložit jako užívání překračující délku 5 let neomezeně, tedy i užívání na dobu neurčitou. Vzhledem k ochraně zájmů státu by v tomto případě bylo vhodnější sjednat nájemní smlouvu právě na dobu neurčitou, stanovit délku výpovědní lhůty a možnosti ukončení nájemní smlouvy. Nájemní smlouva sjednaná na dobu určitou končí uplynutím této doby (pokud nedojde k dohodě smluvních stran nebo k porušení zákonných povinností). V případě sjednání takové nájemní smlouvy např. na 20 let, by postavení pronajímatele bylo znevýhodněno.

Přenechání pozemku k bezplatnému užívání je oprávnění, nikoli povinnost vyplývající z § 27 odst. 3 zákona č. 219/2000 Sb. Toto ustanovení bylo novelizováno v části třetí zákona č. 218/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 114/1992 Sb. Do cit. ustanovení byla doplněna možnost přenechat pozemek k bezplatnému užívání právě za účelem ochrany přírody a péče o životní prostředí osobám, které se nezabývají podnikáním. To znamená, že není vyloučeno zpoplatněné přenechání za splnění všech ostatních podmínek podle § 61a zák. č. 114/1992 Sb. a § 27 zák. č. 219/2000 Sb. Bezúplatné užívání je však možné sjednat podle ustanovení § 27 odst. 3 zákona o majetku státu pouze s osobami, které nejsou podnikateli a pouze v taxativně uvedených účelech. Jedním z těchto účelů je i ochrana přírody a péče o životní prostředí.

Je velmi důležité ve smlouvách vždy zakotvit způsoby ukončení nájemního vztahu.

§ 66 a § 29

Č.j.: 410/677/00

Věc: Problematika poškozování národních přírodních rezervací v CHKO

V daném případě se jedná o NPR a dále přírodní rezervace, které nejsou ve státním vlastnictví. Jde o rybníky, kde se údajně podnikatelsky provozuje chov ryb akciovou společností (dále jen „rybářství“).

Je nutno zdůraznit, že v přírodní rezervaci a zejména v národní přírodní rezervaci či 1. zóně CHKO nelze hospodařit stejným způsobem jako v běžné krajině. Navíc, jde u některých těchto území o biosférickou rezervaci pod ochranou UNESCO. Zákon č. 114/1992 Sb., stanoví zákazy a omezení, které musí respektovat každá fyzická i právnická osoba v ČR.

1. Právní úprava využívání NPR

Podle § 28 odst. 2 zákona využívání NPR je možné jen v případě, že se jím uchová nebo zlepší dosavadní stav přírodního prostředí.

Podle Vašeho vyjádření vyplývá z víceletých vědeckých průzkumů, že v důsledku předimenzovaného chovu ryb v NPR (a obdobně i v přírodních rezervacích a okolí) dochází k nežádoucím změnám v příslušných ekosystémech a k snižování biologické diverzity (např. úbytek rákosin a na ně vázaného vodního ptactva). To je však v rozporu se zákazem v § 29 písm. a) zákona. Doporučujeme Vám jako okamžité řešení vydat v návaznosti na toto ustanovení § 29 rozhodnutí podle § 66 zákona a stanovit v něm na základě vědeckých průzkumů a poznatků pro danou NPR limity, jež nesmí rybářství překročit, protože by tím došlo k porušení zákazu stanoveného v § 29 písm. a) zákona. Tímto rozhodnutím podle § 66 zákona nebudou pro rybářství v podstatě omezena jeho práva, ale bude zdůrazněna hranice, kam až jeho vlastnická práva v NPR sahají, neboť z § 29 to nevyplývá zcela konkrétně. Každý, tedy i vlastník, je povinen respektovat zákazy v § 29 zákona a chovat se natolik šetrně, aby se nezhoršoval dosavadní stav přírodního prostředí. Ustanovení § 66 je možným nástrojem, jehož pomocí Správa toto zajistí, ovšem na základě řádných odborných podkladů. Podle našeho názoru v tomto případě nebude mít rybářství nárok na náhradu eventuální ekonomické újmy, neboť si musí být vědomo, že vlastnictví zavazuje a nesmí být používáno v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy a že v NPR nelze hospodařit intenzivním způsobem nad rámec, stanovený zákonem.

2. Právní úprava využívání PR

Těž pro území PR stanoví zákon všeobecně platící zákazy, a to v § 34. Vámi popisovaný případ bezesporu souvisí s § 34 odst. 1 písm. a) zákona. I zde obdobně jako v bodu 1 je třeba k dodržení tohoto zákazu vydat rozhodnutí podle § 66 zákona, stanovící meze, jejichž překročení by znamenalo porušení tohoto zákazu. Bude se jednat o obdobný případ jako v předchozím bodu.

3. Další lokality, o kterých jste se zmiňovali, mohou též ležet v 1. zóně CHKO, jejíž podmínky ochrany se vztahují podpůrně i na maloplošné ZCHÚ v ní ležící, pokud tam neplatí ochrana přísnější (viz zejména § 26 odst. 3 písm. a) zákona). Zde lze obdobně postupovat podle § 66 zákona.

Oprávnění orgánu ochrany přírody stanovit podle § 66 zákona podmínky pro výkon činnosti, jež by mohla způsobit nedovolenou změnu určitých částí přírody, popř. takovou činnost zakázat, platí jak ve zvláště chráněných územích, tak i mimo ně. V rozhodnutí podle § 66 nelze zakazovat činnost, která je již zakázána zákonem, ale je vhodné stanovit konkrétní podmínky pro výkon činnosti, jež stanoví limity, po jejichž překročení dochází ke zhoršování funkce ekosystému v ZCHÚ, snižování biodiverzity atd.

Pokud by byl skutečně porušován zákaz stanovený v § 29, lze pachatele, jde-li o právnickou osobu, uložit sankci podle § 88 odst. 2 písm. n) zákona č. 114/1992 Sb. ve znění zákona č. 161/1999 Sb. (pokuta do výše 1 000 000 Kč).

§ 66

Č.j.: 410/2310/05

Stanovisko k používání § 66 zákona č. 114/1992 Sb. v rámci udělování souhlasů v ptačích oblastech

Ad 1) Doporučujeme § 66 zákona používat spíše pro mimořádné případy, kdy hrozí nedovolená změna na obecně nebo zvláště chráněné části přírody. V běžné praxi doporučujeme používat spíše obecné právní nástroje určené pro daný případ (např. souhlas, povolení atd.).

Pokud orgán ochrany přírody slučuje správní řízení podle § 66 s řízením o souhlasu na základě § 45e a v návaznosti na to ochranné podmínky dané v příslušném nařízení vlády, jímž byla zřízena ptačí oblast, není to protiprávní, ale je to nadbytečné. Z hlediska dosavadní dvanáctileté praxe s aplikací zákona to nedoporučujeme. Orgány ochrany přírody z jižní Moravy jsou zřejmě vedeny obavou, že na souhlas udělovaný na základě § 45e nelze vázat podmínky. To však žádný zákon nevylučuje, ačkoliv právní teorie se v tom může různit. Při dosavadní praxi se běžně do rozhodnutí o souhlasu podmínky vkládaly (např. u souhlasu podle § 12 odst. 2 zákona) a dosud to nebylo zpochybněno ani v rámci přezkumu rozkladovou komisí MŽP, ani soudní judikaturou.

Ad 2) Pokud dobře rozumíme otázce, jde o tom zda uplatňovat režim § 66 i na činnosti, které v PO de facto neprobíhají. K tomu poukazujeme, že řízení o souhlasu je správním řízením, a musí proto vycházet z § 32 správního řádu, podle něhož je třeba zjistit přesně a úplně skutečný stav věci. Z toho by mělo vycházet, o čem se bude rozhodovat. Od nového roku začne platit nový správní řád (zákon č. 500/2004 Sb.), kde je tento princip poněkud zredukován – viz § 3 nového správního řádu. Správní orgán bude zjišťovat skutečný stav věci do té míry, aby nebyly důvodné pochybnosti o stavu věci, ovšem musí rozhodovat v souladu s veřejným zájmem (§ 2 odst. 4 nového správního řádu).

Ad 1 a 2) Obecně souhlasíme s Vaším názorem na používání § 66, jen ještě upřesňujeme, že jej lze používat nejen na činnosti jinak povolené, ale též na činnosti nepovolené (např. kde povolení mělo být, ale nebylo o ně zažádáno).

Ad 3) Jsme toho názoru, že správa CHKO nemůže mimo území CHKO uplatňovat § 66, protože jí k tomu chybí působnost ze zákona. Na území PO má správa některé kompetence i mimi území CHKO, ale § 66 do toho zahrnut není (viz § 78 odst. 2 sedmá věta zákona).

Ad 4) Obecně lze slučovat správní řízení s ohledem na § 83 zákona. Z výše uvedených důvodů však nedoporučujeme slučovat řízení o souhlasu v PO s § 66 jen kvůli stanovení podmínek, není to nutné. Výjimečně by se takové sloučení mohlo doporučit s ohledem na zvláštní okolnosti případu (např. kdyby bylo nezbytně nutné zajistit odkladný účinek rozhodnutí). K tomu však podotýkáme, že je-li sloučeno správní řízení vedené dle § 66 se správním řízením, v němž není odkladný účinek odvolání vyloučen přímo ust. § 90 odst. 1 zákona, týká se vyloučení odkladného účinku pouze výroku rozhodnutí vydaného na základě § 66 zákona. Vyloučit odkladný účinek odvolání ve vztahu k výroku rozhodnutí neuvedeném v ustanovení § 90 odst. 1 je možno jen za podmínek ust. § 55 odst. 2 správního řádu, tedy vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem nebo je-li nebezpečí, že odkladem výkonu rozhodnutí utrpí účastník řízení nebo někdo jiný nenahraditelnou újmu. Pouhým sloučením správního řízení vedeného na základě § 66 zákona s jiným správním řízením by tedy nešlo dosáhnout vyloučení odkladného účinku odvolání ve vztahu ke všem výrokům rozhodnutí, jež by bylo vydáno ve sloučeném řízení.

§ 66

Č.j.: 410/1871/98

Věc: Opatření proti kůrovci v lesních prostorech, jichž se týká záměr na rozšíření NPR

Zákon ČNR č. 114/1992 Sb., je skutečně zvláštním (speciálním) zákonem ve vztahu k právním předpisům o lesích, vodách, atd., což je v § 90 odst. 4 zákona jasně stanoveno.

Zákaz nebo omezení podle § 66 se vydává ve správním řízení. Pokud by správa CHKO nerespektovala ustanovení správního řádu, nelze z toho vinit zákon o ochraně přírody a krajiny. Jestliže bylo vydáno rozhodnutí podle § 66 zákona, které má vady, existují zde řádní i mimořádné opravné prostředky ve smyslu správního řádu (MŽP přezkoumává rozhodnutí správ).

Pokud jde o stanovení určité míry odpovědnosti orgánu ochrany přírody (stejně tak jako jiného orgánu státní správy) při rozhodování ve vztahu k vlastníkům lesa, legislativní úprava existuje. Jde zejména o § 11 odst. 3 lesního zákona.

Správa CHKO je rovněž zodpovědná za stav přírody ve smyslu příslušných ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny. Podkladem pro její rozhodnutí byla dle sdělení věcně příslušného odboru též srovnávací fotodokumentace o tom, že průběžné zasahování proti kůrovci vedlo v okolních nechráněných prostorech ve stejné nadmořské výšce k urychlení celkového rozpadu porostů.

§ 66

Č.j.: 410/649/99

Věc: Možnosti pozastavení stavby orgánem ochrany přírody

V případě, že by neoprávněnou změnou stavby mohly být způsobena nedovolená změna přírody, může orgán ochrany přírody (správa národního parku nebo ČIŽP) takovou činnost omezit nebo zakázat ve smyslu § 66 zákona ČRN č. 114/1992 Sb. V případném rozhodnutí by však muselo být přesvědčivě odůvodněno, která součást přírody tím byla negativně ovlivněna a v jakém rozsahu. Jde o 3. zónu NP, přičemž z dopisu nevyplývá, zda je to v zastavěné části obce či ve volné krajině.

Pokud by nešlo o evidentní porušení přírody v národním parku (to by mohlo nastat spíše v případě, že stavba bude prováděna v zastavěné části obce) a použití § 66 zákona by se obtížně zdůvodňovalo, pak by zřejmě nejvhodnějším postupem bylo, aby Správa NP dala podnět k nápravě příslušnému stavebnímu úřadu. Pokud by ten nezednal nápravu, je možno podat stížnost vzhledem k jeho nečinnosti na jemu nadřízený orgán.

Použit na tento případ oprávnění strážce přírody pozastavit rušivou činnost podle § 81 odst. 4 zákona se nám nejeví jako vhodné. Toto oprávnění je spíše zamýšleno ve vztahu k chování návštěvníků přírody, a nikoliv k tak závažným věcem jako zastavení stavby. Toto opatření lze uložit jen na 15 dní a pak o něm musí rozhodnout příslušný orgán ochrany přírody.

§ 67

Č.j.: 410/3117/13

Věc: Výklad některých ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny a vodního zákona

I. Proces provedení biologického hodnocení

Ztotožňujeme se s názorem, že rozhodnutí o uložení biologického hodnocení má zpravidla charakter procesního rozhodnutí. Je otázkou, zda v případě, kdy se o uložení biologického hodnocení rozhoduje v rámci řízení o povolení zásahu, musí být obec na základě § 71 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb. účastníkem řízení.

Není též vyloučeno, aby řízení podle § 67 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. bylo vedeno samostatně, a to na základě žádosti osoby, která zásah zamýšlí, pokud před vlastní žádostí o povolení zásahu požádá tato osoba orgán ochrany přírody příslušný k povolení zásahu o vydání rozhodnutí, zda je biologické hodnocení nezbytné.

Domníváme se, že v obou případech by obec neměla být krácena ve svých právech vyplývajících z § 71 zákona č. 114/1992 Sb. Je na ní, zda těchto práv využije.

K otázce dotčení zájmů ochrany přírody a krajiny ve smyslu § 70 odst. 2 a 3 zákona č. 114/1992 Sb. – ztotožňujeme se s názorem, že správním řízením o uložení biologického hodnocení zájmy ochrany přírody a krajiny dotčeny nejsou. Ale ustanovení § 70 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. umožňuje občanským sdružením žádat nejen o informace o správních řízeních, nýbrž i o zamýšlených zásazích, kterými mohou být zájmy ochrany přírody a krajiny dotčeny. Vlastním zásahem, jehož se řízení o uložení biologického hodnocení týká, tyto zájmy evidentně dotčeny být mohou. Z dikce § 70 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. přitom není zřejmé, zda se zamýšlenými zásahy rozumějí pouze zásahy zamýšlené orgánem státní správy samým, anebo i zásahy zamýšlené třetími osobami, o kterých se orgán státní správy dozví, přestože se o nich správní řízení nevede. Přikláníme se spíše k názoru, že zákonodárce měl na mysli pouze zásahy zamýšlené orgánem státní správy. Je-li řízení o uložení biologického hodnocení vedeno v rámci řízení o povolení zamýšleného zásahu, občanské sdružení, které o informace požádalo, o něm bylo (resp. mělo být) informováno v rámci řízení o povolení záměru zamýšleného zásahu, čímž je povinnost ho informovat splněna, bez ohledu na výše uvedenou nejednoznačnost pojmu „zamýšlené zásahy“ v § 70 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb. Biologické hodnocení je určitým zúženým druhem posuzování vlivů a tento proces by měl být přístupný veřejnosti. Zřetelné trendy v tomto směru vykazuje i legislativa EU.

Podle našeho názoru se nemůže jednat o předběžnou otázku (ač bychom to z praktických důvodů přivítali) právě z důvodu, který tazatel uvádí – rozhoduje tentýž orgán státní správy. Další příklady údajných předběžných otázek, které uvádíte, jsou podle našeho názoru přinejmenším sporné – domníváme se, že rozhoduje-li se o tomtéž zásahu podle zákona č. 114/1992 Sb. v různých správních řízeních z hlediska ochrany různých dílčích zájmů ochrany přírody, nejedná se zpravidla o předběžnou otázku ve smyslu § 40 správního řádu, protože vyhodnocení zásahu z jednoho hlediska (např. z hlediska zásahu do významného krajinného prvku) není zpravidla nezbytným předpokladem pro vydání jiného rozhodnutí podle zákona č. 114/1992 Sb. (např. z hlediska zásahu do krajinného rázu). Kromě toho v uvedených příkladech je vhodnější, aby orgán ochrany přírody příslušný k vydání více rozhodnutí podle zákona č. 114/1992 Sb. k témuž zásahu rozhodl společným rozhodnutím. To samozřejmě nelze v případě rozhodnutí o biologickém hodnocení a rozhodnutí o vlastním povolení zásahu.

Případné přerušení řízení o povolení záměru (zásahu) po dobu řízení o uložení biologického hodnocení by zpravidla stejně nevyřešilo problém s dodržением lhůt pro rozhodnutí, protože po dobu, kdy je biologické hodnocení zpracováváno, řízení každopádně přerušit nelze (stejně jako pro zpracování znaleckého posudku).

II. Povrchové vody protékající přechodně zakrytými úseky nebo přirozenými dutinami pod zemským povrchem – významný krajinný prvek

Vodní toky (§ 43 zákona č. 254/2001 Sb.) i další povrchové a podzemní vody, jedná-li se o významné krajinné prvky, požívají ochrany podle § 4 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., a to i v případě, protékají-li tyto vody přechodně zakrytými úseky nebo přirozenými dutinami pod zemským povrchem. Je zřejmé, že tentýž zásah může mít výrazně negativní dopad, bude-li prováděn ve vodním toku přírodního charakteru, zatímco ve vodním toku, který je téměř celý zatrubněn, může mít dopad minimální nebo žádný, ale tím není podle našeho názoru dotčen charakter vodního toku jako významného krajinného prvku.

III. Kácení stromů a keřů na pozemcích sousedících s koryty vodních toků

O povolení kácení podle zákona č. 114/1992 Sb. sice může žádat i nájemce pozemku, ovšem jen se souhlasem vlastníka (§ 8 odst. 3 vyhlášky č. 395/1992 Sb.). Zakáže-li tedy vodoprávní úřad kácení vlastníkovi, není ten oprávněn dát ke kácení souhlas. Kromě toho ustanovení § 126 odst. 1 vodního zákona č. 254/2001 Sb. stanoví, že pokud vlastník přenesl práva nebo povinnosti, jichž se příslušné ustanovení týká, na uživatele, hledí se na něj jako na vlastníka. Jinak o kácení stromů a keřů na pozemcích sousedících s koryty vodních toků platí obecně § 8 zákona č. 114/1992 Sb.

IV. Souhlas vodoprávního úřadu k vypuštění nepůvodních druhů ryb

Souhlas k vypouštění ryb a ostatních vodních živočichů nepůvodních, geneticky nevhodných a neprovořených populací přirozených druhů do vodních toků a vodních nádrží podle § 35 odst. 4 vodního zákona č. 254/2001 Sb. uděluje vodoprávní úřad – s ohledem na ustanovení § 115 odst. 1 vodního zákona – formou rozhodnutí ve správním řízení. Vydání tohoto souhlasu přitom není rozhodnutím o předběžné otázce v řízení o povolení k zá-

měrnému rozšíření geograficky nepůvodního druhu rostliny či živočicha do krajiny podle § 5 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb. Jedná se o samostatná a na sobě nezávislá správní řízení.

V. Odstraňování náletových dřevin z hrází sloužících k ochraně před povodněmi, ke vzdouvání vody nebo k akumulaci vody

Použití zákona č. 114/1992 Sb. je ustanovením § 59 odst. 1 písm. j) vodního zákona s výjimkou památných stromů a zvláště chráněných rostlin výslovně vyloučeno, tudíž v těchto případech nelze aplikovat žádné jeho ustanovení ani ustanovení vyhlášky č. 395/1992 Sb. Podle § 59 odst. 1 písm. j) vodního zákona však má vlastník vodního díla povinnost před odstraněním dřevin tento záměr oznámit orgánu ochrany přírody (nehrozí-li nebezpečí z prodlení).

Povinnost podle § 59 odst. 1 písm. j) vodního zákona má vlastník vodního díla od nabytí účinnosti vodního zákona, tj. od 1.1.2002 s tím, že není rozhodující, kdy dřeviny na hráz nalétly.

§ 67 odst. 1

Č.j.: 410/102/99

Věc: Stanovisko k § 67 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

Povinnost zajistit biologické hodnocení má podle § 67 odst. 1 zákona ČNR ten, kdo v rámci výstavby nebo jiného užívání krajiny zamýšlí uskutečnit závažné zásahy, které by se mohly dotknout zájmů chráněných zákonem, pokud o jeho nezbytnosti rozhodne příslušný orgán ochrany přírody.

Souhlasíme s Vámi v tom, že výjimka ze zákazu usmrcování ohroženého druhu zvláště chráněného živočicha (např. kormorána), vydávaná okresním úřadem, nemusí vždy souviset se závažnými zásahy do krajiny a v takových případech orgán ochrany přírody podle § 67 zákona nepostupuje.

Okresní úřad by však při vydávání výjimky měl mít shromážděné takové podklady ohledně četnosti druhu předmětného živočicha v krajině, jeho působení na okolní součásti přírody, popř. další údaje potřebné k rozhodnutí, aby vydával výjimku jen ve skutečně odůvodněných případech (takovými podklady mohou být poznatky Vaše nebo odborných pracovníků, AOPK atd.).

Výjimku lze ve smyslu § 56 odst. 1 zákona vydat jen tehdy, kdy jiný veřejný zájem výrazně převažuje nad zájmem ochrany přírody.

Pokud jde o aplikaci § 67 zákona v jiných případech (např. rekonstrukce můstku), opět je nutno říci, že se má jednat o závažné zásahy do přírody a krajiny. Ze zákona vyplývá, že je ponecháno na uvážení orgánu ochrany přírody, zda bude biologické hodnocení považovat v určitém případě za nezbytné, a zda je tedy rozhodnutím investorovi uložit nebo zda si obstará jiné dostatečné podklady pro rozhodnutí. Je to možnost, které může orgán ochrany přírody využít.

§ 68

Č.j.: 410/1594/096

Věc: Financování naučných stezek – § 68 zákona ČNR č. 114/1992 Sb.

V souladu se stanoviskem odboru ochrany přírody se financování, budování a údržby naučných stezek nepovažují za opatření ke zlepšení životního prostředí podle § 68 zákona ČNR č. 114/1992 Sb. Naučné stezky slouží spíše výchovně – vzdělávacím cílům

Ve zvláště chráněných územích je však možno financovat naučné stezky na základě schváleného plánu péče, který obsahuje i opatření k výchovně – vzdělávacímu využití území. Stezky pak financuje ten, kdo je povinen o území

pečovat a plán péče realizovat (MŽP prostřednictvím Agentury pro ochranu přírody a krajiny, Správa CHKO ČR nebo okresní úřad).

§ 70 odst. 3

Č.j.: 410/4340/04

Věc: Stanovisko k § 70 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb.

Podle § 70 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), se může občanské sdružení za podmínek a v případech podle § 70 odst. 2 zákona zúčastnit správního řízení, v němž by mohly být dotčeny zájmy ochrany přírody a krajiny, pokud oznámí písemně svou účast do 8 dnů od zahájení řízení příslušnému orgánu státní správy. Pak má postavení účastníka řízení a práva a povinnosti z toho plynoucí. Jde o účastenství ze zákona.

Pokud jde o počátek běhu osmidenní lhůty stanovené v § 70 odst. 3 zákona, je třeba toto stanovit v souladu s formulací oprávnění občanských sdružení podle odstavce 2, a to „být informován o všech zamýšlených zásazích a zahajovaných správních řízeních“, a s § 18 odst. 3 správního řádu (uvědomění účastníků řízení). Osmidenní lhůta pro oznámení účasti občanského sdružení ve správním řízení podle § 70 odst. 3 zákona počíná tedy běžet ode dne, kdy správní orgán uvědomil možného účastníka řízení o tom, že řízení bylo zahájeno. Tento názor potvrdil i Vrchní správní soud (rozhodnutí č.j. 7A 95/99 – 37 ze dne 17. ledna 2002) a rovněž jej doporučila výkladová komise MŽP.

Logickým výkladem celého § 70 zákona lze dospět k závěru, že má na mysli nejen správní řízení zahajovaná z podnětu správního orgánu, ale i řízení zahajovaná na návrh. Ustanovení odstavce 3 tohoto paragrafu je nutno vykládat v kontextu s jeho odstavci 1 a 2. Podle našeho názoru tedy i v případech řízení zahajovaných na návrh je třeba počítat osmidenní lhůtu od doručení informace občanskému sdružení, nikoliv ode dne, kdy by učiněn první úkon vůči kterémukoliv z účastníků řízení.

Jsme si vědomi toho, že judikatura ve věci počítání osmidenní lhůty není zcela jednotná, ale stanovisko Vrchního správního soudu, které je v souladu s demokratickými principy zapojování veřejnosti do věcí veřejných i s Aarhuskou úmluvou je pro nás směrodatné, a proto je doporučujeme státní správě k aplikaci.

§ 81

Věc: Stanovisko legislativního odboru k § 81 – postavení Stráže přírody

1. Právní úprava postavení stráže přírody, jež je pomocným orgánem ochrany přírody, je upravena zejména v § 81, 81a a 81b zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), a dále v zákoně č. 238/1999 Sb., kterým se mění trestní zákon a některé další zákony (v tomto zákoně jsou strážé včetně strážé přírody označeny při výkonu svých oprávnění a pravomocí za veřejné činitele). Jedná se o propůjčení výkonu státní správy v určitém rozsahu konkrétní fyzické osobě, která je zmocněna příslušným úřadem na základě zákona (zde § 81 odst. 1 zákona) k výkonu dozoru v oblasti ochrany přírody a krajiny. Posláním strážé přírody je kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny.

Stráž přírody ustanovují krajské úřady a správy. Stráž přírody se již tradičně skládá ze strážců a zpravodajů. Pro ustanovení osoby do této funkce musí být splněny podmínky stanovené zákonem v § 81 odst. 3 zákona.

Stráž přírody obdrží od ustanovujícího úřadu služební odznak se státním znakem a průkaz strážé přírody. V průkazu strážé přírody ustanovující úřad současně stanoví obvod její působnosti.

2. Úkolem strážé přírody je zejména kontrolní činnost v terénu sloužící k dodržování právních předpisů na úseku ochrany přírody a krajiny. Stráž však plní i další úkoly, např. informační a environmentálně vzdělávací. Výkon státní správy jsou oprávněni vykonávat pouze strážci ve smyslu § 81 odst. 8 a 9 zákona.

Meze kontrolní činnosti strážce jsou stanoveny výše uvedenými ustanoveními a strážce je nemůže překročit. Současně je mu tím v obecné rovině dána věcná působnost při výkonu kontrolní činnosti. Územní působnost je strážci vymezena v průkazu.

Vlastní oprávnění strážců jsou vymezena v § 81 odst. 8 tak, že strážci jsou oprávněni

- a) zjišťovat totožnost osob, které porušují předpisy na ochranu přírody.

K tomu uvádíme:

Při úvaze, co se rozumí zjišťováním totožnosti, se nabízí analogie podle § 13 zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů. Prokázáním totožnosti se tedy rozumí prokázání jména a příjmení, data narození a trvalého, popř. přechodného pobytu osoby. V praxi se zřejmě spolehlivě totožnost prokáže občanským průkazem nebo cestovním pasem. Rodné číslo v zákoně č. 283/1991 Sb. uvedeno není, proto by se zjišťovat nemělo ani při činnosti strážce přírody. Stráž přírody může do občanského průkazu (popř. jiného dokladu potvrzujícího totožnost osoby) nejen nahlížet, ale celkem logicky jej může brát i do ruky. Právním řádem není toto oprávnění podrobněji vymezeno ani pro příslušníky Policie ČR. Stráž přírody bezesporu nesmí občanský průkaz (nebo podobný doklad totožnosti) zadržovat.

V případech, kdy dotyčná osoba odmítne strážci totožnost prokázat nebo ji z nějakého důvodu prokázat nemůže, pak strážce může požadovat pomoc nebo součinnost Policie ve smyslu § 81 odst. 8 písm. e) zákona.

Zajišťování důkazů pro orgán ochrany přírody:

K zajištění důkazů může stráž přírody používat pouze těch prostředků, které nejsou v rozporu se zákonem. Podle § 12 občanského zákoníku písemnosti osobní povahy, podobizny, obrazové snímky a obrazové a zvukové záznamy týkající se fyzické osoby nebo jejích projevů osobní povahy smějí být pořízeny nebo použity jen s jejím svolením. Výjimka ze zákona je možná např. podle § 12 odst. 2 občanského zákoníku, kde je vymezena jedna ze zákonných licencí. V daném případě jde o tzv. úřední licenci, kterou lze vztáhnout např. na Policii ČR na základě § 42f zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění zákona č. 60/2001 Sb. Tuto vazbu na zákonnou licenci však na stráž přírody dovodit nelze. Na rozdíl od uvedeného, poznamenání SPZ nebo fotografie dopravního prostředku občanský zákoník ani jiný právní předpis nezakazuje, a lze to tedy použít jako důkazní prostředek.

Pokud dotyčná osoba popírá, že se přestupku dopustila a je zde „tvrzení proti tvrzení“, uvádíme k tomu názor, že otázka hodnocení je věcí příslušných orgánů (zde Správa NP Šumava) a jak přistoupí k tvrzeným skutečnostem resp. dalším důkazům, to bude tedy

Záležet na jejich posouzení.

- b) ukládat a vybírat blokové pokuty za přestupky na úseku ochrany přírody – zde odkazujeme na úpravu v zákoně č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Lze to uplatňovat jen u fyzických osob, na něž se přestupkový zákon vztahuje.

V průkazu strážce se obvykle uvádí výčet přestupků, které je strážce oprávněn projednávat.

Blokové řízení může strážce zahájit za splnění tří podmínek stanovených v § 84 zákona o přestupcích:

- přestupek je spolehlivě zjištěn ,
- nestačí domluva a
- pachatel je ochoten pokutu zaplatit.

Pokud nejsou současně splněny všechny tyto tři podmínky, nelze blokovou pokutu udělit. Protože zákon č. 114/1992 Sb. nestanoví samostatně výši pokuty v blokovém řízení, je nutno vycházet ze subsidiární úpravy v přestupkovém zákoně – podle § 13 odst. 2 do výše 1000,- Kč. V případě mladistvých pachatelů, tj. osob, které jsou ve věku mezi 15 – 18 lety, nelze podle § 19 odst. 3 přestupkového zákona uložit v blokovém řízení pokutu vyšší než 500,- Kč.

Pokutový blok, který strážce pachateli vydá, je zvláštním druhem rozhodnutí o přestupku a současně plní funkci dokladu o zaplacení pokuty. Podrobnosti o nakládání s bloky stanoví § 85 přestupkového zákona.

Bloky jsou strážcům vydávány buď krajským úřadem nebo v případě správy finančním úřadem. Kritériem je, do kterého rozpočtu plyne výnos z pokuty.

V ostatních případech ukládá pokuty orgán ochrany přírody v přestupkovém řízení, popř. v příkazním řízení.

- c) vstupovat na cizí pozemky – toto je upraveno v § 62 zákona a tyto podmínky se vztahují též pro strážce.
- d) zadržet ke zjištění totožnosti osobu, kterou přistihnou při porušování právních předpisů o ochraně přírody a krajiny, a odevzdat ji orgánu Policie, přistižené osoby jsou povinny uposlechnout.
K tomu uvádíme:

Podmínky zadržení osoby ke zjištění její totožnosti strážcem nejsou právním řádem blíže upraveny. Při aplikaci tohoto oprávnění je však potřeba brát ohled na ústavně zaručená práva ochrany osobnosti (např. nikdo nesmí být vystaven krutému nebo ponižujícímu zacházení).

Je samozřejmé, že osobu lze zadržet jen na nezbytně nutnou dobu než se dostaví příslušníci policie.

Pokud jde o možnost zastavovat dopravní prostředky, strážce tak může činit v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb. v případě, kdy jsou splněny podmínky vymezené v § 81 odst. 9, tj. výlučně v rámci aplikace „oprávnění k pozastavení rušivé činnosti“ při zachování podmínky nezbytnosti. Zastavování vozidel tedy nelze považovat za další, v tomto zákoně neuvedené oprávnění.

Pokud jde o možnost zabavit předmět, který dotyčná osoba používá ke spáchání přestupku, to je podle našeho názoru nad rámec působnosti strážce. Zabavit věc lze jen v rámci přestupkového řízení příslušným správním orgánem (zde správou). Strážce však může postupovat podle odstavce 9 a rušivou činnost pozastavit.

- e) požadovat pomoc nebo součinnost orgánů Policie ČR, popř. obecní policie, pokud nemohou splnění svých povinností zajistit vlastními silami a prostředky.

Donucovací prostředky podle našeho názoru stráž přírody nemůže použít, protože jí to zákon neumožňuje, ale může se bránit sama útokům v rámci sebeobrany. Tím není dotčeno její oprávnění zadržet osobu ve smyslu písmene d).

Stráž přírody musí vždy jednat v mezích své působnosti a přiměřeně situaci.

- 3. Podle § 81 odst. 9 zákona je strážcům svěřena významná pravomoc pozastavit rušivou činnost, a to v případě bezprostředního ohrožení zájmů podle obecné i zvláštní ochrany přírody. O svém opatření musí neprodleně vyrozumět příslušný orgán ochrany přírody (zde správu). Tento orgán pak opatření může potvrdit, změnit nebo zrušit do 15 dnů od jeho vydání. Toto je významná možnost prevence škod.

Toto opatření není samo správním rozhodnutím, ale je určitým procesním úkonem – proto se i na ně přiměřeně vztahují základní pravidla řízení. Strážce by měl dodržovat zásadu objektivní pravdy a zásadu zákonnosti. Pokud jde o formu opatření, je žádoucí buď písemná forma nebo zápisem do protokolu. To je potřebné zejména z hlediska průkaznosti a počítání lhůty. Opatření je podle znění zákona časově omezené. Orgán ochrany přírody o opatření strážce následně rozhoduje ve správním řízení. V případě nečinnosti orgánu ochrany přírody lze vyvodit, že opatření pozbude platnosti (to vyplývá ze zákonem stanovené patnáctidenní lhůty).

- 4. V § 81a zákona se stanoví obecně povinnosti strážce přírody a v § 81b jsou upraveny různé druhy odpovědnosti za škodu, které mohou nastat v souvislosti s výkonem činnosti strážce přírody.

Další podrobnosti, např. náhradu výdajů spojených s výkonem této činnosti, vybavení strážce atd. upravuje § 20 prováděcí vyhlášky č. 395/1992 Sb.

§ 87 odst. 5

Č.j.: 410/2313/03

Věc: Stanoviska k dotazu č.j. 620/4019/03

Ad 1) Obecně platí, že plyne-li výnos z pokut do státního rozpočtu, vydává pokutové bloky finanční úřad. Plyne-li výnos do rozpočtu krajského úřadu nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností, vydávají je tyto orgány. Výnosy z pokut uložených lesní stráží jsou podle § 56 odst. 6 zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, příjmem Státního fondu životního prostředí. Vzhledem k tomu, že Státní fond životního prostředí není součástí státního rozpočtu, vydávají pokutové bloky, podle našeho názoru, obecní úřady obcí s rozšířenou působností resp. krajským úřadům, které lesní stráž zřídili. Toto se vztahuje i na území národních parků.

Ad 2) Tuto otázku již řešil odbor legislativní se SOPK a Ministerstvem vnitra. Závěr je následující.

Podle ustanovení § 78 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, vykonávají správy národních parků na území národních parků působnost svěřenou podle zvláštních předpisů okresním úřadům, obcím a pověřeným obecním úřadům na úseku rybářství a ochrany zemědělského půdního fondu. Vzhledem k tomu, že okresní úřady již neexistují, neexistuje ani jejich působnost na těchto úsecích a tedy ani působnost správ národních parků namísto okresních úřadů.

Působnost okresních úřadů na úseku rybářství podle zákona č. 102/1963 Sb., o rybářství, byla čl. LXXXVI zákona č. 320/2002 Sb., převedena na krajské úřady (§ 5, § 12 odst. 1 a 3, § 23 odst. 1 a 3) a na obecní úřady obcí s rozšířenou působností (§ 3 odst. 3, § 9 odst. 2, § 18 odst. 1 až 6, § 19b odst. 7). Zákon o rybářství neupravuje působnost správ národních parků.

Působnost okresních úřadů na úseku ochrany zemědělského půdního fondu podle zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, byla čl. C zákona č. 320/2002 Sb. převedena na obecní úřady obcí s rozšířenou působností (§ 15 a § 18 odst. 3). Zákon o ochraně zemědělského půdního fondu v § 13 odst. 1 zahrnuje správy národních parků mezi orgány ochrany zemědělského půdního fondu, v § 16 však pouze stanoví, že správy národních parků vykonávají působnost na tomto úseku na území národních parků podle zvláštního předpisu (v poznámce pod čarou se odkazuje na § 78 zákona č. 114/1992 Sb.).

Ustanovení čl. CXIX zákona č. 320/2002 Sb. stanoví, že pokud zvláštní zákon stanoví působnost okresního úřadu nebo okresního národního výboru a tato působnost nebyla tímto nebo zvláštním zákonem převedena na územní samosprávné celky, vykonává tuto působnost obecní úřad obce s rozšířenou působností jako výkon přenesené působnosti. Uvedené ustanovení se tedy vztahuje na působnost okresních úřadů založenou zákony, která nebyla zákonem převedena na územní samosprávné celky. Tak tomu však není v případě působnosti bývalých okresních úřadů na úseku ochrany zemědělského půdního fondu a rybářství.

Z uvedeného vyplývá, že působnost správ národních parků na úseku rybářství a ochrany zemědělského půdního fondu svěřená zvláštními předpisy bývalým okresním úřadům by byla dána tehdy, byla-li by výslovně vymezena zákonem, nebo pokud by zákon č. 114/1992 Sb. stanovil, že správy národních parků vykonávají na území národních parků také působnost na úseku rybářství svěřenou zvláštními předpisy obecním úřadům obcí s rozšířenou působností a krajským úřadům na úseku ochrany zemědělského půdního fondu svěřenou zvláštními předpisy obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.

Správy národních parků mohou proto podle § 78 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, vykonávat na území národních parků na úseku rybářství a ochrany zemědělského půdního fondu pouze působnost svěřenou zvláštními předpisy obcím a pověřeným obecním úřadům. Nemohou však vykonávat na území národních parků na těchto úsecích působnost svěřenou zvláštními předpisy obecním úřadům obcí s rozšířenou působností a pokud jde o rybářství též krajským úřadům, na které přešla část působnosti bývalých okresních úřadů.

§ 87, § 88

Č.j.: 410/1327/99

Věc: Dotaz k zákonu č. 114/1992 Sb.

Ukládání pokut za přestupek nebo jiný správní delikt

Jádrem otázky je, komu uložit pokutu v případech nedovolené činnosti ve smyslu zákona, když jistá osoba zadá smluvně jiné právnické osobě či občanu např. pokácet strom, aniž k tomu bylo vydáno povolení.

- a) Pokud jde o případ, kdy za právnicko (nebo i fyzickou) osobu jedná její zaměstnanec (smluvní vztah na základě zákoníku práce), pak je třeba pokutovat zaměstnavatele, neboť jeho zaměstnanec vlastně jedná jeho jménem. Výjimkou jsou případy, kdy jde na straně zaměstnance o zjevné překročení rámce pracovních povinností (exces). Pak je lépe pokutovat přímo tohoto zaměstnance za přestupek, neboť by se mohl vyvinít.
- b) Dohodne-li se vlastník stromu s osobou právnickou nebo fyzickou samostatně podnikající, že pro něj kácení provede (smluvní vztah na základě obchodního zákoníku), měl by být pokutován ten, kdo kácení uskutečnil. Zde již jde o dva rozdílné subjekty. Předpokladem odpovědnosti je zde existence protiprávního jednání v souvislosti s jeho následkem. Ten, kdo kácení provedl, měl postupovat v souladu se zákonem, a nemůže se proto vyvinít poukazem na smluvní vztah s jiným subjektem.

Jiná situace však nastane, pokud půjde např. o sankci za nedodržení povinnosti uložené jmenovitě určité osobě (viz. Např. § 87 odst. 3 písm. h) zákona); zde bude možno pokutovat jen tuto osobu. Přes tato obecná vodítka doporučujeme vzhledem k tomu, že neexistuje jednotné řešení pro všechny případy, jež mohou nastat, posuzovat každý případ individuálně a podle toho sankci ukládat.

Pokud jde o vztah k § 420 občanského zákoníku (odpovědnost za škodu), jde tu o dvě rozdílné věci. Sankce je něco jiného než náhrada škody. Právní úprava správních deliktů spadá do oblasti práva veřejného a jejím cílem je zajistit dodržování povinností stanovených zákonem na ochranu hodnot, na jejichž ochraně je veřejný zájem. Oproti tomu náhrada škody spadá do oblasti práva soukromého.

Stanovení míry poškození významného krajinného prvku

Jde zřejmě o vyjasnění případů, kdy se jedná o škodlivý zásah do významného krajinného prvku ve smyslu § 87 odst. 2 písm. f)) nebo § 88 odst. 1 písm. i), a kdy jde o závažné poškození nebo zničení VKP ve smyslu § 87 odst. 3 písm. m) nebo § 88 odst. 2 písm. b) zákona.

Pojmové znaky škodlivosti zásahu nejsou zákonem vymezeny a podle našeho názoru tuto otázku nelze řešit výkladem ministerstva. Příslušný orgán ochrany přírody musí vždy zvážit dopady konkrétního zásahu.

V obecné rovině lze pouze konstatovat, že škodlivým ani závažným zásahem do VKP, kterým je les, zpravidla není těžba dřeva prováděna v souladu se schváleným lesním hospodářským plánem nebo převzatou lesní hospodářskou osnovou.

§ 88

Č.j.: 410/1221/97

Věc: Vztah zákona o odpadech k zákonu o ochraně přírody a krajiny – správní delikty

Z Vašeho vyvozujeme, že v daném případě ukládání odpadů zřejmě souviselo s podnikáním osoby, jež protiprávně ukládala odpady do údolní nivy. V tom případě nešlo o přestupky, ale o jiné správní delikty, a byly jimi porušeny dva zákony – zákon č. 238/1991 Sb., o odpadech a zákon ČNR č. 114/1992 Sb.

Pokud je o to, který z těchto předpisů je vůči druhému speciální nebo subsidiární, lze říci, že až na několik případů, kdy má zákon ČNR č. 114/1992 Sb. speciální ustanovení o odpadech (např. § 16 odst. 1 písm. b) cit. zákona), se oba předpisy nepřekrývají a fungují vedle sebe včetně skutkových podstat správních deliktů. Správní delikty,

kteřé nejsou přestupky, se řídí po procesní stránce jen správním řádem. Pokud jde o souběh správních deliktů (ať již jednočinný či vícečinný), ten zde není speciálně upraven a platí zde kumulativní zásada. To znamená, že za každý správní delikt (vymezený příslušnou skutkovou podstatou) se uloží samostatná sankce. To vyplývá i z dosavadní judikatury MŽP.

V daném případě, kdy tedy byly naplněny skutkové podstaty správních deliktů obou výše uvedených zákonů, měla být uložena pokuta podle každého z nich ve dvou správních řízeních vedených příslušným správním orgánem – jednu orgánem ochrany přírody a jednou orgánem státní správy v oblasti nakládání s odpady. Odvolací orgán tedy neměl prvoinstanční rozhodnutí z tohoto důvodu zrušit, další pokuta však měla být uložena i za poškození významného krajinného prvku.

§ 88 odst. 1

Č.j.: 410/2971/04

Věc: Stanovisko k § 88 odst. 1 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb.

Dne 16.8.2004 jsme obdrželi Váš dotaz týkající se stanoviska k § 88 odst. 1 písm. c) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“). Souhlasíme s Vaším názorem, vyjádřeným v bodě 1 a 2.

Neztotožňujeme se však s Vaším tvrzením v bodě 3. S ohledem na § 4 odst. 2 zákona, podle něž se významné krajinné prvky využívají pouze tak, aby nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení nebo oslabení jejich stabilizační funkce, lze u významných krajinných prvků uvažovat i o takovém výkladu, jaký je uveden ve Vámi citovaném komentáři k zákonu, což by ovšem znamenalo absolutní ochranu významných krajinných prvků, přísnější než pro zvláště chráněná území. S uvedeným komentářem lze ovšem polemizovat, minimálně do té míry, že právě proto je stanovena povinnost vyžádat si k zásahům do významných krajinných prvků závazné stanovisko, aby orgán ochrany přírody zamýšlený zásah posoudil a svým stanoviskem případné poškození vyloučil. Osoba, které orgán ochrany přírody vydal souhlasné závazné stanovisko k zásahu a která postupuje v souladu s tímto stanoviskem, je podle našeho názoru v dobré víře a pokud se ukáže, že zásah významný krajinný prvek poškodil (ať už proto, že orgán ochrany přírody zásah nesprávně vyhodnotil nebo proto, že orgán ochrany přírody svým stanoviskem vyjádřil s poškozením významného krajinného prvku souhlas), nemůže za následek nést v tomto případě delikt ní nebo trestněprávní odpovědnost. Zde by šlo o § 88 odst. 2 písm. b) zákona.

Naproti tomu u dřevin není pochyb o tom, že zákon dovoluje vydat povolení k jejich pokácení, tedy úplnému zničení. Pokud jde současně o významný krajinný prvek, měla by se obě řízení (podle § 4 odst. 2 a podle § 8 odst. 1 zákona) posuzovat ve vzájemných souvislostech. Při použití Vaší argumentace uvedené v bodě 3 by *a minore ad maius* stejný závěr jako pro povolený ořez dřevin platil i pro povolené kácení dřevin, tj. v případě každého povoleného kácení dřevin by vlastník nesl odpovědnost za výsledek, tj. za zničení dřeviny, a byl by sankcionován. Sankce dle § 88 odst. 1 písm. c) zákona by podle našeho názoru přicházela v úvahu pouze v případě excesu z povolení ořezu dřevin (pokud by takové povolení bylo možno vydat).

Vaši argumentaci uvedenou v bodech 1 a 2 považujeme za dostatečnou pro podporu závěru, že ořez dřevin nepodléhá povolení podle zákona a v rámci řízení o správním deliktu se v případě poškození dřeviny ořezem neprokazuje, zda byl ořez proveden bez povolení.

§ 88 odst. 1

Č.j.: 410/2347/94

Věc: Možnost udělení pokuty ČIŽP za porušení vyhlášky ONV vyhlášené přírodní památkou

Pokud jde o teoretickou otázku, která ustanovení zákona uvést do rozhodnutí o uložení pokuty, doporučujeme uvést, že pokuta se ukládá podle § 88 odst. 1 písm. a) zákona ČNR č. 114/1992 Sb., z důvodu porušení součásti přírody ve zvláště chráněném území a následovalo by stručné vyličení případu.

Jinou otázkou ovšem bude, kterému subjektu bude možno tuto pokutu uložit, zda to bude obec či někdo jiný. K této otázce se nemůžeme vyjádřit pro nedostatek podkladů.

§ 88 odst. 1

Č.j.: 410/56/97

Věc: Dotaz ČIŽP

Územní odbor ve svém druhoinstančním rozhodnutí konstatuje, že skutkový stav byl řádně zjištěn, ale že ČIŽP, jež vydala rozhodnutí v I. instanci, pochybila při právním hodnocení zjištěného skutkového stavu.

V daném případě byly naplněny skutkové podstaty jak podle § 88 odst. 1 písm. a) zákona, tak podle § 88 odst. 2 písm. a) zákona. Odvolací orgán dospěl k závěru, že pokuta má být uložena podle § 88 odst. 1. písm. a) zákona, protože „zde nejsou žádné důvody pro kumulování sankcí podle obou těchto ustanovení“. Dále uvádím že narušení krajinného rázu je méně výrazné a že nástroje k ochraně zvláště chráněných území (dále jen „ZCHÚ“) lze považovat za speciální oproti nástrojům k obecné ochraně krajiny, a proto pro uložení pokuty použil jen § 88 odst. 1 písm. a) zákona.

Při posuzování skutkových podstat však nelze považovat některé za speciální ve vztahu k ostatním, tak není ustanovení § 88 zákona formulováno. Proto podle našeho názoru, pokud byly naplněny obě skutkové podstaty, tak měly být dány sankce za obě tato porušení.

Mimoto uvádíme, že pokud jde o ustanovení zákona o obecné ochraně krajiny, ta platí s výjimkou § 3 písm. b) i pro ZCHÚ, není-li dána ochrana přísnější.

Pokud jde o způsob uložení pokuty v případě souběhu dvou či více správních deliktů, z dosavadní judikatury Ministerstva životního prostředí vyplývá, že se ukládání pokud řídí kumulativní zásadou, tzn. že za každý správní delikt podle § 88 zákona se uloží samostatná sankce. Analogie s přestupkovým zákonem podle našeho názoru není u správních deliktů spáchaných právníky osobami a podnikateli možná, z žádného právního předpisu totiž nevyplývá. Tímto vyjádřením zodpovídáme i část Vašeho dotazu.

§ 88 odst. 1

Č.j.: 410/416/01

Věc: Stanovisko k nezákonné těžbě dřeva

Předmětná pokuta byla uložena podle ustanovení § 88 odst. 1 písm. i) zákona č. 114/1992 Sb. Toto ustanovení upravuje správní delikty právníků osob a fyzických osob při výkonu podnikatelské činnosti (podnikatelů) na úseku ochrany přírody a krajiny. Jedná se o delikty založené na principu objektivní odpovědnosti (odpovědnost za následek). Při jejich projednávání je tedy třeba prokázat protiprávní jednání, následek a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem; zavinění se u nich nevyžaduje. Dále musí být prokázáno, že se u fyzické osoby jedná o výkon podnikatelské činnosti (z rozhodnutí ČIŽP o uložení pokuty tato skutečnost nevyplývá). Pokud by tato skutečnost nebyla prokázána, mohlo by se jednat pouze o přestupek podle § 87 zákona č. 114/1992 Sb.

Uložením sankce za správní delikt není dotčena subjektivní odpovědnost konkrétní fyzické osoby v daném případě jednající za podnikatele. Je tedy možné, ba nutné, samostatně volat k odpovědnosti tuto osobu za jednání, které naplnilo skutkovou podstatu přestupku či trestného činu, popř. jiného správního deliktu fyzické osoby. Uložením sankcí též není dotčena odpovědnost za škodu, popř. ekologickou újmu.

Pokud jedna osoba jedná z podnětu či na objednávku osoby druhé, pak je situace s deliktvní odpovědností složitou. Jednoznačné je, že vždy odpovídá osoba, která čin spáchala (fyzicky jednání provedla). Zda odpovídá i objednatel závisí na tom, jak je formulována primární povinnost a zda svým jednáním též naplnit příslušnou skutkovou podstatu. V daném případě se ztotožňujeme s Vaším názorem, že existence, povaha a rozsah nezákonnosti je bezpro-

středně spjata s jednáním p. Pokorného a jeho konání vedlo k naplnění skutkové podstaty provedení škodlivého zásahu do významného krajinného prvku bez souhlasu orgánu ochrany přírody podle § 88 odst. 1 písm. i).

§ 88 odst. 1

Č.j.: 410/1442/94

Věc: Uložení pokuty podle ust. § 88 zákona č. 114/1992 Sb.

Z Vašeho dotazu vyplývá, že firma nerespektovala ustanovení § 8 zákona č. 114/1992 Sb. a bez dovolení pokácela stromy, a to na pozemku, ke kterému neměla vlastnické ani nájemní právo.

Proto bude třeba uložit této firmě pokutu podle § 88 odst. 1 písm. c) zákona, a to ve lhůtě stanovení v § 88 odst. 4.

Pokud firma uvádí, že důvodem kácení byla výstavba objektů na vlastním pozemku a případné ohrožení těchto objektů předmětnými stromy, mělo být toto vyřešeno v rámci stavebního povolení. Jestliže k tomu nedošlo, nemůže se firma vyvinut z takto spáchaného protiprávního jednání.

§ 88 odst. 1

Při posuzování, zda došlo ke škodlivému zásahu do významného krajinného prvku spočívající v nepovoleném kácení dřevin u vodního toku ve smyslu zákona ČNR č. 114/1992 Sb., musí správní orgán vycházet ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu, zejména pak musí posoudit, zda nešlo v konkrétním případě o výkon oprávnění správce vodního toku ve smyslu § 34 odst. 1 písm. b) zákona č. 138/1973 Sb., o vodách.

Česká inspekce životního prostředí rozhodnutím ze dne 16.8.1994 č.j. 3/OP/652/94 Mr. uložila obci podle § 88 odst. 1 písm. i) za škodlivý zásah do významného krajinného prvku, spočívající ve vykácení stromů rostoucích pod rybníkem při vodoteči z něho vytékající, pokutu ve výši 10.000,- Kč.

Proti rozhodnutí se obec odvolala. Namítla, že pokuta byla uložena podle ustanovení, které podle jejího názoru směřuje výhradně proti podnikatelským subjektům, kdežto obec provedla kácení v rámci správy svého majetku. Dále namítala, že došlo k porušení ustanovení § 33 odst. 2 správního řádu a tím byla vyloučena možnost obce poskytnout doplňující důkazy.

Ministerstvo životního prostředí ze dne 17.11. 1994 odvolání zamítlo s odůvodněním, že z věcného hlediska je jasné, že jednání obce spočívající v nepovoleném kácení dřevin, je porušením ustanovení § 4 odst. 2 zákona. Došlo tak k nepovolenému škodlivému zásahu do významného krajinného prvku.

Proti tomuto rozhodnutí podala obec podnět k přezkoumání mimo odvolací řízení. Porušení zákona spatřuje v tom, že jí není známá registrace dotčeného významného krajinného prvku a že v konkrétním případě šlo o odstranění stromů ohrožujících zastavěnou část kempu a tedy i životy občanů.

Ministr životního prostředí přezkoumal odvolací rozhodnutí ministerstva a podle ustanovení § 65 odst. 2 správního řádu změnil jeho výrok tak, že se ruší prvoinstanční rozhodnutí ČIŽP a věc se vrací tomuto správnímu orgánu k novému projednání a rozhodnutí.

Z odůvodnění:

V daném případě došlo k porušení ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a § 46 správního řádu. Správní orgán nevycházel ze spolehlivě zjištěného skutkového stavu. Z rozhodnutí totiž není patrné, kde se odstraněné stromy nacházely. Tato okolnost je právně relevantní se zřetelem k tomu, zda nešlo o výkon oprávnění správce vodního toku ve smyslu ustanovení § 34 odst. 1 písm. b), vodního zákona ve vazbě na § 8 odst. 2 zákona o ochraně přírody a krajiny. Toto ustanovení stanoví výslovně, že povolení není třeba ke kácení m.j. tehdy, jestliže jde o výkon oprávnění podle zvláštních předpisů a v této souvislosti odkazuje i na vodní zákon. Nedořešená zůstala i otázka, který subjekt je správcem dotčeného vodního toku. Pokud by pokácené stromy byly mimo pozemky při vodním toku,

musí správní orgán posoudit a dovodit, že šlo skutečně o významný krajinný prvek a v tomto směru nepostačí pouhý odkaz na ustanovení § 3 písm. b) zákona o ochraně přírody a krajiny.

§ 88 odst. 4

Č.j.: 410/770/97

Věc: Účinnost novelizovaného ust. § 88 odst. 4 zákona, ve znění zákona č. 16/1997 Sb.

Dnem 1.4.1997 nabyl účinnosti zákon č. 16/1997 Sb., o podmínkách provozu a vývozu ohrožených druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a dalších opatření k ochraně těchto druhů a o změně a doplnění zákona ČNR č. 114/1992 Sb. Podle novelizovaného ust. § 88 odst. 4 zákona, lze pokutu uložit nejpozději do 3 let ode dne, kdy k protiprávnímu jednání došlo. Pro zřízení započatá a nedokončená před 1.4.1997 platí, že pokud do tohoto data neuběhla jednoletá subjektivní lhůta stanovená v dřívějším znění § 88 odst. 4 zákona, po tomto datu se k ní již nepřiblíží, platí již jen lhůta tříletá. Pokud by však jednoletá lhůta uplynula před 1.4.1997, lhůty by byly propadlé.

Ve Vámi uváděném případě by jednoletá prekluzivní lhůta končila dne 9.5.1997, tady až po 1.4.1997. Pro daný případ tedy nyní platí pouze tříletá lhůta počítaná ode dne, kdy k protiprávnímu jednání došlo.

§ 90 odst. 2

Č.j.: 410/2909/03

Věc: Výkon státní správy ochrany přírody v bývalém výcvikovém prostoru

Jednání bylo vedeno nejprve v obecné poloze s cílem vyložit vzájemnou vazbu mezi pojmy „pozemky určené pro účely obrany státu“ a „území sloužící zájmům obrany státu“ (zákon č. 114/1992 Sb.) a pojmem „objekty důležité pro obranu státu“ (zákon č. 222/1992 Sb., o zajišťování obrany ČR, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.). Byla dohodnuta interpretace v tom smyslu, že na oba výše uvedené pojmy užívané zákonem č. 114/1992 Sb. je třeba vztáhnout jednak ust. § 29 odst. 1 zákona č. 222/1999 Sb. (tj. pozemky ve vojenských újezdech) a dále § 29 odst. 2 písm. a) cit. zák. (tj. pozemky a stavby, k nimž výkon vlastnického práva státu a jiných majetkových práv státu vykonává Ministerstvo obrany nebo právnická osoba jím zřízená nebo založená). Ust. § 29 odst. 2 písm. b) až d) zákona č. 222/1999 Sb. se netýkají zájmů ochrany přírody a krajiny, a proto pod předmětné pojmy v zákoně č. 114/1992 Sb. nespadají. Jejich posuzování z tohoto hlediska nemá v současné době praktické opodstatnění.

Z toho tedy vyplývá, že pokud jde v daném případě o VVP, jde o území ve smyslu § 29 odst. 2 písm. a) zákona č. 222/1999 Sb. Proto příslušným orgánem ochrany přírody v tomto území je Ministerstvo životního prostředí podle § 79 odst. 3 písm. l) zákona č. 114/1992 Sb.

Oba resorty se shodly na tom, že tato interpretace platí ode dne účinnosti zákona č. 222/1999 Sb. Nedotkne se tedy platnosti dříve vyhlášených zvláště chráněných území v bývalém VVP, protože v té době platily v oblasti obrany státu jiné právní předpisy a zvláště chráněná území byla vyhlášena v souladu s nimi.

§ 90 odst. 4

Č.j.: 410/2372/98

Věc: Vztah mezi zákonem o vodách a zákonem o ochraně přírody a krajiny

Pokud jde o vztah mezi oběma zákony, odkazujeme na § 90 odst. 4 zákona, kde se stanoví, že zákon o ochraně přírody a krajiny a předpisy vydané k jeho provedení jsou zvláštními právními předpisy ve vztahu k předpisům o vodách. To tedy znamená, že ustanovení zákona o ochraně přírody a krajiny je třeba aplikovat přednostně.

§ 90 odst. 4

Č.j.: 410/3829/04

Věc: Dotaz k zákonu o posuzování vlivů na životní prostředí a k zákonu o ochraně přírody a krajiny

Stanovisko k posouzení vlivů na životní prostředí ve smyslu zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 93/2004 Sb., je podkladem pro konečné rozhodnutí, např. územní nebo stavební rozhodnutí.

Tomuto konečnému rozhodnutí mohou předcházet tzv. předběžná rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů (jako např. rozhodování podle § 4 odst. 2 nebo § 12 zákona č. 114/1992 Sb., vydat aniž by se muselo čekat na výsledek posuzování vlivů podle zákona č. 100/2001 Sb. Takové předběžné rozhodnutí (řešící předběžnou otázku ve smyslu správního řádu) je pak závazné pro orgán rozhodující v konečném řízení. Tento orgán rozhodující v konečném řízení mimoto bude muset mít navíc v případech, kdy jde o záměr, u něhož musí proběhnout posuzování vlivů, též stanovisko ve smyslu § 10 zákona č. 100/2001 Sb., jako další podklad pro své rozhodnutí.

§ 90 odst. 6,7,8

Č.j.: 410/573/95

Věc: Platnost maloplošných chráněných území vyhlášených ONV

Za účinnosti zákona č. 40/1956 Sb., o státní ochraně přírody, existovaly dva druhy maloplošných chráněných území:

- 1) maloplošná ZCHÚ dle § 3 a § 8 odst. 2 citovaného zákona,
- 2) přírodní otvory a chráněné přírodní památky jakožto maloplošná zvláště chráněná území.

Zvláště chráněná maloplošná území ad 2), tj. přírodní výtvořy a chráněné přírodní památky, byla dle § 8 citovaného zákona vyhlášována radou KNV. Toto bylo v souladu s tehdy platným zákonem o národních výborech (zákon č. 13/1954 Sb.). proto vznikla otázka, zda jsou právoplatně vyhlášené přírodní výtvořy a chráněné přírodní památky, které vyhlásil okresní národní výbor.

Zde je třeba poukázat na nařízení vlády č. 71/1960 Sb., o rozšíření pravomoci a odpovědnosti národních výborů a o uspořádání a činnosti jejich orgánů, zejména oddíl 2 „pravomoc a odpovědnost ONV na jednotlivých úsecích“. Na úseku školství a kultury dle § 21 odst. 6 citovaného nařízení vlády ONV rozhodují o kulturně politickém využití a ochraně památek i **přírody** v okrese a spravují významné památkové objekty. Nařízením vlády č. 71/1960 Sb. dochází tedy k přesunu kompetencí z KNV a ONV.

Zvláště chráněná maloplošná území ad 1 by v současné době neměla být zpochybňována neboť dle § 8 odst. 2 citovaného zákona je stanovovalo Ministerstvo školství a kultury. Právní forma sice v zákoně není uvedena, je však jednoznačná. Jde o obecně závazný právní předpis, ustálený v legislativě u chráněných území a krasových jevů jako výnos MK ČR, u chráněných živočichů a rostlin jako vyhláška MK ČR. Přechod působnosti se proto nemohl těchto zvláště chráněných území dotknout.

Blíže tedy k ZCHÚ ad 2):

Ustanovení § 8 odst. 3 zákona o státní památkové péči je nutno vidět v kontextu s ustanovením § 13 cit. zákona, a tak, pokud dojde k změně působnosti ve státní ochraně přírody, tato změna se dotkne též orgánu kompetentního k vyhlášení přírodního výtvořu či přírodní památky za chráněné území.

Nařízením vlády č. 71/1960 Sb. došlo tak k nepřímé novelizaci zákona č. 40/1956 Sb.

Ještě k otázce orgánu ONV příslušného k vyhlášení a k formě vyhlášení přírodního útvořu či přírodní památky za chráněné:

Zákon č. 40/1957 Sb. hovoří o radě, což odpovídalo dikci zákona o národních výborech, účinného v době vydání zákona o státní ochraně přírody, ale výborech, účinného v době vydání zákona o státní ochraně přírody, ale ne-

kořesponduje s právní úpravou pozdější, tj. se zákonem č. 96/1967 Sb., o národních výborech. Tento zákon totiž zmocňuje radu vydávat usnesení, které má však povahu vnitřního předpisu a nezavazuje subjekty národnímu výboru nepodřízené. Proto za jedině správnou formu, zavazují všechny, lze pokládat obecně závazné nařízení národního výboru, které vydává plenární zasedání (to platí o vyhlášení ZCHÚ za dobu účinnosti zákona č. 69/1967 Sb.).

Ještě upozorňujeme na skutečnost, že zákonem č. 69/1967 Sb., o národních výborech, bylo zrušeno nařízení vlády, způsobující přechod kompetencí. Právní situace však zůstala nezměněna díky kontextu ustanovení § 27 odst. 2 a § 19 zákona č. 69/1967 Sb. Ustanovení § 19 příkladmo vyjmenovává úseky, na nichž národní výbory podle zvláštních předpisů vykonávají státní správu a mimo jiné jmenují i ochranu přírody. Ustanovení § 27 odst. 2 stanoví, že ONV vykonává státní správu na všech úsecích uvedených v § 19-

Závěrem tedy shrnujeme, že došlo-li k vyhlášení přírodního výtvaru či přírodní památky za chráněné okresním národním výborem po dni účinnosti nařízení vlády č. 71/1960 Sb., stalo se tak po právu, a právní úprava takto vyhlášených ZCHÚ je právoplatná.

§ 90 odst. 5 – 10

Č.j.: 410/265/95

Věc: vyjádření k dotazu ve věci přehlašování ZCHÚ

Přehlašování všech zvláště chráněných území (dále jen „ZCHÚ“) není povinným aktem vždy, neboť ZCHÚ vyhlášené před účinností zákona ČNR č. 114/1992 Sb., zůstávají v platnosti vzhledem k ustanovení § 90 odst. 5 až odst. 10 zákona. Některé ZCHÚ však bude nutno přehlásit vzhledem k nevyhovující zastaralé úpravě vyhláovacího aktu. V současné době se jedná zejména o maloplošná území. Postup přehlašování stanoví „Pokyn ředitele odboru ochrany přírody MŽP k postupu při přehlašování ZCHÚ“. Pokud jde o konkrétní ZCHÚ, je třeba obrátit se s dotazem přímo na odbor ochrany přírody.

Pokud jde k vydání nové vyhlášky či obdobného normativního aktu, musí tato obsahovat ve svém závěru zrušovací ustanovení, jímž se ruší původní zřizovací předpis.

Pokud jsou starší normativní akty vydané v oblasti ochrany přírody v rozporu se zákonem, platí zákon jako předpis vyšší právní síly.

Poněkud jiná situace je však v případech, kdy daná problematika je upravena pouze normativním aktem, vydaným např. ONV, ale ne už jiným právním předpisem. Pokud v tomto aktu s Listinou základních práv a svobod, daný normativní akt platí do té doby, dokud nebude zrušen či změněn novým právním předpisem popř. rozhodnutím Ústavního soudu.

Pokud došlo u orgánů státní správy ke změně příslušnosti z ONV na Správu CHKO, je nutno vycházet z § 20 odst. 1 zákona ČNR č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, ve znění pozdějších předpisů, a dále z § 77 odst. 1 a § 78 zákona. Nový kompetentní orgán státní správy tedy vstupuje do práv a povinností starého, a to ke dni převodu kompetence.

Staré vyhlášky platí i nadále vzhledem k ustanovení § 90 odst. 5 až odst. 10 zákona. Je třeba zkoumat, do které kategorie takto vyhlášené ZCHÚ přešlo a podle toho se určí orgán ochrany přírody příslušný k jejich přehlášení (např. u národních přírodních rezervací je to MŽP).